

RI OSEAS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Oseas q'axal utzij ri Dyos

Ri Oseas kub'ij ri utzij ri Yahweh pa taq ri junab' aretaq chi' kch'ojin ri Asiria ruk' ri Israel pa ri rajawib'al ri rikyaq'ab' q'ij, che xsachik pa ri junab' 734-732: "Ri Samaria kkam na ri' rumal rech che man xunimaj ta ri utzij ri Udyos. Keqaj na ri' chuxe' ri ch'ich' rech ch'o'j, ri e'alaj taq ak'alab' kepaq'ix ri' cho taq ulew, ri e'yawab' taq ixoqib' kjaq ri' ri kipam" (14,1). Chuwach ri Oseas, are ri Yahweh rachajil ri utinimit. Xa jek'uri', we ri utinimit itzel ri uk'aslemal kub'ano, ri Yahweh kraj kuch'ak chi na jumul ri': ¹⁴"Ri in kink'is tzij ri' puwi' ri utikb'al uva e ri utikb'al wikox, che ri are' kub'ij puwi': Are wa' ri nutojb'al kiya'om chwech ri ukab' taq achijab'; jun k'ax ulew ri' che rech k'im kinb'an chrech e ri chikop ek'o pa k'ache'laj kewa' ri' chila' pa we ulew ri'. ¹⁵Kink'ajisaj na uwach ri' ri are' rumal ri taq uq'ijil ri jetaq B'a'al che xupororej ri k'ok' q'ol chkiwach, aretaq chi' ukojom ri umulq'ab' e ri uchalal e aretaq chi' ri are' kukoj anim kateri' chkij ri ukab' taq achijab'; e che man xinuna'tisaj ta ri in –utzij ri Yahweh—" (2,14-15).

Ri Oseas kub'an q'atojtzij puwi' ri q'ijlanik che man utz taj: "Ri esiwan nutinimit kuk'ot uchi' ri ch'aaqap uche', ri e'are' ketijox chrech ri utzil rumal ri uch'imiy; rumal rech che kesach pa ri kib'e rumal ri kimak kuk' ri man tzij taj edyos, k'atek'uri', kemakunik kuk' ri man tzij taj edyos e naj keb'e wi chuwach ub'i ri Kidynos" (4,12). Ri Oseas kuya ub'ixik che are ri chuchqajaw ri nab'e kb'anow ri q'ijlanik che man utz taj: "K'atek'ut, man k'o ta jun winaq kub'an q'atojtzij, man k'o ta jun winaq kub'ij jun tzij chrech jun chik. Rumal rech che paw'i ri at, at chuchqajaw kinb'an na ri q'atojtzij" (4,4). Ri ajawinel kuk' konojel ri e'uwinaq, xoquje' kakib'an ri q'ijlanik che man utz taj: "Chitatab'ej weri' ri ix ixchuchqajawib', chiwilij b'a' weri' ri ix che ix rachoch ri Isra'el, ri at che at ajuparachoch ri ajawinel, chatak'ab'a' ri axikin! Rumal rech che ri q'atb'altzij ri', piwi' ix kb'an na wi, ri ix, ix jun k'otom jul xib'an pa ri Mispa e ix jun k'at che lik'em puwi' ri Tab'or" (5,1).

Kuya ub'ixik ri Oseas che ri chapb'al q'ab' kuk' ri jetaq amaq' chik, man k'o ta upatan: "Ri Efraim jacha jun nakalaj palomax che man k'o ta uno'j; kakisik'ij ri Egipto on keb'e ne pa ri Asur (Asiria)" (7,11).

Ri Dyos jun achixom Dyos che xas are kraj ri kanima' ri e'uwinaq. Ri Oseas nim ri uchak, rumal k'u ri', ri uchak xkikojo ri Jeremias, ri Eseki'el e ri Isaias pa ri kiwuj aretaq chi' kakiya ub'ixik che ri q'ijlan chrech ri Yahweh are ri q'ijlanik ruki ri anima'.

RI OSEAS

1¹Utzij ri Yahweh che kya ub'ixik chech ri Oseas, uk'ojol ri B'eeri, pa taq ri uq'ij ri Osi'as, ri Akaz e ri Esekias, ri e'are' ekajawinelab' ri Juda, e pa taq uq'ij ri Jerob'oam, uk'ojol ri Joas, che rajawinel ri Isra'el.

Ri uk'ulanem ri Oseas

²Ri nab'e taq tzij che xuya ub'ixik ri Yahweh chrech ri Ose'as. Ri Yahweh xub'ij chrech ri Ose'as: «Jat, chak'ama' jun ixoq kech nim ch'uti'n e jujun taq ak'alab' che eral jun ixoq erech nim ch'uti'n, rumal rech che ronojel ri tinimit erech nim ch'uti'n e kkiya' kan ri Yahweh».

³Kb'e ri are' e kuk'am ri Gomer, umi'al ri Dib'layim, ri are' ka'lax jun ral e kuya' jun uk'ojol ri Oseas. ⁴Ri Yahweh kub'ij chech: «Yisre'el ri ub'i' kakojo, rumal rech che man naj ta chik ri in kink'ajisaj na uwach ri rachoch ri Jehu rumal ri kik'el che xq'ejejik pa ri Yisre'el, e ri in kintanab'a' na ri rajawarem ri rachoch ri Isra'el. ⁵K'atek'uri', pa we jun q'ij ri', ri in kinq'ip na ri' ri uch'ab' ri Isra'el pa ri taq'aj rech ri Yisreel».

⁶Ka'lax chi jun ral ri ixoq e kuya' jun umi'al ri Oseas. Ri Yahweh xub'ij chech: «Lo-Ruhamah ri ub'i' kakojo rumal rech che kamik ri', ri in man kintoq'ob'isaj ta chi uwach ri rachoch ri Isra'el e man kinsach ta chi ri umak. ⁷K'atek'ut, ri in kinsach na ri' ri umak ri rachoch ri Juda, e ke'inkol na ri' rumal ri Yahweh ri Kidyos. Man ke'inkol ta ri' ruk' ri ch'ab' on ruk' ri ch'ich' rech ch'o'j, on ruk' ri k'ax, on ruk' ri jetaq kej, on ruk' ri winaq che kikejb'em ri kej».

⁸Are taq chi' ma kutub'isaj ta chik ri Lo-Ruhamah, yawab' ixoq chi jumul e xa'lax chik jun ral. ⁹Ri Yahweh kub'ij: «Chakojo' ub'i ri Lo-Ammi, rumal rech che ri ix man ix nuwinaq taj, e ri in man in utz ta chiwach ix».

Ri jetaq q'ij petinaq chwe'q kab'ij

2¹Ri rejalab'alil ri eralk'uwa'l ri Isra'el kub'an na jeri' jacha ri usanyeb' ri polow, che man ketax taj e man ke'ajalax taj; qas pa ri k'olib'al jawi' xb'ix chkech: «Ri ix man ix nuwinaq taj», kb'ix na ri' chkech: «eralk'uwa'l ri qastzij Dyos». ²Ri eralk'uwa'l ri Juda e ri eralk'uwa'l ri Isra'el xa jun ri' kkib'ano, kkimulij na kib' ri', , k'o xaq jun kanimal, man kub'ana' ta chi ri' ri tinimit chkech; rumal rech che nim ri' ri uq'ij ri Yisre'el. ³Chib'ij b'a' chkech ri e'iwachalal: «Ri enuwinaq», e chrech ri e'iwanaab': «Ri xtoq'ob'isax uwach».

Ri Yahweh e ri jun rixoqil che erech nim ch'uti'n

⁴Chib'ana' q'atb'altzij chrij ri inan,
chib'ana' q'atb'altzij chrij;
rumal rech che ri are'
man wixoqil ta chik,
e ri in, man in rachajil ta chik.
Chresaj cho ri upalaj ri jetaq uchak

che erech enim ch'uti'n,
e chresaj cho taq ri utu'
ri jetaq umak kuk' achijab'.

⁵We man jeri', wene' ri in kinch'anab'a'
kanoq ri are'
e jeri' kinb'an kan chrech jacha
ri jun q'ij xa'laxik,
ri in, wene' jacha ri tz'inalik
ulew kinb'an kan chrech,
wene' jacha ri chaqi'jalaj ulew
kinb'an kan chrech
e wene' kinkamisaj ub'i
chrech chaqi'jchi',

⁶k'atek'uri', man kintoq'ob'isaj
ta kiwach ri eral,
rumal rech che ekalk'uwa'l
erech nim ch'uti'n.

⁷Xane ri kinan jun ixoq
ekech nim ch'uti'n,
ri kinan che xe'uya choq'ijsaq
man k'o ta chi uk'ixb'al;
rumal rech che ri are' xub'ij:
Ri in kwaj kinkoj anim chkij
ri ukab' taq achijab',
ri e'are' che kkiya' chwech
ri nukaxlanwa e ri nujoron,
ri rismal nuchij e ri nulino,
ri wase'ite e ri nujoron.

⁸Rumal k'uwa' ri in kintz'apij na
ri ub'e ruk' k'ix,
kinsutij rij ri' ruk' jun che' tapya arech
ri are' man kuriq ta ub'e kel ub'ik;

⁹keroqataj na ri' kateri' chkij ri ukab' taq achijab' e man ke'uriqa' ta ri'.
K'atek'uri' kub'ij na ri': Ri in
kwaj kintzalij ruk' ri nab'e wachajil,
rumal rech che ruk' ri are' utz in k'olik
chuwach ri in k'o wi we kamik ri'.

¹⁰Man kuchomaj ta ri' ri are' che
in inya'owinaq chrech ri utriko,
ri uvino e ri k'ak' rase'ite,
che in ri inya'owinaq ri saq upwaq
e ruk' ri q'an pwaq kkib'an
enik'aj taq B'a'al!

¹¹Rumal k'uwa', ri in kink'am chi ub'i
jumul ri' ri nutriko pa ri uq'ijil,
e ri k'ak' nuvinno pa ri rik'alal;
kink'am ub'i ri' ri rismal nuchij
e ri nulino ri ch'uqb'al

- rech ri jetaq uch'analik.
- ¹²K'atek'uri', kamik ri' ri in kink'ut
na ri jetaq uk'ixb'al chkiwach
ri ukab' taq achijab'
e man k'o ta jun ri' kuto'
uwach pa ri nuq'ab'.
- ¹³Ri in kinchup na ri' uwach
ronojel uki'kotemal,
ri jetaq unimaq'ij, ri unimaq'ij ri ik',
ri unimaq'ij ri taq usab'ado,
e ronojel ri nima'q taq unimaq'ij.
- ¹⁴Ri in kink'is tzij ri' puwi' ri utikb'al uva
e ri utikb'al wikox,
che ri are' kub'ij puwi':
Are wa' ri nutojb'al kiya'om
chwech ri ukab' taq achijab';
jun k'ax ulew ri' che
rech k'im kinb'an chrech
e ri chikop ek'o pa k'ache'laj
kewa' ri' chila' pa we ulew ri'.
- ¹⁵Kink'ajisaj na uwach ri' ri are' rumal
ri taq uq'ijil ri jetaq B'a'al
che xupororej ri k'ok' q'ol chkiwach,
aretaq chi' ukojom ri umulq'ab'
e ri uchalal
e aretaq chi' ri are' kukoj anim
kateri' chkij ri ukab' taq achijab';
e che man xinuna'tisaj ta ri in
-utzij ri Yahweh-.
- ¹⁶Rumal k'uwa' weri' ri in kinb'an na
arech ri are' kurayij nuwach in,
kink'am na ub'i ri' ri are'
pa ri tz'inalik ulew,
e kinch'aw na ri' ruk' ri ranima'.
- ¹⁷Chila' ri' kinya' chi na jumul ri'
chrech ri jetaq uviña
uq'axeb'al ri eyeb'al kinb'an na ri'
chrech ri taq'aj rech ri Akor.
Chila' ri' kch'aw na ri' ri are' wuk'
jacha pa taq ri uq'ij ri uq'apojil,
jeri' jacha pa ri uq'ij aretaq chi' xpaqi'
e xel uloq pa ri Egipto.
- ¹⁸Pa we jun q'ij ri' -utzij ri Yahweh-,
«Wachajil», katcha na k'uri' chwech
e man kab'ij ta chi jumul ri'
chwech «Nub'a'al».
- ¹⁹Naj kink'yaq ub'ik ri' cho ri achi'
ri kib'i' ri jetaq B'a'al,

e man kb'ix ta chi jumul ri' ri kib'i'.

²⁰Pa we jun q'ij ri',
arech kintoq'ob'isaj kiwach
kinb'an na ri' jun chapb'alq'ab'
kuk' ri chikop ek'o cho ri ulew,
kuk' ri chikop ajuwokaj
e kuk' ri kumatz eko cho ri ulew;
ri ch'ab', ri ch'ich' rech ch'o'j, e ri ch'o'j,
kinq'ip na ri' naj chech ri tinimit,
k'atek'uri', kinb'an na ri' arech ri e'are'
kekanaj kan pa ri jikomaj utzil.

²¹Ri in, pa junalik kink'am na ri'
ri are' chech wixoqil,
wixoqil ri' ruk' ri suk'il e ri saqalajtzi,
ruk' ri loq'anik e ri toq'ob',

²²katok ri' at wixoqil ruk' ri qastzij
e ri at kaweta'maj uwach ri' ri Yahweh.

²³K'atek'uri', pa we jun q'ij ri';
ri in kintzaliy uwach ri tzij
-utzij ri Yahweh- kinch'aw na ri' ruk' ri kaj
e ri kaj kch'aw na ri' ruk' ri uwachulew;

²⁴ri uwachulew kch'aw na ri' ruk' ri triko, ri k'ak' vino e ri k'ak' ase'ite,
e weri' kch'aw na ri' ruk' ri Yisre'el.

²⁵Ri in kintik na ri' ri are' pa we jun ulew ri',
kintoq'ob'isaj na uwach ri'
ri Lo-Ruhamah
(Ri Man Toq'ob'isam ta Uwach),
kinb'ij na ri' chrech ri Lo-Amami
(Ma Nutinimit Taj):
«At ri at nusiwantinimit»,
e ri are' kub'ij na ri':
«At ri at Nudyos!»

Ri Ose'as kuk'am chi jumul ri rixoqil che ekech nim ch'uti'n

³¹Ri Yahweh xub'ij chwech: «Jat, chi jumul, chak'ama' jun ixoq che kuloq'oq'ej jun chik achi, jun ixoq che erech nim ch'uti'n, chaloq'oq'ej b'a' jacha ke'uloq'oq'ej ri Yahweh ri eralk'uwa'l ri Isra'el, k'atek'uri', ri e'are' keb'e kuk' enik'aj chik dyoses e kkaj ri utzalaj taq kaxlanwa che b'anom ruk' taq uvas».

²Ri in Xinloq' ri are' ruk' jo'lajuj saq pwaq e jun ruk' nik'aj pajb'al salwa't, ³k'atek'uri' ri in xinb'ij chech: «Pa k'i taq q'ij ri at katkanaj kan waral, ri at man k'o ta katb'e wi ruk' chi jun achi, e ri in xoquje' jeri' kinb'an na ri' awuk'».

⁴Rumal rech che k'i taq q'ij ri eralk'uwa'l ri Isra'el kekanaj kan ri', ri e'are' man k'o ta kajawinel ri', man k'o ta jun kiwinaq ri' che nim ub'antajik, man k'o ta kitab'al toq'ob' ri', man k'o ta tak'alik ab'aj ri' kuk', man k'o ta kefod ri' e man k'o ta etelem e'esal uwach dyos ri' kuk'.

⁵K'atek'uri', ri eralk'uwa'l ri Isra'el ketzalij na uloq ri', kkitzujuk na ri' ri Yahweh Kidyos, e ri kajawinel David; ruk' b'irb'item kkoj anim che utzuxik ri' ri Yahweh e ri jastaq rech, pa taq ri q'ij chwe'q kab'ij.

Ri itzel kb'anik pa chi ronojel ri tinimit

⁴Chitatab'ej ri utzij ri Yahweh, ix che ixralk'uwa'l ri Isra'el, xane ri Yahweh kub'an na q'atb'altzij pakiwi' ri esiwantinimit ri'; xumal rech che xaq keb' chi ki-tzij e ma k'o ta chi loq'oq'eb'al k'u'x e man eta'matal ta chik uwach ri Dyos pa we tinimit ri', ²xane are k'o ri itzel tzij, ri man tzij taj, ri kamisanik, ri elaq', ri makunik ruk' ixoq achi e ri k'ax, e kqaj nik'aj kik'el chik puwi' ri nik'aj kik'el chik.

³Rumal k'u weri' tajin koq'ik ri tinimit e konojel ri e'uwinat yawab' ek'olik, xoquje' ri jetaq chikop ek'o chuwachulew e ri chikop ajuwokaj, xoquje' ri kar ek'o pa ri polow ksach kiwach.

Ri k'ax taj tzij pakiwi' ri echuchqajawib'

⁴K'atek'ut, man k'o ta jun winaq kub'an
q'atojtzij, man k'o ta jun winaq kub'ij
jun tzij chech jun chik.
Rumal rech che paw' at,
at chuchqajaw kinb'an na ri q'atojtzij.

⁵Ri at kattzaq na ri' xas paq'ij,
xoquje' ktzaq na ri' awuk' chaq'ab'
ri q'axel utzij ri Dyos,
e ri in kinb'an na ri' arech kkam ri anan.

⁶Kekam ri esiwannutinimit rumal
rech che man k'o ta keta'mab'al.
Rumal rech che ri at xatz'i'laj
ri aweta'mab'al, ri in katintz'i'laj ub'i ri'
pa ri achak patan;
rumal rech che ri at man kana'taj ta
chik ri uk'utb'al ri Adyos,
xoquje' ri in man ke'inna'taj ta
chi ri' ri e'awalk'uwa'l.

⁷Konojel xemakun chnuwach,
ri in kinjal na ri' ri kiq'ijil pa nimalaj itzel.

⁸Kkitzuq kib' ruk' ri kimak ri enuwinaq,
E ruk' ri ketzalal ri siwantinimit
ke'kikamisaj ri winaq.

⁹K'atek'ut, rech ri chuchqajaw
ri rech ri tinimit;
ri in kinsolij na ri' arech kutoj
uk'axel ri uchak,
ri in kintoj na uk'axel
chrech ri uchak.

¹⁰Kewa' na ri', k'atek'ut man kenoj ta ri',
kemakun ri' ruk' ixoq achi,

k'atek'ut, man kpoq' ta kiwach ri'
 rumal rech che xkiwonb'a'
 kan ri Yahweh arech
¹¹kemakunik ruk' ixoq achi.

Ri uq'ijlanik ri Isra'el

jun q'ijlanik chkech ri man tzij taj edyos

e jun makunik ruk' ixoq achi

Ri amaja' e ri uxe' ri uva che yitz'im chik are kb'anowik che kmakunik ri no'jib'al.

¹²Ri esiwan nutinimit kuk'ot uchi'
 ri ch'aqap uche',
 ri e'are' ketijox chrech ri utzil
 rumal ri uch'imi;
 rumal rech che kesach pa ri kib'e
 rumal ri kimak kuk'
 ri man tzij taj edyoses,
 k'atek'uri', kemakunik kuk'
 ri man tzij taj edyoses
 e naj keb'e wi chuwach ub'i ri Kidyos.

¹³Puwi' ri taq juyub' ri e'are'
 kkib'an ri tab'al taq toq'ob',
 puwi' ri alaj taq juyub'
 kkiporoy ri k'ok' q'ol,
 chuxe' ri tak'ar, ri lemob' e ri tz'olche',
 ;rumal rech che utz ri umuj!
 Rumal k'u weri', we ri e'imi'al
 ekech nim ch'uti'n
 e we ri e'alib'atz kemakun kuk' achijab';

¹⁴ri in man kink'ajisaj ta kiwach ri e'imi'al
 rumal rech che erech nim ch'uti'n
 e xoquje' ri e'alib'atz' rumal
 rech che kemakun ruk' achi;
 rumal rech che xoquje' ri achijab'
 keb'e kuk' ri ixoqib' che
 ekech nim ch'uti'n,
 kkib'an ri tab'al taq toq'ob'
 chkiwachh ri man tzij taj edyos
 che eb'anom ruk' che'.
 e ri siwantinimit che man k'o
 ta kino'jb'al, kesachik ri e'are'.

K'ax taq tzij chkech ri Juda e ri Isra'el

¹⁵We ri at Isra'el,
 katmakunik at kech nim ch'uti'n,
 ;Mamakun b'a' ri Juda!
 mixb'e b'a' pa ri Guilgal,

mixpaqal ub'i pa ri B'et-Aven,
mijikib'a' ub'ixik:
«rumal ri uk'aslemal ri Yahweh».

¹⁶Rumal rech che ri Isra'el xujal ub'i
jun wi'talaj wakax che man kniman taj;
k'atek'uri', kamik ri',
ɿla kuyuq'uj na k'uri' ri Yahweh ri are' ri'
jacha uyuq'uxik jun alaj chij
pa jun nimalaj suq'unb'al?

¹⁷Ri Efraim utzuyb'am rib' kuk'
ri ma tzij taj edyos
ɿChaya' kanoq ri are'!

¹⁸Aretaq chi' xtijitaj ri ja' kumal
sib'alaj erech nim ch'uti'n chi na rumal
rech che kemakun kuk' ri ekidyos
ri ekanimal are kkaj ub'anik ri itzel.

¹⁹Ri kyaqiq' ke'uk'am ub'i ri'
ri e'are' pa ri uxik',
k'atek'uri', ri e'are' kek'ix na ri'
rumal ri tab'al toq'ob' kkib'ano.

Ri echuchqajawib', ri enim taq winaq e ri ajawinel kekisach ri winaq

⁵¹ɿChitatab'ej weri'
ri ix ixchuchqajawib',
chiwilij b'a' weri' ri ix
che ix rachoch ri Isra'el,
ri at che at ajuparachoch ri ajawinel, chatak'ab'a' ri axikin!
Rumal rech che ri q'atb'altzij ri',
piwi' ix kb'an na wi,
ri ix, ix jun k'otom jul xib'an pa ri Mispa
e ix jun k'at che lik'em puwi' ri Tab'or.

²Ri e'are' xkik'ot chi na nik'aj
chech ri jul pa ri Sittim
k'atek'uri', ri in, konojel ri'
kink'ajisaj na kiwach.

³Ri in, weta'm uwach ri Efraim
ri Isra'el man awatalik ta chnuwach.
Je' nak'ut,
ri at Efraim xatmakunik jacha at
kech nim ch'uti'n kuk'
ri ma edyoses taj,
e ri Isra'el xub'an ri itzel,
xutz'ilob'isaj rib'.

⁴Ri kichak man kuya' ta alaj chkech
arech ketzalej ruk' ri Kidyos,
rumal rech che pa ri kik'u'x are k'o

jun uxlab'al che erech nim ch'uti'n,
 k'atek'uri', man keta'm ta
 uwach ri Yahweh.

⁵Ri nimal chrech ri Isra'el are ri' ri kb'anow q'atojtzij puwi' ri are', ri Isra'el
 e ri Efraim ketzaq rumal ri kimak,
 xoquje' ri Juda kzaq kuk' e'are'.

⁶Kuk' ri kichij e ruk' ri kiwakax,
 keb'e na ri' che utzukuxik ri Yahweh,
 k'atek'ut, man kekiriqa' ta ri':
 ;Ri Are' xel ub'i chkiwach!

⁷Xub'an keb' uwach ri kitzij chuwach
 ri Yahweh, xe'kalk'uwa'laj enik'aj
 kalk'uwa'l che erech nim ch'uti'n;
 kamik ri' ri k'ak' ik' ke'utij na ub'i ri',
 ri e'are' e ri kulew.

Ri ch'o'j chkixo'l ri achalaxik

⁸Chich'awisaj b'a' ri ruk'a' wakax
 pa ri Guib'e'a
 chich'awisaj b'a' ri trompeta
 pa ri Rama
 chiya'a' b'a' ub'ixik pa ri B'et-Aven
 che petinaq ri k'ax,
 katoqtaxik na ri' ri at B'enjamin.

⁹Ri Efraim k'isinaq kan tzij ri' puwi'
 pa ri uq'ij ri q'atb'altzij,
 pakiwi' ri ujuq'at ri Isra'el
 kinya ub'ixik ri saqalajtzij.

¹⁰Ri ekanimal ri Juda ejacha ri kkijalk'atij
 ri taq ab'aj rech ri retal ulew;
 pakiwi' ri e'are' kinq'ejej na
 ri woyowal jacha ri ja'.

¹¹Ri Efraim xaq'alb'em,
 xtak'alexik rumal ri q'atb'altzij
 rumal rech che xraj xutij anim
 xb'e ruk' ri man utz taj.

¹²K'atek'uri', chrech ri Efraim,
 ri in, in pok' ri' che utijik
 in jeri' jacha ri k'ax wareyaj
 chrech ri Juda.

Man k'o ta upatan ri chapb'alq'ab' kuk' ri kaxlan winaq

¹³Ri Efraim xril ri uyab'il
 e ri Juda xril ri uch'a'k;
 ri Efraim xb'e ub'i pa ri Assur (Asiria)

e xe'utaq ub'i enik'aj eq'axel
 tzij chuwach ri nimalaj ajawinel;
 k'atek'ut ri are' man kkowin ta ri'
 chikunaxik ri ix
 e man kutzarisaj ta ri' ri jetaq ich'a'k.

¹⁴Ri in, in jacha jun koj ri'
 chrech ri Efraim,
 in jacha jun alaj koj ri' chrech
 ri rachoch ri Juda,
 xas in ri' kinwaqwa' kanoq
 e kinb'e ub'i ri',
 kink'am ub'i ri' ri nuch'akoj e man k'o
 ta jun ri' kkowinik kuto' uwach ri are'.

¹⁵Je' nak'ut, ri in kintzalej b'i ri'
 pa ri wachoch
 chi k'ate' na kkik'am uq'ab' ri kimak
 e kinkitzukuj chi na ri in;
 pa ri k'isb'al kik'u'x kinkitzukuj na ri' ri in.

Xaq chub'anik kkib'ano

che ketzalej ruk' ri Yahweh

⁶¹Chixesa'j b'a', chixtzalej b'a' uloq ruk' ri Yahweh. Are ri are' xuk'is tzij paqawi', are are' ri' kujukunaj na, are are' xujusoko are are' ri' kupiso ri ujsokatajinaq wi; ²kab'ij kub'an ri' arech ri uj kujtzalejik, pa oxib' q'ij kujuwa'lisaj ri' e k'o qak'aslemal ri' chuwach ri Yahweh.

³Chqach' b'a', chqaweta'maj b'a' uwach ri Yahweh; qastzij ri' kel uloq jacha ksaqar uwach ulew; kpe na ri' che utoq'ob'isaxik qawach jacha kpetik ri nab'e taq jab', kpe na ri' jacha ktuxnik e ksi'jnik ri uwach ulew.

⁴Jas kinb'an na ri' chaweche at, Efraim?
 ¿Jas kinb'an na ri' chaweche at, Juda?
 Rumal rech che ri loq'oq'eb'al ik'u'x
 jeri' jacha jun sutz' rech aq'ab'il,
 jeri' jacha ri xaqk'äj rech aq'ab'il
 che kja'r ub'ik.

⁵Rumal k'u weri' ri in xink'is tzij
 pakiwi' ri e'are',
 ruk' ri kichak ri eq'axal utzij ri Dyos,
 xe'inkamisaj ri e'are' ruk' ri nutzij
 che kel uloq pa nuchi';
 k'atek'uri', ri nuq'atb'altzij kuk'ut
 rib' ri' jacha ri saqil.

⁶Rumal rech che ri in are kwaj
 ri loq'oq'eb'al k'u'x
 e man kwaj taj ri tab'al taq toq'ob',
 are kwaj keta'max uwach
 ri Dyos chuwach ri holokostos.

Ri retzelal ri Isra'el

⁷K'atek'ut, ri e'are', pa ri Adam,
xketzelaj uwach ri chapb'alq'ab',
chila' ri e'are' xkib'an keb'
chrech ri kitziy wuk' in.

⁸Ri Gala'ad jun tinimit kech ri ekamisanel
nojinaq chrech retal ri kik'.

⁹Ejeri' jacha ri elaqomab' che kkikoj
jun k'amb'al pa ri b'e,
are ri ejuq'at chuchqajawib'
che kekikamisaj
ri winaq pa ri b'e rech ri Sikem.
jJe' nak'ut, ri e'are' kkib'anej ri itzel!

¹⁰Pa ri B'etel, ri in wilom xib'ib'al itzel taq jastaq, chila' ri Efraim kmakunik rech nim
ch'uti'n kuk' ri edyos,
ri Isra'el kretzelaj rib'.

¹¹Xoquje' ri at Juda,
k'o jun yakoj uwach tik'on chawech
aretaq chi' ri in kinjal uwach
ri kik'aslemal ri enuwinaq.

⁷¹K'atek'uri', ri in kinwaj kinkunaj ri Israel, e kuk'ut ulog rib' ri umak ri Efraim e ri jetaq
retzelal ri Samaria, rumal rech che ri e'are' kub'an keb' uwach ri kitziy, e aretaq chi' ri
elaq'om kok pa ja, kkijub'uj kib' ri jupuq e'itzel taq elaq'omab' pa ri tinimit.

²K'atek'uri', man k'o ta na'tal chkech
pa ri kanima' che ri in kinna'taj ri ketzalal!
Kamik ri' eqajb'em rumal ri kichak,
ri kichak k'o chnuwach in.

³Ruk' ri ketzalal kkiya' uki'kotemal ri ajawinel,
e ruk' ri kub'an keb' kitziy kkiya
kiki'kotemal ri enim taq winaq.

⁴Konojel ri e'are' kemakunik erech nim
ch'uti'n kuk' ri e'esal uwach dyos,
chi achijab', chi ixoqib',
konojel ejacha jun tuj
che tajin kjaninin chi q'aq' chupam,
che ri ajb'anal kaxlanwa xukuch
kanoq aretaq chi' kuyob' apanoq ri k'aj
chi k'ate' ksipoj na uwach.

⁵Pa ri uq'ij ri qajawinel,
ri winaq nim kib'antajik,
keyawajik ri' rumal ri uq'aq'al ri amaja',
e ri are' kuya' uq'ab' ri' chkech
ri kketz'ab'ej uwach ri winaq,

⁶aretaq chi' ri e'are' kepe ruk'.
Aretaq chi' kkikoj ri kik'am,
ri kanima' jeri' jacha jun tuj;
ronojel jun aq'ab' kwar

ri uq'aq'al koyowal,
 k'atek'uri', aretaq chi' ksaqarik kk'atik
 jacha jun nimalaj q'aq';
⁷konojel ri e'are' kejiniwik jeri' jacha
 jun tuj, kekiporoj ri ekajiq kitz'aqat.
 Konojel ri ekajawinel xetzaqik.
 ;Man k'o ta jun kuta chwech
 arech kintoq'ob'isaj kiwach!

**Ri Isra'el kub'an k'ax chech rib' aretaq
 chi' kb'e kuk' ri ekaxlan winaq**

⁸Ri Efraim kb'e kuk' ri ekaxlan taq tinimit,
 Ri Efraim jun kaxlanwa
 che man salkapim taj.
⁹Enik'aj kaxlan taq winaq
 kkitij ri uchuq'ab'
 ;e ri are' man reta'm taj!
 K'atek'uri', k'o chi saq taq uwi'
 pa ri ujolom,
 ;e ri are' man reta'm taj!
¹⁰Ri nimal kuna' ri Isra'el
 jun q'atb'altzij puwi' ri are':
 k'atek'uri', man ketzalej ta
 chuwach ri Yahweh ri Kidyos,
 ruk' ronojel weri' ri e'are'
 man kkitzujukuj ta ri Are'!
¹¹Ri Efraim jacha jun nakalaj palomax
 che man k'o ta uno';
 kkisik'ij ri Egipto on keb'e
 pa ri Assur (Asiri'a),
¹²xaq jawi' kib'e wi ri e'are',
 kinkoj na ri' nuk'amb'al chkech,
 jacha ri chikop ajuwokaj,
 ri in kinb'an na ri' arech ketzaq pa ri k'am,
 ri in kink'ajisaj chi na jumul kiwach
 aretaq chi' kinto che kkimulij kib'.

Ri Dyos kuk'ajisaj uwach ri Isra'el

¹³Itzel kech ri jachintaq xe'animaj
 ub'i naj chnuwach in!
 Kchup kiwach ri' rumal rech che
 ri e'are' man tzij taj ik'o wuk' in!
 Rajawaxik ri' che ri in ke'inkol ri e'are' aretaq chi' kkib'ij tzijtal panuwi' ri in.
¹⁴K'atek'uri', man kkik'omij ta toq'ob' chnuwach in ruk' ronojel kanima'
 aretaq chi' ke'oq' puwi' ri kich'at;
 rumal ri triko e ri k'ak' amaja'

ri e'are' kkib'an k'ax chech kib',
 k'atek'ut, kek'ule'la'n chwech.
¹⁵In xink'utuw ri kib'e chkiwach,
 in xinya'ow uchuq'ab' ri uq'ab',
 k'atek'ut, kkichomaj ri itzel panuwi' in.
¹⁶Kkisutij kib' k'atek'ut man kkika'y ta chikaj
 ri e'are' ejeri' jacha jun ch'ab'
 che man kk'aqan taj.
 Ri ekanimal keqaj ri' chuxe'
 ri ch'ich' rech ch'o',
 rumal ri k'ax kech'awik,
 k'atek'uri', ketz'ab'ex kiwach ri'
 pa ri tinimit Egipto.

Ri k'ax

⁸¹Chach'awisaj ri ruk'a' wakax!
 Jeri' jacha jun xik kqaj ri k'ax
 puwi' ri rachoch ri Yahweh!
 Rumal rech che xketzelaj uwach
 ri chapb'alq'ab' nub'anom kuk',
 man tzij taj ek'o ruk' ri Nupixab'.
²Xoquje' ri e'are' kkiraq kichi'
 kkib'ij chwech: «Nudyos, ri uj,
 uj Isra'el qeta'm awach».
³K'atek'ut, ri Isra'el uk'yaqom ub'i ri utzil,
 e rumal weri' koqatax
 na ri' rumal ri k'ulel.

Jun tinimit che man k'o ta uchola ri uq'atb'altzij e kmakun kuk' enik'aj taq dyos chik

⁴Xkikoj nik'aj ajawinelab',
 k'atek'ut man k'o ta jun nutzij xkita
 chwech, xe'kikoj winaq nim kib'antajik,
 k'atek'ut man k'o ta weta'm ri in.
 Ruk' ri saq kipwaq
 e ri q'an kipwaq xkitz'aq kidyos
 E ruk' weri' ketz'elaj kib', kesachik.
⁵Chak'yaqa' ub'i ri alaj awakax, Samaria;
 –Ri uq'aq'al woyowal kqaj pakiwi',
 ¿jampa' na keye'j
 arech kkisuk'umaj kib'?
⁶Rumal rech che petinaq
 uloq pa ri Isra'el,
 jun ajchak xb'anowik weri',
 e weri' man rech ta ri Dyos.

Je' nak'ut, ri alaj wakax che rech
 ri Samaria chaj ri' kkanaj kanoq.
⁷Rumal rech che kkitik kyaqiq'
 kkimol sutk'um ri',
 Jun uq'ab' triko ri' che k'o uwach kuya'o
 man k'o ta k'aj ri' kuya'o; e we kuya'o,
 ekaxlan winaq ri' ketijow ub'ik.

**Ri Isra'el kusach rib' rumal rech che
 ke'uterne'b'ej ri ekaxlan winaq**

⁸Ri Isra'el kkisach kib'.
 Ukamik ri' ek'o chkixo'l ri jetaq amaq',
 ejacha jun jas uwach che man k'o
 ta jun winaq ka'jawanik;
⁹rumal rech che xe'paqi' ub'i
 pa ri Assur (Asiria) ejacha
 jun chikop che utuke'lam;
 Ri Efraim xuloq' nik'aj
 loq'oq'eb'al uk'u'x.
¹⁰Pune'taj ke'uloq' chkixo'l ri jetaq amaq',
 ri in, uchanim ri' ke'inmulij na ri e'are',
 e ri e'are' xas chanim ri' kkiriq ri k'ax
 chuxe' ri eqa'n rech ri ajawinel kech
 ri winaq che nim kib'antajik.

Ri man tzij taj q'ijlanik

¹¹Ri Efraim xuyak k'i taq ab'aj
 rech tab'al toq'ob',
 weri' xuwi utz chrech arech kmakunik.
¹²Pune'taj chkech ri e'are'
 kintz'ib'aj k'i taq upixab' ri Nutzij,
 man k'o ta upatan chkiwach.
¹³Kkichi'j chwech ri uti'ojal ri tab'al toq'ob'
 che xkisa'o, k'atek'uri' loq' kkitij ri ti'j,
 ri Yahweh man utz taj kril weri'.
 Kamik ri' kna'taj ri' chrech ri ketzalal,
 e kuk'ajisaj na uwach na ri' ri kimak
 ri e'are' ketzalij ub'i ri' pa ri Egipto.
¹⁴Ri Isra'el man kna'taj ta chrech
 ri xb'anow rech, k'atek'uri',
 kuyak ri nima'q taq rachoch.
 Ri Juda tajin kuk'i'arisaj
 ri kowlaj taq tinimit.
 K'atek'ut, ri in kint'iq na ub'i q'aq' ri' pa ri jetaq utinimit e kuk'atisaj ub'i ri'
 ri jetaq k'olb'al, ri kowlaj taq uk'olb'al.

**Ri b'isob'al rumal ri b'enam pa
jun naj tinimit**

⁹Matki'kot b'a' Isra'el, maki'kot
awanima' jacha ri jetaq tinimit;
xane at kech nim ch'uti'n xab'ano
aretaq chi' naj xatb'e wi chrech
ri Adyos, e sib'alaj xaloq'oq'ej
ri ch'akoj k'o pa taq ri k'olb'al
jawije' k'o wi ri triko.

²Ri ulew e ri ukolb'al ri yitz'b'al uva
man ke'utzuq ta chi ri', ri k'ak' amaja'
man utz ta chi ri' kub'an chkech.

³Man kejeqi' ta chi ri' pa ri rulew ri Yahweh,
ri Efraim ktzalej na ri' pa ri Egipto,
k'atek'uri' pa ri Assur (Asiria)
kkitij na ri' tz'il taq wa.

⁴Pa ri Assur (Asiria) man k'o jun amaja' ri'
ksipaj na chrech ri Yahweh,
e ri Are' man utz ta ri' kril
ri tab'al taq kitoq'ob';
wa' weri', chkech ri e'are'
jun kaxlanwa ri' rech oq'ej;
konojel ri ketijow na we kaxlanwa ri',
man ech'ajch'oj ta chi ri'; rumal rech
che ri kikaxlanwa xaq xuwi kech ri'
ri e'are' k'atek'ut, man kok ta chi ri'
pa ri Rachoch ri Yahweh.

⁵Jas k'u kib'an na ri' pa ri nimaq'ij,
pa ri nim uq'ij ri Yahweh?

⁶Chiwilampe',
ri e'are' xe'el ub'i chuwach ri k'ax,
ri Egipto ke'usik' na ri' ri e'are',
ri Menfis ke'umuq na ri' ri e'are' pa ri ulew,
ri utzalaj kijastaq
rech saq pwaq krechb'ej ri' ri la,
e knoj na ri' ri tz'um taq
rachoch che k'ix.

**Ri roqataxik ri q'axal utzij ri Dyos rumal
kuya' ub'ixik ri q'ij rech k'ax**

⁷Xopan ri jetaq q'ij rech ri k'ax,
xopan ri jetaq q'ij rech ri ch'akoj,
;ri Isra'el kuch'ob' na weri'!
–«Ch'u'j ri q'axel utzij ri Dyos,
man utz ta ri are' che k'o
ri ruxlab'al ri Dyos ruk'!».

–Rumal ri unimal ri amak,
nim ri k'ax kpetik.

⁸Ri Efraim kukoj ri uchajinel ruk' ri Nudyos
are' ri q'axal utzij ri Dyos,
chrech ri q'axal utzij ri Dyos kkikoj
jun k'amb'al pa ronojel taq b'e
e pa ri rachoch ri Udyos k'o wi ri k'ax.

⁹Ri e'are' sib'alaj etz'ajtajinaq,
jeri' jacha pa ri taq uq'ij ri Guib'ea:
ri Are' kna'taj ri' chrech ri ketzela,
kuk'ajisaj na ri' uwach ri kimak.

**Ri k'ajisab'al uwach ri itzel kb'an
pa ri B'a'al-Pe'or**

¹⁰Ri in xinriqa' ri Isra'el jacha
jun uva che k'o pa ri tz'inalik ulew,
ri e'unan utat xe'inwilo
jacha ri enab'e taq uwach che k'o
pa ri uche'al jun wikox;
k'atek'ut, aretaq chi' xe'opan
pa ri B'a'al Peor, k'ixb'al ri xkib'ano
e ek'ixb'al ri e'are' jacha ri jastaq
che kkiloq'oq'ej.

¹¹Ri Efraim, jacha jun alaj chikop
ajuwokaj krapap ub'i ri uq'ijil:
man kk'o'ji' ta chi jun loch',
man k'o ta chi jun
ixoq yawab' ixoq kkanajik,
man k'o ta chi ak'al cho usantil.

¹²Xoquje', pune'taj ri e'are'
kekik'iyisaj ri kalk'uwa'l,
aretaq chi' maja' kkib'an achijab',
ri in ke'ink'amisaj ub'i ri': je' nak'ut.
;Ayum, itzel kech ri' e'are' aretaq chi'
ri in ke'inwonb'a' kanoq!

¹³Ri Efraim xinwil in ri are' jacha ri Tiro
che tiktalik pa ri suq'unb'al,
K'atek'ut rajawaxik ri' che
ri Efraim ke'uk'am ub'i
ri e'uk'ojol chuwach ri kamisanel.

¹⁴Chaya'a' b'a' chkech Yahweh,
¿jas k'u ri' ri kaya' na chkech?
;Chaya'a' b'a' chkech jun mencho'r
uchuch kipam che ke'utzaq uloq
ri ak'alab', chaya'a' b'a'
chkech chaqi'j taq kitu'!

Ri k'ajisab'al uwach ri itzel kb'an pa ri Guilgal

- ¹⁵ᵀRonojel ri ketzelal xq'alajinik,
 xuk'ut rib' pa ri Guilgal, Waral ri',
 itzel xe'inwil wi ri e'are'!
 Rumal ri retzelal ri kkib'ano,
 ri in ke'ink'yaq na ub'ik pa ri Wachoch,
 man ke'inloq'oq'ej ta chi jumul ri e'are',
 konojel ri ekinimal man keniman taj.
- ¹⁶ᵀRi Efraim soktajinaq,
 chaqi'jarinaq ri jetaq urab'
 man k'o ta chi uwach ri' kuya'o.
 Pune'taj ke'alax kalk'uwa'l
 ri in ke'ink'am na ub'i ri'
 ri loq'alaj uwach kik'u'x.
- ¹⁷ᵀRi Nudyos ke'uk'yaq na ub'i ri' ri e'are'
 rumal rech che man xkitatab'ej ta ri Are',
 k'atek'uri', ri e'are' xaq ke'b'inkatik
 na ri' chkixo'l ri jetaq amaq'.

Ri uchupik kiwach ri k'utb'al kech ri man edyos taj

- ¹⁰¹ᵀRi Isra'el jun utzalaj Uch'e'al uva
 kanoq che xuya' je'lik taq uwach:
 Aretaq chi' xuya sib'alaj uwach,
 ri are' xuk'i'arisaj chi na ri jetaq ab'aj
 rech tab'al toq'ob',
 aretaq chi' k'o chi na sib'alaj uq'inomal,
 sib'alaj utz chi na ub'anik
 kub'an ri tak'alik taq ab'aj
 kech ri man tzij taj edyos.
- ²ᵀRi e'are' kub'an keb' uwach ri kanima',
 k'atek'ut, kamik ri' ri e'are'
 tajin kkiriq ri k'ax;
 ri Are' kupaxij na ri' ri jetaq ab'aj
 rech kitab'al toq'ob'
 ri Are' kub'oq ub'i ri' ri tak'alik taq ab'aj
 kech ri man tzij taj edyos.
- ³ᵀK'atek'uri', kkib'ij na ri':
 «Ri uj man k'o ta qajawinel,
 rumal rech che ri uj man kqaxib'ij ta qib'
 chuwach ri Yahweh, k'atek'ut ri ajawinel,
 ʕla kkowin k'u ri' che kub'an
 jun jas uwach ri are' paqawi'?».
- ⁴ᵀKkib'ij sib'alaj tzij, kkijikab'a' ub'ixik
 ri ma utz taj, kkib'an chapb'al taq q'ab'
 e ri pixab' kk'iyik cho ri ulew jacha

- ri itzel k'a q'ayes che kkamisanik!
⁵Ri e'ajsamari'a, kkixib'ij kib'
 chuwach ri alaj wakax rech ri B'et-Aven;
 je' nak'ut, puwi' ri are' ke'oq'ik ri siwan
 utinimit, xoquje' ri uchuchqajawib':
 ;Sib'alaj cheki'kot b'a' rumal ri uq'ijil,
 rumal rech che kamik ri' kk'am ub'ik
 pa jun naj tinimit chik!
⁶K'atek'ut, xoquje' kuk'am na ub'i ri'
 ri are' pa ri Assur (Asiria)
 kuk'am ub'i ri' jacha jun uch'ak'oj
 ri nim ajawinel.
 Ri Efraim kk'ix ri' e ri Isra'el kk'ix ri'.
⁷Itzelaj k'ax rech ri Samaria!
 Ri rajawinel jacha k'im kle'wik puwi' ri ja'.
⁸K'isinaq tzij puwi' ri jetaq uk'olb'al
 ri Aven che sib'alaj ajsik elenaq wi
 e che are umak ri Isra'el;
 ri k'ix e ri itzel taq q'ayes kurab'aj rib' ri'
 puwi' ri jetaq ab'aj rech ri tab'al kitoq'ob'.
 K'atek'uri', kkib'ij na k'u ri'
 chrech ri taq juyub':
 «;Chujich'ugu' b'a'!»,
 e chech ri alaj taq juyub' kkib'ij ri':
 «Chixtzaq uluq paqawi'!».
⁹Chi pa taq ri uq'ijil ri Guib'ea
 atmakuninaq uluq ri at Isra'el!
 Pa weri' k'ut ix kanajinaq kan wi,
 e ri ch'o'j, ;la man taqal ta k'u ri'
 chkij ri e'itzel taq ralk'uwa'l ri Isra'el
 pa ri Guib'e'a?
¹⁰Ri in kinwaj kinpe
 che uk'ajisaxik kiwach ri e'are';
 e nik'aj taq tinimit kkimulij na kib' ri'
 chkik'ule'laxik ri e'are',
 rumal rech che ri e'are'
 kiyutum kib' rumal ri keb' kimak'.

**Ri Isra'el man utz taj xub'ano
 chuwach ri Yahweh**

- ¹¹Ri Efraim jun alaj wakax che kuch'ob'
 ri utzalaj taq jastaq,
 kraj kupach'lej ri k'olb'al;
 ;k'atek'uri',
 ri in xinkoj ri che' cho ri utzalaj uqul!
 Kinsuk'umaj na ri'
 ri Efraim chrech ri uchak,

- ri Juda kusuk'umaj ri ulew,
 ri Jakob' kuchakuj ri ch'ich'.
- ¹²Chixtikonijoj b'a' jeri' jacha ri suk'il,
 chiyaka' b'a' ri uwach
 ri loq'oq'eb'al k'u'x;
 chib'ana' ri ch'olaj chrech ri k'ak'
 taq ulew tolon kanoq:
 Uq'ijil utzukuxik ri Yahweh
 tza k'ate' na kpetik chuya'ik
 ri suk'il piwi' jeri' jacha jab'.
- ¹³Ri ix xichakuj ri itzelal,
 xiyak uwach ri man suk'il taj,
 ri ix xitij uwach ri tzij che man tzij taj.
 Rumal rech che kajikib'a ak'ux
 chrij ri jetaq ach'ich' e chkij
 ri sib'alaj awajch'o'jab',
- ¹⁴konojel ri' ri winaq kemoxrik pa taq
 ri tinimit rumal ri ch'o'j,
 e ri kowlaj taq atapya kk'is tzij ri' pakiwi',
 jeri' jacha xub'an ri Salman
 che xuchasaj chi' ri B'et-Arb'el,
 pa ri uq'ij ri ch'o'j aretaq chi'
 xpaq'ixik ri nanxel pakiwi' ri jetaq tal.
- ¹⁵Are wa' ri xub'an ri B'etel iwuk' ix,
 rumal ri nimalaj iwetzelal;
 kchup uwach ri' ri rajawinel ri Isra'el.

Ri e'are' xkik'yaq ub'i

ri loq'oq'eb'al uk'ux ri Dyos

- 11**¹Aretaq chi' inlaj ala ri Isra'el,
 ri in xinloq'oq'ej ri are',
 e chi pa ri Egipto ri in xinsik'ij
 uloj ri nuk'ojol.
- ²K'atek'uri', aretaq chi' sib'alaj ke'insik'ij, ri e'are' naj keb'e wi chnuwach;
 chkiwach ri Eb'a'al xkib'an
 ri tab'al taq toq'ob',
 chkech ri man tzij taj edyos
 xkiporoy ri k'ok' q'ol.
- ³In xintijoj ri Efraim
 arech kreta'maj kb'inik,
 kink'am ub'i chrech ri uq'ab',
 k'atek'uri', ri e'are' man xkich'ob'
 taj che in kinb'anowik we utz chak!
- ⁴Xink'am kib'e jacha uk'amik ub'e
 jun winaq, ruk' loq'oq'eb'al nuk'ux;
 ri in, chkech ri e'are', in jeri' jacha
 jun winaq che kuq'aluj jun loch'

e kuya koq cho ri uwo uk'ux,
 ri in xinmej wib' che uya'ik ri uwa.
⁵Man ketzalej ta chi jumul ri'
 pa ri tinimit Egipto.
 K'atek'uri', are ri Assur ri'
 kuxik Rajawinel,
 rumal rech che man xraj
 taj xtzalej uloq wuk' in,
⁶ri ch'ich' rech ch'o'j nimalaj k'ax
 kub'an na ri' chrech, kuqasaj na ri'
 ri jetaq tapya tz'apib'al rech,
 ke'ub'iq' ub'i ri' ri e'are'
 rumal ri k'axalaj taq kichomam kkib'ano.

Ri Yahweh kusach ri makaj

⁷Ri esiwan nutinimit echaptalik
 pa ri kib'antajik che ma tzij taj ek'olik.
 ;Kesikixik uloq chikaj,
 man k'o ta jun kwa'lijik!
⁸;Suche rech katinya' kanoq in Efraim?
 ;Suche rech katinwonb'a' kanoq Isra'el?
 ;La katinya kan in jacha uya'ik
 kanoq xinb'an chrech ri Adma,
 on che kinb'an chawech jacha
 xinb'an chrech ri Seb'oyim?
 K'ax kuna' ri wanima'
 e nimalaj kb'irb'itik ri nupam.
⁹Ri in man kinwesaj ta uloq ronojel
 ri woyowal che ub'anik ri jastaq,
 ri in man kinchupsaj ta chi
 jumul uwach ri Efraim,
 rumal rech che in, in Dyos,
 ri in man in jun winaq taj,
 in ri in Tyoxlaj in k'o chaxo'l,
 e man kinpe ta ri' ruk'
 ri uq'aq'al woyowal che ub'anik ri k'ax.

Ri tzalejem uloq pa ri Egipto e pa ri Assur

¹⁰Chrij ri' ri Yahweh keb'e na wi,
 ri Are' kwin ri' jacha jun koj,
 ri alk'uwa'lxelab' kepe na uloq ri' ruk'
 xib'rikil chi pa ri uqajib'alq'ij uloq;
¹¹ruk' xib'rikil jacha jun alaj chikop ajuwokaj,
 ketzalej uloq ri' pa ri Egipto,
 ketzalej uloq ri' pa ri Assur (Asiri'a)
 jacha jun palomax, e ke'injeqeb'a'

ri' cho taq ri kachoch –utzij ri Yahweh–.

Ri itzel k'o pa ri Isra'el

12¹Ri Efraim usutum wij chrech
ri tzij che man tzij taj e ri rachoch
ri Isra'el usutum wij chrech ri man utz taj.

K'atek'ut,
ri Juda kanajinaq na ruk' ri Dyos,
e man kuk'ex ta ri utzij chrech
ri Tyoxlaj ub'antajik.

2Ri Efraim are kutij ri kyaqiq',
ronojel jun q'ij kroqataj ri kyaqiq'
pa ri relb'alq'ij,
sib'alaj kuk'i'arisaj uwach ri tzij
che man tzij taj e ri man utz taj,
kkib'an chapb'alq'ab'
ruk' ri Assur (Asiria),
kkik'am ub'i ole'o chrech ri Egipto.

Ri k'ax tzij puwi' ri Jakob' e ri Efraim

3Ri Yahweh kub'an na q'atoj
tzij puwi' ri Juda,
kuk'ajisaj na ri' uwach ri Jakob'
jacha ri ub'antajik ri uchak.

4Qas pa ri usantil uloq xch'akan
chrech ri rachalal, pa uri'job'ik xukoj
ri uch'uq'ab' chech ri Dyos.

5Ri are' xukoj uchuq'ab' chuwach
ri Anjel e xch'akan chrech,
xoq'ik chuwach e xuta'
ri urayib'al chrech.
Pa ri B'etel xuriqo ri are'
e pa we k'olb'al ri' xch'aw quk' uj.

6Je' nak'ut, ri Yahweh Dyos Sab'a'ot,
Yahweh ri ub'i'.

7K'atek'uri', ri at kattzalej
na ri' rumal ri Adyos.
Chak'olo' b'a' pa ri awanima'
ri loq'oq'eb'al k'ux e ri suk'il,
e pa junalik kateye'n chrech ri Adyos.

8Ri Kana'an ruk'am pa ri uq'ab' nik'aj
taq pajb'al che kub'an tzij,
ri are' kraj ri ch'akoj.

9Ri Efraim xub'ij:
«Je' nak'ut, ri in inq'inom chik,
ri in nuch'akom chik sib'alaj nupwaq»,
k'atek'uri' man k'o ta kupatanij ri'

ri jetaq uch'akoj
rumal ri umak xub'ano.

Ri sachb'al mak

- ¹⁰In ri in Yahweh Adyos,
chi pa ri tinimit Egipto uloq.
Ri in kinb'an chi na jumul arech
ri at katkanaj kanoq pa ri tz'um ja
jacha pa taq ri uq'ijil ri Riqoj ib'.
- ¹¹Ri in kinch'aw na ri' kuk'
ri eq'axal utzij ri Dyos,
ri in kinb'an na ri' arech k'o sib'alaj
jastaq kq'alajinik chkiwach ri winaq,
k'atek'uri', ruk' ri kipatan
ri eq'axal utzij ri Dyos,
ri in kinya ub'ixik ri' k'i taq tzijob'elil. Nik'aj k'axalaj taq tzij chik.
- ¹²We ronojel ri Gala'ad itzel
ri e'are' xaq eb'anal taq tzij;
pa ri Guilgal kkib'an tab'al toq'ob'
kuk' ri jetaq ama' wakax,
rumal k'u wa' weri' ri jetaq ab'aj
rech ri tab'al toq'ob'
pa ri ulew ri' kkanaj kanoq.
- ¹³Ri Jakob' xanimaj ub'i
pa ri rulew ri Aram,
ri Israel xpatanijik rumal
utz'onoxik jun ixoq
rumal jun ixoq ri are' xe'ukolo,
xe'uyuq'uj ri jetaq jupuq awaj.
- ¹⁴K'atek'ut, rumal jun q'axal utzij
ri Dyos ri Yahweh xresaj
uloq ri Isra'el pa ri Egipto,
e jun q'axel utzij ri Dyos
xk'olow rech are'.
- ¹⁵Ri Efraim xuyoq' ri are',
ri Yahweh kub'an na ri' arech kturuwik puwi' ri are' ri kik'el che xtix rumal are',
ri Rajaw kutoj na ri'
chrech ri uchak ub'anom.

Ri uk'ajisab'al uwach ri q'ijlanik chkiwach ri man tzij taj edyos

- ¹³¹Aretaq chi' ri Efraim xch'awik,
sib'alaj xib'rikil k'olik,
xane ri are' Nim ub'antajik pa ri Isra'el
k'atek'ut, ri are' xmakunik ruk'
ri B'a'al e xkamik.
- ²E kamik ri' tajin na kmakunik,

kkib'an nik'aj taq wachb'al ruk'
 ri ch'ich' che ja'risam,
 ruk' ri saq upwaq kuchomaj ub'anik
 nik'aj taq dyos che man edyoses taj;
 jronojel weri' kichak ri e'ajchakib'!
 Pakiwi' ri e'are' kb'ixik:
 Enik'aj achijab' keb'anow
 ri tab'al taq toq'ob'
 kkitz'umaj ri e'alaj taq wakax».

³Rumal k'u wa' weri' ri e'are'
 ejeri' na k'uri' jacha jun sutz' rech aq'ab'il,
 ejeri' na k'uri' jacha ri xaqk'aj
 che kja'r ub'ik,
 ejeri' na k'uri' jacha ri k'im
 che kuk'am ub'i ri kyaq'iq',
 ejeri' na k'uri' jacha ri sib'
 che kb'e ub'i pa ri kyaq'iq'.

Ri k'ajisab'al uwach ri man kmaltyoxin taj

⁴K'atek'uri', in ri in Yahweh Adyos,
 ri xb'anowik che ri at xatel
 uloq chi pa ri Egipto,
 man k'o ta chi jun Dyos
 kach'ob' uwach xuwi ri in,
 e man k'o ta jun chik kolonel, xuwi ri in.

⁵Ri in xinweta'maj awach
 pa ri tz'inalik ulew
 pa ri chaqi'jalaj ulew.

⁶Ri e'are' aretaq chi' ek'o
 pa ri suqunb'al sib'alaj xewa'ik;
 sib'alaj xenojik e nimal xub'an ri kanima';
 rumal k'uwa' weri' man xinna'taj ta
 chkech ri e'are'.

⁷Rumal weri' ri in, in jun koj ri' chkiwach,
 in jeri' jacha jun b'alam
 che uwam uloq ri'b' chuchi' ri b'e;

⁸ri in kink'yaq wib' ri' pakiwi' ri e'are'
 in jeri' jacha jun ati't oso
 che kk'am ub'ik ri alaj taq ral
 e ri in kinloch' ub'i ri'
 ri utz'umal ri kanima';
 ri in, in jacha jun ati't koj ri'
 ke'intij b'i ri' chila',
 ri chikop ek'o pa k'ache'laj ke'upitz'ej ri'.

Ri uk'isb'al ri rajawib'al

- ⁹K'isinaq chi ri tzij paw' Israel
rumal rech che xuwi wuk' in k'o
wi ri akolotajem.
- ¹⁰¿Jawi' k'o wi ri awajawinel
arech katukolo?
¿E jawi' ek'o wi ri eq'ataltzij
pa ronojel ri jetaq atinimit?
Ri e'are' che ri at xab'ij chkech:
«Chiya'a' chwech jun ajawinel e ejujun taq winaq che nim kib'antajik».
- ¹¹Jun ajawinel kinya' in chawech
pa ri uq'aq'al woyowal
e ri in kintoqij chawech pa ri nuchuq'ab'.

Ri uchupik uwach che xas rajawaxik wi

- ¹²Ri retz'elal ri Efraim to'om kan uwach,
ri umak utz uk'u'ik b'anom
pa jun utzalaj k'olb'al.
- ¹³¿Ri q'oxom kuna' jun yawab'
ixoq jeri' petinaq chuwach ri are',
k'atek'ut, ri ral are',
jun ral che man utz taj,
xuriqa' ri uq'ij ka'laxik, k'atek'ut,
man kel ta uloq ruk' ri unan!
- ¹⁴K'atek'ut, ¿la kinto' kiwach
in ri' chuwach ri ukowinem ri Se'ol?
¿La ke'inloq' na in ri' ri e'are'
chuwach ri kamikal?
¿Jawije' k'o wi ri awetzelal ri at Se'ol?
Ri toq'ob'isaxik k'u'x uk'u'm
rib' chnuwach.
- ¹⁵Pune'taj ri Efraim kuya utz taq
uwach chkixo'l ri erachalal,
ri kyaq'iq' rech ri relb'alq'ij kpe na ri',
ri ruxlab'al ri Yahweh kpaqi' uloq ri' chi pa ri tz'inalik ulew uloq,
e ri ub'ulb'ux kchaq'ija'rik ri',
ri uk'yanb'al ktzaj ub'i ri'.
Ri are' kutoqij ub'i ri' ri uq'inomal
ronojel ri utzalaj taq jastaq k'olik.
- 14**¹Ri Samaria kkam na ri'
rumal rech che man xunimaj
ta ri utzij ri Udyos.
Keqaj na ri' chuxe' ri ch'ich' rech ch'o'j,
ri e'alaj taq ak'alab'
kepaq'ix ri' cho taq ulew,
ri e'yawab' taq ixoqib' kjaq ri' ri kipam.

Utz che ktzalej ri Isra'el ruk' ri Yahweh

²Chattzalejoq, Isra'el,

ruk' ri Yahweh ri Adyos,
rumal rech che are ri amak
xb'anowik che ri at xattzaqik.

³Chisuk'umaj ri itzij

e chixtzalej ruk' ri Yahweh.
Chib'ij b'a' chrech:
chawesaj ub'ik ronojel ri mak
e are chak'olo' jachike ri utz.
Pa ri uk'ewach ri jetaq ama' wakax
ri uj are kqaya' chawech ri qachi'.

⁴Ri Assur (Asiri'a) man kujukol ta ri' ri uj,

ri uj man kujaq'an ta
chi ri' chrij ri jetaq kej,
e man kqab'ij ta chi jumul ri':
«Qadyos, chrech ri uchak qaq'ab',
;Ayum ri At! Rumal rech che ri at
kakub'isaj uwach ri minor».

⁵Ri in ke'inkunaj na ri' ri e'are' arech

man kkib'an ta chi jumul
che man keniman taj;
ri in ke'inloq'oq'ej na ri' ri e'are'
ruk' ronojel wanima';
rumal rech che ri uq'aq'al ri woyowal man kanajinaq ta chi puwi' ri are';

⁶ri in, in jacha xaqk'aj chrech ri Isra'el,

ri are' kkotz'ijinik ri' jacha
ri saqakotz'i',
kub'ensaj na ri' ri urab' jacha ri Lib'ano.

⁷Kulik'ej rib' ri' ri jetaq uq'ab',

ri uq'ijil jeri' kub'ano jacha ri uq'ijil ri olivo,
e ri ruxlab' jacha ri ruxlab' ri Lib'ano.

⁸Ketzalej uloq ri'

e kekanaj kan ri' chuxe' ri umuj;
kk'iyisaj chi na jumul ri' ri triko,
kesi'jinik ri' jacha ri uch'e'al ri uva,
ri uq'ijil jeri' na k'uri' jacha ri uq'ijil
ri amaja' rech ri Lib'ano.

⁹Ri Efraim,

¿jas ri rech na chkech
ri man tzij taj edyoses?
Ri in, kintatab'ej ri utzij
e qas kinwil ri' ri are'.
Ri in, in jeri' jacha jun k'asis
che ronojel mul raxrox k'olik,
e xas wuk' in kpe wi ri jetaq awach.

Ri k'isb'al tzij

¹⁰¿Jachin sib'alaj uno'jib'al k'olik
 che uch'ob'ik we jastaq ri',
 che k'o reta'mb'al
 arech kreta'maj weri'?
 Sib'alaj suk' ri jetaq ub'e ri Yahweh,
 are ri esuk' taq winaq keb'e pa we b'e ri';
 k'atek'ut, jachin ri man keniman
 taj ketzaq na ri' pa we b'e ri'.

RI JO'EL

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Joel, q'axal utzij ri Dyos

Ri uwuj ri Joel, man k'o ta chi jun jas uwach kuya ub'ixik puwi' we jun q'axal utzij ri Dyos ri', xuwi kub'ij che ri Joel are uk'ojol ri Petu'el.

Kuta ri sachib'al makaj chuwach ri Dyos puwi' ri utinimit. Kuya ub'ixik che ri Uq'ij ri Yahweh, jun k'axalaj q'ij ri', k'atek'ut we q'ij ri' kusuk'umaj ri upetik ri Tyoxlaj Uxlab'axel: **“3¹K'atek'uri'**, kk'ulmatajik ri' chuwach chi aq'anoq weri', ri in kinchojej uloq ri Wuxlab'al puwi' ronojel b'aqilal k'o choq'ijisaq. Ri e'ik'ojol e ri e'imi'al kiq'axej utzij ri' ri Dyos, ri enimal taq winaq kakichik'aj taq ichik' ri', ri ek'ojolab' taq alab'om k'o kaq'alajinik ri' chkiwach. ²Xoquje', pa taq we q'ij ri', kinchojej ri' ri Wuxlab'al pakiwi' ri e'ajpatanelab' chi achijab' chi ixoqib'” (3,1-2).

RI JO'EL

1¹Ri utzij ri Yahweh, che xpe ruk' ri Jo'el, ri uk'ojol ri Petue'l.

1¹Ri utzij ri Yahweh, che xpe ruk' ri Jo'el, ri uk'ojol ri Petue'l.

Ri esuk' taq winaq

2_iChitatab'ej b'a' weri' ri ix che ix nim

taq winaq, qas chitak'ab'a' ixikin,

iwonojel ix siwantinimit

rech ri uwachulew!

¿La xk'ulmatajik jun jas uwach

che jewa' jacha weri' pa taq ri iq'ij ix

on pa taq ri kiq'ij ri itat?

3_iChitzijoj b'a' chkech ri ik'ojol

e ri ik'ojol chkech ri kik'ojol chi e'are',

e ri kik'ojol e'are' chkech

ri jun chik mayilq'ijsaq!

4_iRi xuto' kanoq ri inlaj xjut,

xutij ub'i ri sak'!

¿ri xuto' kan ri sak',

xutij ub'i ri nimalaj k'eq!

ri xuto' kan ri nimalaj k'eq,

xutij b'i ri lem.

5_iRi ix q'ab'arelab'

chixk'astajoq e chixoq'oq,

chik'isa' ik'u'x chrech ri oq'ej

iwonojel ix che kitij ri amaja',

rumal rech che ri k'ak' amaja'

xesax ub'i chiwech qas chi chichi'!

6Rumal rech che jun amaq' xpaqi'

uloq chuk'ule'laxik ri nutinimit

ruk' uchuq'ab' e man k'o ta utanalik

ri rejalaxik;

ri uware xas uware koj k'o ruk',

ri jetaq uka', xas uka' ati't koj k'o ruk'.

7_iXub'an jun tz'inalik ulew

chech ri nu'uva,

xub'an kan k'ax chrech ri wikox;

xumich'ej ub'i ronojel

e xuwilijisaj ub'ik,

saq xkanaj kan ronojel ri jetaq uq'ab'!

8_iChak'isa' ak'u'x, chatoq'oq at jacha

jun q'apoj ali che ukojom ri koxtar,

rumal ri k'ojol ala che

ajchaq'e' ri uq'apojil!

9Ri sipanik ruk' wa e ruk' amaja'

- pa ri Rachoch ri Yahweh
 man k'o ta chik.
 Tajin ek'o pa ri oq'ej
 ri echuchqajawib',
 ri e'are' che e'upataninelab' ri Yahweh.
- ¹⁰Ri tikom ulew xk'is tzij puwi',
 k'isb'al k'u'x k'o ri ulew.
 Rumal rech che ri triko xk'is tzij puwi',
 man k'o ta chik ri amaja',
 e ri k'ak' ase'ite xchaqijarik.
- ¹¹K'achaqijchi' china'a' b'a'
 ri ix che ix ajchakib' chrech ri ulew,
 chik'isa' b'a' ik'u'x ri ix
 che ix ajchakib' chrech ri uva,
 chixoq' chrech ri triko e ri swa't,
 rumal rech che xub'an k'ax
 ri uwach ri tiko'n.
- ¹²Ri uche'al uva xchaqijarik,
 e ri uche'al ri wikox
 xch'umu'yarik ub'ik;
 ri uche'al ri tu'ras e ri masa'n,
 ronojel ri jetaq che' k'o
 pa ri ulew, xchaqi'jik.
 ;Je' nak'ut, man k'o ta chik
 ki'kotemal chkixo'l ri winaq!

Ri k'ax e ri ch'awem ruk' ri Dyos

- ¹³;Ix chuchqajawib',
 chikojo' b'a' ri koxtar chiwij!
 ;Chik'isa' b'a' ik'ux chrech ri oq'ej!
 ;Chixoq' b'a' ri ix, ix pataninel
 chrech ri tab'al toq'ob'!
 ;Chixpet b'a', jun aq'ab' b'a' chiq'axej
 che ikojom ri koxtar,
 ri ix che ix upataninel ri Nudyos!
 Rumal rech che man ya'tal ta chik
 che kya ri jetaq sipanik e ri uq'ejejik
 ri uja' ri rachoch ri Idyos.
- ¹⁴Chixtaqan b'a' chrech ri mewajik,
 chixsik'in b'a' chrech jun mulin ib'
 chimulij b'a' iwib' iwonojel
 ri ix nim taq winaq,
 iwonojel ri ix, ix siwantinimit,
 pa ri rachoch ri Yahweh, ri Idyos,
 nim chiwila' wi ri Yahweh.
- ¹⁵;K'ax ri q'ij!
 Naqaj chik k'o wi ri uq'ij ri Yahweh

- petinaq jeri' jacha
 jun nimalaj il puwi' ri Shadda'i.
- ¹⁶La man xtoqix ta ub'i ri wa chqawach,
 la man xtoqix ta ub'i
 chqech pa ri rachoch
 ri Qadyos ri ki'kotemal e ri utzil?
- ¹⁷Xq'iyik ri jetaq ija',
 xchaqijarik chuxe' taq ri ulew,
 xchup uwach ri taq uk'uja ri triko
 k'isinaq tzij puwi'
 ri jetaq k'olb'al jal rumal rech
 che man k'o ta chi uwach ri triko.
- ¹⁸Kewinik ri jetaq awaj!
 Ri jetaq jupuq wakax xaq
 keb'inkatik pa ri k'ax,
 rumal rech che man k'o ta chi kiq'ayes.
 Xoquje' ri jupuq taq chij
 k'o k'ax kkiriqo.
- ¹⁹Yahweh, ri in chawach at
 kink'isej nuk'u'x,
 rumal rech che ri q'aq' xuporoj
 ri q'ayes cho ri uwachulew,
 ri ujuluwq'aq' xuporoj ronojel
 ri jetaq che' k'o cho uwachulew.
- ²⁰Xoquje' ne' ri jetaq awaj rech
 ri uwachulew kewin chawach,
 rumal rech che chaqi'jirinaq
 ri nim taq ub'eja'
 e ri q'aq' xuporoj ub'ik
 ri jetaq q'ayes cho ri uwachulew.

Ri Uq'ij ri Yahweh

- ²¹Chich'awisaj b'a' ri ruk'a'
 wakax pa ri Si'on,
 chiraqaqej ichi' puwi'
 ri tyxolaj nujuyub' jeri' jacha ch'o'j.
 Cheb'irb'itoq b'a' konojel
 ri siwantinimit rech ri amaq',
 rumal rech che petinaq
 chi uloq ri uq'ij ri Yahweh,
 naqaj chik k'o wi.
- ²²Q'equ'malaj q'ij e q'equ'malaj taq sutz',
 sutz'alaj q'ij e mayul q'ij!
 Jacha ksaqar uwachulew
 puwi' taq ri juyub'
 jeri' kkijub'uj kib' ri siwantinimit,
 sib'alaj ek'i e sib'alaj kichuq'ab'

man k'o ta jun jeri' kanoq jacha we
 jun siwantinimit ri'
 e man kk'o'ji' ta chi jun ri'
 jeri' jacha we jun siwantinimit ri'
 chi pa jun mayilq'ijsaq
 e pa jun mayilq'ijsaq chik.

Ri jetaq sak'

- ³Chuwach ri are', ri q'aq'
 ronojel kuporoj ub'ik,
 chrij ri are',
 ri ujuluwq'aq' kupororej ub'i ronojel.
 ;Ri ub'anom kanoq, chuwach ri are',
 ri uwachulew jacha jun utzalaj
 rulew ri Eden
 chrij chi kan ri are'
 jun tz'inalikalaj ulew chi kanoq!
 Chuwach ri are' man k'o ta jun
 jas uwach kkowinik kanimajik ub'ik.
- ⁴Ri keka'yik jacha uwachb'al kej,
 krikej kib' jacha krikej kib' ri kej.
- ⁵Kejaninik jacha kejanik ri uch'ich' kej,
 kech'oplinik puwi' taq ri juyub',
 e jacha ri ujuluwq'aq'
 che kxak'panik ruk' uchuq'ab'
 e kuporoj ub'i ri chaqi'j taq q'ayes,
 jun kowinelalaj siwantinimit
 che xuwi' reye'm ktaq pa ri ch'o'j.
- ⁶Chkiwach ri e'are',
 kkixib'ij kib' konojel ri jetaq tinimit,
 konojel saqqo'y kipalaj
 kub'an chkiwach.
- ⁷Kkitij anim e jacha winaq
 che k'o kichuq'ab',
 jacha e'ajch'o'jab' ke'aq'an
 puwi' ri taq tapya.
 Konojel suk' ri kib'e kuk'am
 man kkijal ta ri kib'e.
- ⁸Man k'o ta jun
 che kuch'ikmij rib' ruk' ri uk'ulja
 konojel eb'enaq pa ri kib'e
 chuxo'l taq ri ch'ab' kkinim
 ub'i kib' chrech ri ch'o'j
 e man xkituk ta ri cholaj.
- ⁹Kkik'yaq kib' puwi' ri tinimit,
 ke'aq'an puwi' taq ri tapya
 ke'ok ub'i pa taq ri ja pa taq ri wantana

ke'ok ub'ik jacha e'elaq'omab'.

Ri rilik ri Uq'ij ri Yahweh

¹⁰Chuwach ri are' kb'irb'itik ri uwachulew,

kuxej rib' ri kaj!

ri q'ij e ri ik' kq'equ'marik,

ri jetaq ch'imil kqaj ri kisaqil.

¹¹Ktatajik chik ri uch'awib'al

ri Yahweh chkixo'l ri e'ajch'o'jab',

rumal rech che sib'alaj ek'i

ri juq'at taq rajch'o'jab',

rumal rech che sib'alaj uchuq'ab'

ri jun che kb'anow ri jetaq utaqanik,

rumal rech che nimalaj ri uq'ij ri Yahweh;

xoquje' sib'alaj k'ax: ¿Jachin kkowin ri' kkanaj kan chuwach ri are'?

Ri sik'inik pa ri k'exoj ib'

¹²«K'atek'ut, xane xoquje' kamik ri'

-utzij ri Yahweh-

chixtzalej b'a' wuk' ri in,

ruk' ronojel iwanima',

chixmewajoq b'a',

chixoq'oq e chik'isa' ik'u'x».

¹³Are pax b'a' ri ik'u'x, man are ta

ri iwatz'yaq kirachq'ij

chixtzalej b'a' ruk' ri Yahweh, ri Idyos,

rumal rech che ri are' kpax uk'ux

e kutoq'ob'isaj wach,

na'tam kyakataj ri uq'aq'al royowal,

e sib'alaj nim ri loq'eb'al uk'u'x,

e kpax uk'u'x pa ri k'ax.

¹⁴Man eta'matal taj we ri are' ktzalej

chi na uloq e we kpax ri uk'u'x!

e we kuya' kan ri' jun tewchi'b'al chrij,

on we kuya kan jun sipanik

on jun una'ik ri ja'

chrech ri Yahweh, ri Idyos!

¹⁵Chich'awisaj ri ruk'a' wakax pa ri Si'on!

Chixtaqan b'a' chrech ri mewajik,

chixsik'in b'a' chrech jun mulin ib',

¹⁶chimulij b'a' ri siwantinimit,

chixsik'in b'a' chrech ri mulin ib'

che'imulij b'a' ri enim taq winaq

che'imulij b'a' ri ak'alab',

e ri e'ak'alab' che ketu'n na.

¡Ri ala che k'ateri' xk'uli'k chuya'

b'a' kanoq ri uwarb'al,
 e ri ali che k'ateri' xk'uli'k chuya'
 b'a' kanoq ri rachoch!
¹⁷¡Chuxo'l ri ab'aj rech ri tab'al toq'ob' e ri uchi'ja rokib'al ub'ik,
 che'oq' b'a' ri echuchqajawib'
 che e'upataninelab' ri Yahweh!
 Chkib'ij b'a':
 «¡Chatoq'ob'isaj kiwach
 ri awinaq Yahweh!
 ¡Maya' kan ri awechb'al pa ri k'ixb'al,
 chuwach ri yoq'oj e ri tze'b'al kiwach kkib'an ri jetaq tinimit!
 ¿Jasche che kb'ix na ri'
 chkixo'l ri jetaq amaq':
 ¿Jawi' k'o wi ri Kidyos?»

Ri tzalejib'al utzij ri Yahweh

¹⁸K'atek'uri', ri Yahweh xrachixaj
 uwach ri utinimit,
 man xub'an ta k'ax chkech ri uwinaq.

Uk'isb'al ri k'ax

¹⁹K'atek'uri', ri Yahweh kub'ij
 chkech ri uwinaq:
 «Ri in kintaq ub'i chiwech
 triko, amaja', e k'ak' ase'ite.
 Kk'o'ji' na sib'alaj iwech ix,
 k'atek'uri', man kixinjach ta chi
 chuwach k'ixb'al chkiwach
 ri jetaq amaq'.
²⁰Ri jun che petinaq uloq chi pa
 ri Rikyaq'ab' ri relb'alq'ij,
 naj kink'am ub'ik chiwech,
 kinch'ikmij ub'i ri' ri are' chi
 pa jun chaqi'j e tolonikalaj ulew,
 ri e'uwinaq che enab'ejinaq uloq
 chuwach, ke'inch'ikmej ub'ik
 pa ri polow rech ri relb'alq'ij,
 e ri e'uwinaq eteren kan chrij ke'intaq ub'ik pa ri polow rech ri uqajib'alq'ij.
 Kpaqi' uloq ri' ri uxexal,
 kpaqi' uloq ri' ri uchuwal».

Rimal rech che ri are'
 nimalaj ri ub'antajik.

Ri rilik ri utzil petinaq uloq

²¹Uwachulew, maxib'ij chi b'a' awib',
chatki'kotoq e ch'oplin b'a' ri awanima',
rumal rech che ri Yahweh
kub'an nimalaj taq jastaq!

²²Mixe'j chi iwib' ix awaj
che ix k'o chuwachulew!
rumal rech che ri jetaq q'ayes raxroj
chi uloq cho ri ulew,
ri jetaq uche'al tiko'n kuya
chi jumul uwach,
ri uche'al ri uva e ri wikox kuya'
chi ri uq'inomal.

²³Ix uk'ojol ri Si'on, chixki'kotoq,
chixch'oplinoq pa ri utzil
ruk' ri Yahweh ri Idyos!
Rumal rech che are
ri are' kya'ow chiwech
ri jab' pa ri uq'ijil ri awex,
xuwi kuya'o ri rajawaxik,
e kutaq uloq ri jab' chiwech,
pa ri uq'ijil che ketuxnik ri jetaq che'
e pa ri uq'ijil che kesi'jnik,
jeri' jacha ri ojer.

²⁴Ri jetaq k'uja' nojinaq ri' chrech ri triko,
ri uk'olb'al ri amaja'
e ri uk'olb'al ri k'ak' ase'ite, nojinaq ri'.

²⁵«Ri in kinya' na ri' utojb'al chiwech,
ri jetaq junab'
che xixkitij ri sak', ri lem,
ri xi'l e ri pape,
ri enimalaj taq ewajch'o'jab'
xe'intaq ub'i in piwi'».

²⁶Sib'alaj kixwa' na ri'
chi k'ate' na kixnojik,
e nim kinwil na ri' ri ub'i'
ri Yahweh ri Idyos,
ri are' che xub'an nimalaj
taq mayib'al iwuk',
ri enuwinaq man nimalaj k'ixb'al
ta chi ri' kekanaj kanoq!

²⁷«K'atek'uri', ri ix kiweta'maj na k'uri' che ri in, in k'o ri' panik'aj chrech ri Isra'el,
ri in che in Yahweh, che in Inidyos,
e man k'o ta jun chik in jacha ri in!
Ri enuwinaq pa junalik ri'
man ksach ta chi kiwach!»

Ri upetb'al ri Uxlab'axel

- ³1«K'atek'uri', kk'ulmatajik ri'
chuwach chi aq'anoq weri',
ri in kinchojej uloq ri' ri wuxlab'al
puwi' ronojel b'aqilal k'o choq'ijsaq.
Ri e'ik'ojol e ri e'imi'al kkiq'axej
utzij ri' ri Dyos,
ri enimal taq winaq kkichik'aj
taq ichik' ri',
ri ek'ojolab' taq alab'om k'o
kq'alajinik ri' chkiwach.
- ²Xoquje', pa taq we q'ij ri',
kinchojej ri' ri wuxlab'al
pakiwi' ri e'ajpatanelab'
chi achijab' chi ixoqib'.
- ³1Kinb'an na ri' jetaq mayib'al pa ri kaj
e cho ri uwachulew,
kik'el, q'aq', nimalaj taq sib'!».
- ⁴1Ri q'ij kk'extaj ri' pa q'equ'mal,
ri ik' kk'extaj ri' pa kik'el,
chuxe' kanoq ri upetib'al
ri uq'ij ri Yahweh,
che nimalaj ub'antajik e sib'alaj k'ax!
- ⁵K'atek'uri', konojel ri jachintaq kkisik'ij ri ub'i ri Yahweh, kekoltaj ri',
rumal rech che puwi' ri juyub'
Si'on e pa ri Jerusalem
ek'o nik'aj ri' che kek'asi' kanoq
-jacha xub'ij ri Yahweh-
e chkixo'l ri kek'asi' kanoq ek'o wi ri'
ri ke'usik'ij ri Are'.

Ri q'atb'altzij chkech ri jetaq tinimit

- ⁴1«Rumal rech che pa taq we q'ij ri',
aretaq chi' kink'ex na ri'
ri uk'aslemal ri Juda e ri Jerusalem,
- ²ke'inmulij na ri' konojel ri jetaq amaq',
e ke'inqasaj na ub'ik ri' ri e'are'
chi k'ate' ri lya'nik rech ri Josafat;
k'atek'uri' chila' ri' kinb'an
na q'atb'altzij pakiwi', puwi' ri Isra'el,
che enuwinaq e che ewechb'al.
Rumal rech che xkijub'uj ub'i
ri nutinimit chkixo'l ri jetaq amaq'
e xkijach chkiwach ri nutinimit.
- ³1K'atek'uri', xkik'yaq retz'b'axik
uwach ri uk'aselmal ri nutinimit,

xkijal uwach ri k'ojol ala
 pa uk'exwach ixoq erech nim ch'uti'n,
 e ri ali xkik'ayij ub'ik pa uk'exwach
 ri amaja' arech kkiqumuj!»

Ri k'ax pakiwi' ri e'ajfenisi'a

e pakiwi' ri e'ajfiliste'o

- ⁴«K'atek'uri' xoquje' ri ix,
 Tiro e Sidon Ɂjas kiwaj wuk' in,
 xoquje' ri ix ri jetaq utinimit ri Filiste'a?
 ɁLa are kiwaj kita tojb'al panuwi' ri in?
 K'atek'ut, Ɂwe ri ix kita ri tojb'al
 panuwi' ri in, xas chanim ri'
 kintzalejisaj piwi' ri itojb'al!
- ⁵Ri ix che xitoqij ub'i ri nusaq pwaq
 e ri nuq'an pwaq, che xikoj
 pa ri nim taq lwachoch
 ri utzalaj taq nuqinomal,
- ⁶ri ix che xe'ik'ayij ub'i ri e'uk'ojol ri Juda
 e ri e'uk'ojol Jerusalem chrech ri Yavan,
 arech naj keb'e wi chrech ri kitinimit!
- ⁷Utz na k'ut! Ri in ke'insik'ij na ri'
 ri e'are' pa ri jetaq k'olb'al
 jawije' xe'ik'ayij ub'i ri e'are'
 e kitzalejisaj na k'uri' ri ichak piwi'!
- ⁸Ke'ink'ayij na ri' ri e'ik'ojol e ri e'imi'al,
 ke'injach na ri' pakiq'ab'
 ri e'uk'ojol ri Juda,
 e ri e'are' ke'kik'ayij na ub'i ri'
 pakiq'ab' ri e'ajsab'a,
 ke'kik'ayij ub'i ri' chrech
 jun najalaj amaq',
 Ɂrumal rech che xch'aw ri Yahweh!»

Chkimulij b'a' kib' ri jetaq tinimit

- ⁹Chiya'a' b'a' ub'ixik weri' chkixo'l
 ri jetaq tinimit:
 ɁChisuk'umaj b'a' ri ch'o'j!
 ɁChe'isik'ij b'a' ri achijab'
 che k'o kichuq'ab'!
 ɁCheb'in b'a' e chepaqal b'a' uloq
 konojel ri achijab' erech ch'o'j!
- ¹⁰Ruk' ri jetaq ichukb'al kichakuj ri ulew
 chib'ana b'a' taq ch'ich' rech ch'o'j
 ruk' ri taq ch'ich' kiqupij ri q'ayes
 chib'ana' b'a' nimalaj taq ch'ich',

¡chub'ij b'a' ri yawab':
«Ri in k'o nuchuq'ab'!».

¹¹Chikowij b'a', chixesa'j uloq
arech kixito'b'oq
iwonojel ri ix, ix jetaq tinimit
che naqaj ix k'o wi
chimulij iwib' chila'.
Yahweh, che'aqasaj b'a' ri achijab'
che k'o kichuq'ab'.

¹²«¡Chek'astajoq ri jetaq tinimit
e chepaqal uloq
pa ri lya'nik rech ri Josafat!
Rumal rech che chila' ri' kint'uyi'
wi arech kinb'an ri q'atb'altzij
pakiwi' konojel ri jetaq amaq'
che ek'o naqaj.

¹³Chikojo' ub'i ri jos pa ri triko
rumal rech che q'an chik ri triko;
chixesa'j uloq,
chitak'alb'ej uyitz'ik ri uva
ri ab'aj yitz'b'al rech
ri uva nojinaq chik;
ri jetaq jul nojinaq chik,
rumal rech che nim ri ketzelal!».

¹⁴Sib'alaj ek'i ri winaq ek'olik
pa ri taq'aj rech ri Q'atb'altzij!
Rumal rech naqaj chik k'o wi
ri uq'ij ri Yahweh
pa ri taq'aj rech ri Q'atb'altzij!

Ri Uq'ij ri Yahweh

¹⁵Ri q'ij e ri ik' kokik q'equ'm
ri jetaq ch'imil knitz'arik ri kisaqijil.

¹⁶Ri Yahweh kuraq uloq uchi'
chi pa ri Si'on uloq,
chi pa ri Jerusalem uloq kch'aw
uloq ri uch'ab'al;
ri kaj e ri uwachulew keb'irb'itik!
K'atek'ut, ri Yahweh
jun panib'al ri' chech ri utinimit,
jun kowlaj tinimit kech
ri eralk'uwa'l ri Isra'el.

¹⁷«¡K'atek'uri', ri ix kiweta'maj na ri' che
in ri Inyahweh ri Idyos,
Che injeqel pa ri Si'on,
ri tyoxlaj nujuyub'!
Jun tyoxolaj k'olb'al ri' ri Jerusalem,

ri ekaxlan taq winaq man keq'ax ta
chi jumul ri' pa ri are'!»

Ri utzalaj taq q'ij

¹⁸Kk'ulmatajik ri' pa we jun q'ij ri'
pa ri jetaq juyub' kturuw na ri'
ri k'ak' amaja'
e pa ri alaj taq juyub' kel uloq ri' leche
e pa ronojel ri jetaq nimaja' rech ri Juda
kb'ulb'ut uloq ri' sib'alaj ja'.
Jun b'ulb'u'x kel na uloq ri'
pa ri Rachoch ri Yahweh
e kuja'j na ri' ri nimalaj taq'aj
rech ri Akasi'as.

¹⁹Ri Egipto nimalaj k'ax ri' kkanaj kanoq,
ri Edom jun chaqi'ijalaj
ulew ri' kkanaj kanoq
rumal ri k'ax xub'an chkech ri
eralk'uwa'l ri Juda,
rumal rech xuq'ejeje ri suk'alaj kik'el
pa ri utinimit.

²⁰K'atek'ut, ri Juda pa junalik ri'
kejaqi'k ri winaq chila'
xoquje' pa ri Jerusalem,
chi jun mayilq'ijisaq
e pa jun chik mayilq'ijisaq.

²¹«¿La xaq jeri' na k'uri' kinya' kan
in ri ukik'el,
la man kink'ajisaj ta kiwach ri'?».
Jayi', ma kinya' ta kan ri' ri are'.
K'atek'uri', ri Yahweh kjeqi' ri'
pa ri Rachoch k'o pa ri Si'on.

RI AMOS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Amos, q'axal utzij ri Dyos

Ri Amos, ri are' jun ajteko'a. Ri Tekoa utinimit ri rajawib'al ri Juda. Chrech ri B'elem k'o apanoq b'elejb' kilometros e pa ri rikyaq'ab' q'ij; wa' weri' pa taq ri ujunab' ri ajawinel Osi'as (1,1). Ri Amos, ri are' jun ajuuq' e are kuchakuj ri jetaq "uche'al mulul" (7,14). Ri are', man q'axel ta utzij ri Dyos, k'atek'ut ri Dyos xusik'ij: "K'atek'ut ri Yahweh xinuk'am chkij ri jupuq chij e xub'ij chwech: 'Jat, ja'q'axaj ri utzij ri Dyos chkiwach ri nuwinaq Israel.'" (7,15). Ri Israel are' rajawib'al ri Rikyaq'ab' Relb'al Q'ij. Chila', are ajawinel ri Jerob'oam (783-743), che k'o apan chuwach ri rajawib'al ri Juda pa ri Umoq Relb'al Q'ij (1,1). Rimal k'uwa' weri', ri Amos kuraq k'ax pa ri Israel ruk' taq ri kuya ub'ixik pa ri Israel che k'o pa ri Rikyaq'ab' Relb'al Q'ij: "¹²K'atek'uri' ri Amasi'as kub'ij chrech ri Amos: 'At ka'yel, jat ub'ik; chatanimaj ub'ik pa ri utinimit ri Juda; chatija' ri awa jela' e chaq'axaj ri utzij ri Dyos jela'. ¹³K'atek'ut, pa ri B'etel, makaq'axej chi ri utzij ri Dyos, rimal che are uk'olib'al utab'al ri ajawinel e uk'olib'al rachoch ri rajawib'al'" (7,12-13).

Pakiwi' ri jetaq tinimit che ek'o chunaqaj ri Israel, ri Amos kuya ub'ixik ri man suk'il taj tajin kab'antaj chila' (1,3-2,3), xoquje' kuya ub'ixik ri man suk'il taj kab'antaj pa ri Israel (2,6-16): "Jewa' kub'ij ri Yahweh: iRimal oxib' umak ri Isra'el e rimal kije' umak, man kak'extaj ta na we urayib'al wanima! Rimal rech che kakik'ayij ri suk'laj winaq xa rimal pwaq e ri me'b'a' xa rimal juk'ulaj xajab'" (2,6). Ri e'ajisrael xkichomaj che ri Yahweh xuwi ri Israel kutoq'ob'isaj uwach, rimal k'uwa' weri' ri Amos kuya ub'ixik: "iAyum kech ri', ri winaq che keye'm ri Uq'ij ri Yahweh! iJas iwech chrech ri Uq'ij ri Yahweh? Q'equ'mal we jun q'ij ri', man k'o ta q'ij" (5,18)

Ri Amos kuya ub'ixik ri k'ax kakib'an ri eq'inomab' chkech ri emeb'a'ib'.

Pa ri Samaria k'o jun tapya che tasib'al uxo'l ri kik'olib'al ri q'inomab' e ri k'olib'al kech ri emeb'a'ib'. Kub'ij: "¹⁵Kintota' na ri rachoch ri q'alaj ruk' ri rachoch ri saq'ij, kab'an na k'ax chrech ri jetaq marfil ja, e sib'alaj ek'i ja kak'is tzij puwi'—utzij ri Yahweh—. ⁴Chitatb'ej ampe' we tzij ri', ix wakax rech ri B'axan che ix k'o puwi' ri juyub' rech Samari'a, che kib'an pwaq ruk' ri kik'atanal ri etuqa'r e che kib'an k'ax chkech ri emeb'a'ib', che kib'ij chkech ri e'iwachajilal: 'Chik'ama' uloq e chqaqumumej'" (3,15-4,1).

Ri Amos, xoquje' kuya ub'ixik ri q'ijlanik che man utz q'ijlanik taj: "⁴iJix, jiximakunoq pa B'etel! Chik'iyisaj ri imak pa Guilgal! Aq'ab'il chik'ama' uloq ri itab'al toq'ob', ronojel mul, pa ox ox taq q'ij chik'ama' uloq ri sin itojb'al, ⁵chiporoj ri uk'u'x kaxlanwa pa ri tab'al toq'ob' rech q'ijlanb'al, chiraqaqej ichi' chech ub'ixik ri itab'al toq'ob' chech xk'iy uloq pa iwanima', chib'ij weri' chkiwach ri winaq, rimal rech che are wa' ri kiloq'oq'ej ix, ixralk'uwa'l Isra'el! —Utzij ri Ajawxel Yahweh— (4,4-5)"

Ri Amos xrilo ri k'ax che petinaq uloq puwi' ri Israel ruk' ri Asiria, wa' weri', aretaq chi' ri winaq e ri ekinimal kakichomaj che kutaqej na ri' ri utzalaj kik'aslemal kitaqem, xoquje' che ri eq'inomab' kakitaqej na ri' kitz'ilaxik ri me'b'a'ib'. K'atek'ut, man je ta ri' ri petinaq.

RI AMOS

Jun ajyuq' rech Teko'a

¹Ri utzij ri Amos, jun chkech ri e'ajyuq' pa ri Teko'a. Ri jastaq che xril puwi' ri Isra'el, pa taq ri uq'ijil ri Osi'as, che rajawinel ri Juda, e pa taq uq'ijil ri Jerob'o'am che uk'ojol ri Jo'as, rajawinel ri Isra'el keb' junab' kanoq aretaq chi' maja' na ri nimalaj kab'raqan.

Ri Yahweh kjaninik

²Kub'ij:

Ri Yahweh chi pa Si'on kjanin uloq,
e chi pa ri Jerusalem
kuraqagej uloq uchi';
ri kiyuq'b'al ri e'ajyuq'ab' k'o
pa ri jun k'axk'olil
kchaqi'jar uwi' ri juyub' Karmelo.

Ri Damasko

³Jewa kub'ij ri Yahweh:

¡Rumal oxib' umak ri Damasko,
e rumal kijeb' umak,
man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
Rumal rech che muchu'l xkib'an
chrech ri Gala'ad ruk' jun ch'ich',

⁴ri in kintaq na ub'i q'aq' pa ri rachoch
ri Jasa'el k'atek'uri' kuporoj na
ri nimalaj taq rachoch ri B'en-Hadad;

⁵kinpaxij na ri tz'apapib'al uchi' ri Damasko,
ke'inpuch' na ri winaq pa B'ikat-Aven,
kinwesaj na ri jun che k'o
ri uch'ami'yal rajawinem
ri B'et-Eden puq'ab',
k'atek'uri', ri siwan tinimit
rech ri Aram kek'am na uloq pa Kir,
kcha ri Yahweh.

Ri Gasa e ri Filiste'a

⁶Jewa' kub'ij ri Yahweh:

¡Rumal oxib' umak ri Gasa,
e rumal kijeb' umak,
man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
Rumal rech che xekik'am uloq

konojel siwan taq tinimit,
 k'atek'uri' xekijach chrech ri Edom,
⁷ri in kintaq na ub'i q'aq'
 pa taq ri uxanal ri Gasa,
 k'atek'uri' kuporoj na
 ri nimalaj taq ja chila';
⁸ke'inpuch na ri winaq pa ri Asdod,
 e kinwesaj na ri jun
 che k'o ri uch'ami'yal
 rajawinem ri Askalon puq'ab';
 kintaqan na chrech
 ri nuq'ab' puwi' ri Ekron
 e kekam na ri e'ajfiliste'o
 che ekanajinaq na kanoq,
 kcha ri Ajawxel Yahweh.

Ri Tiro e ri Fenisi'a

⁹Jewa' kub'ij ri Yahweh:
 ;Rumal oxib' umak ri Tiro,
 e rumal kijeb' umak,
 man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
 Rumal rech che xekijach konojel
 siwan taq tinimit chrech ri Edom,
 k'atek'uri' man xkina'taj ta
 ri chapb'alq'ab' kuk' ri ekachalal,
¹⁰kintaq na ub'i q'aq' pa taq ri uxanal ri Tiro,
 k'atek'uri' kuporoj na
 ri nima'q taq ja chila'.

Ri Edom

¹¹Jewa' kub'ij ri Yahweh:
 ;Rumal oxib' umak ri Tiro,
 e rumal kijeb' umak,
 man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
 Rumal rech che xroqtaj ri rachalal ruk' ch'ich' rech ch'o'j,
 rumal rech che man k'o ta
 toq'ob'isal wach chuwach,
 rumal rech che man kel
 ta wi ri royowal ronojel q'ij
 e chi kuk'ol pa ranima' ri royowal,
¹²ri in kintaq na ub'i q'aq' pa ri Teman,
 k'atek'uri' kuporoj na
 ri nima'q taq ja pa B'osra.

Ri Ammon

¹³Jewa' kub'ij ri Yahweh:

Rumal oxib' umak' ri uk'ojol
 ri Ammon, e rumal kijeb' umak,
 man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'.
 Rumal rech che xekiq'at
 chkipam ri ixoqib'
 che eyawab'ib' winaq chik pa ri Gala'ad
 rumal rech che are
 xkaj xkinimarisaj ri kulew,

¹⁴ri in kinqu'wisaj na q'aq'

pa ri uxanal ri Rab'b'a
 k'atek'uri' kuporoj na
 ri nima'q taq ja chila',
 pa ri raqow chi'aj pa ri uq'ij ch'o'j,
 pa ri nimalaj kyaqiq'
 e pa ri uq'ij ri nimalaj kyaqiq';

¹⁵k'atek'uri', ri rajawinal kb'e

na pa jun chi ulew,
 junam keb'e ruk' ri enima'q
 taq uwinaq, kcha ri Yahweh.

Ri Mo'ab'

²¹Jewa' kub'ij ri Yahweh:

¡Rumal oxib' umak ri Mo'ab',
 e rumal kijeb' umak,
 man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
 Rumal rech che xuporoj,
 chi k'ate' na xuchajarisaj
 ri taq ub'aq ri rajawinal ri Edom,

²ri in kintaq na ub'i q'aq' pa ri Mo'ab',

k'atek'uri', kuporoj na ri nima'q
 taq ja pa ri Keriyyot,
 e rumal ri kaqulja kkam na ri' ri Mo'ab',
 pa raqow chi'aj pa ri uch'ab'al
 ri ruk'a' wakax;

³kinwesaj na ri q'atb'altzij chkixo'l,

k'atek'uri' ke'inkamisaj na ruk' are',
 konojel ri enim taq uwinaq,
 kcha ri Yahweh.

Ri Juda

⁴Jewa' kub'ij ri Yahweh:

¡Rumal oxib' umak ri Juda
 e rumal kijeb' umak,

man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
 Rumal rech che xketzelaj
 ri upixab' ri Yahweh
 k'atek'uri' man xkinimaj ta ri utzij,
 rumal rech che xujal rib'
 kib'e ruk' ri jo's taq kitzij,
 che are xkiteremb'ej kanoq ri kinan kitat,
⁵ri in kintaqu ub'i q'aq' pa Juda,
 k'atek'uri', kuporoj na ri nima'q
 taq ja pa ri Jerusalem.

Ri Isra'el

⁶Jewa' kub'ij ri Yahweh:
 ;Rumal oxib' umak ri Isra'el
 e rumal kijeb' umak,
 man kk'extaj ta na we urayib'al wanima'!
 Rumal rech che kkik'ayij
 ri suk'laj winaq xa rumal pwaq
 e ri meb'a' xa rumal juk'ulaj xajab';
⁷rumal rech che kkixukule'j,
 kkitak'alb'ej pulew,
 ri kijolom ri etuqa'r winaq
 e kkib'an itzel chkech ri kib'e
 ri emek'elik taq winaq;
 rumal rech che chik'ojolxel
 e chitatxel keb'e ruk' xa chi jun ixoq
 arech kkib'an k'ax chrech ri tyoxlaj nub'i';
⁸rumal rech che kkisoklej cho taq atz'yaq
 che ya'om chi pa prenta,
 chuxkut xaq apachinke tab'al toq'ob',
 k'atek'uri' kkitij pa ri rachoch kidyos
 ri amaja' che kech ri kitoq'im
 chi pwaq chech.
⁹;¹Ri in xinkamisaj ri amorre'o
 chkiwach ri e'are', che nimalaj raqan
 je' jas ub'irib'ik ri tyox che',
 e sib'alaj ko je' jas ri b'aqit!
 ;Ri in xinchup ri uwach chi puwi' uloq,
 e ri jetaq urab' chi chuxe' uloq!
¹⁰;¹K'atek'uri', ri in, xixink'am ub'i
 ri ix chi pa ri Egipto, e kawinaq junab'
 xink'am ib'e pa ri tz'inalik ulew!,
 arech kiwechb'ej ix ri rulew ri Amorre'o!
¹¹;¹Xe'ink'iysaj eq'axal taq utzij ri Dyos
 chkixo'l ri e'ik'ojol, e xe'ink'iysaj
 enasire'ib' chkixo'l ri ek'ojolab'!
 ;La man je ta anu wa',

ixralk'uwa'l Isra'el?

–Utzij ri Yahweh–.

¹²K'atek'ut, ix xixb'anowik
che xkitij amaja' ri enasire'ib',
e chkech ri eq'axel utzij ri Dyos ix xib'ij:
«Chitz'apij b'a' ichi'!».

¹³Je' jas uyitz'ik ri q'ayes kub'an
ri jun ch'ich' che nojinaq
jeri' eyitz'ik kinb'an in chnuxe';

¹⁴k'atek'uri', ri achi aninaq kxak'inik
man kkowin ta ri' kanimajik,
ri kolaj achi man kkowin ta ri' kukoj
ri uchuq'ab' e ri achi che rech ch'o'j
man kukol ta ri' ri uk'aslemal;

¹⁵ri jun che kkowin chrech ri sk'op,
man kuch'ij ta ri',
ri jun che aninaq raqan,
man kanimaj ta ri', ri jun
che reta'm kukejb'ej kej,
man kukol ta ri' ri uk'aslemal,

¹⁶k'atek'uri',
ri jun che k'a'nalaj achi chi na
chkiwach ri ek'a'nalaj taq achijab',
ch'analik ri' kanimaj na pa ri jun q'ij ri',
utzij ri Yahweh.

Ri winaq che xe'ink'am uloq chi pa

ri rulew ri Egipto uloq

³¹Chitatb'ej we tzij kub'ij ri Yahweh*⁴ piwi' ix, ri ixralk'uwa'l ri Isra'el, ri kub'ij puwi'
konojel ri winaq che xe'ink'am uloq chi pa ri rulew ri Egipto uloq:

²Ix xaq xew ix, weta'm iwach chkiwach konojel ri winaq rech we uwachulew,
rumal k'u weri' kink'ajisaj na iwach,
rumal ronojel ri imak.

Ri Ajawxel Yahweh, kub'ij ri utzij

³¿La junam keb'e keb' achijab'
che man k'o ta kich'ab'em kib'?

⁴¿La kwin ri koj pa ri k'ache'laj
we man k'o jun chikop kuchapo?
¿La kuraq uloq uchi'
ri alaj koj pa ri uk'olib'al
we man k'o ta jun jas uwach xuchapo?

⁵¿La ktzaq uloq ri chikop ajuwokaj
pa ri chapb'al chuwachulew
we man k'o jun uchapb'al?
¿La kk'ol ub'i chuwach ulew ri chapb'al

we man k'o ta jun jas uwach xuk'amij?
⁶¿La kch'aw ri ruk'a' wakax
 pa jun tinimit k'atek'uri'
 man kkixib'ij ta kib' ri winaq rumal?
 ¿La k'o jun k'ax kpe puwi' jun tinamit
 we man are ri Yahweh xb'anowik?
⁷K'atek'ut, ri Ajawxel Yahweh,
 man k'o ta jun jas uwach kub'ano
 we man xub'ij chkech ri e'upatanijelab'
 ri eq'axal utzij ri jetaq uwam pa ranima'.
⁸Kwin ri Koj: ¿Jachin man kuxib'ij ta rib'?
 Ri Ajawxel Yahweh, kub'ij ri utzij:
 Jachin man kch'aw ta na
 je' jas q'axal utzij ri Dyos?

Ri itzel Samari'a

⁹Chiya'a' ub'ixik pa ri nima'q
 taq ja k'o pa ri Asur, e pa ri nima'q
 taq ja k'o pa rulew ri Egipto; chib'ij:
 Chimulij iwib' cho taq ri juyub'
 rech ri Samari'a, k'atek'uri',
 chiwilampe' ri jetaq itzel k'o chila',
 e ri nima'q taq k'ax k'o
 pa uk'u'x ri tinamit!
¹⁰Man keta'm ta ub'anik ri suk'um
 -utzij ri Yahweh-,
 ri e'are', che kkimulij ri k'ax
 e ri elaq' pa ri nima'q taq kachoch.
¹¹Rumal k'u wa' weri',
 jewa' kub'ij ri Ajawxel Yahweh:
 Ri k'ulel kub'ana na rech chech
 ri tinamit, kuq'olij na ri achuq'ab'alil
 k'atek'uri', ki'eleq'ax na
 pa ri nima'q taq awachoch.
¹²Jewa' kub'ij ri Yahweh:
 Jeri' jacha uto'ik kub'an
 ri ajyuq' puchi' ri koj
 keb' aqanaj, on ch'aqap xikinaj,
 jewa' kekoltaj na ri eralk'uwa'l ri Isra'el,
 ri et'uyul pa ri Samari'a,
 cho jun ch'at e jun
 ch'at rech ri Damasko.

Ri jetaq marfil ja

¹³Chitatb'ej e chib'ana' q'atojtzij
 puwi' ri e'uwinaq ri Jakob':

–Utzij ri Ajawxel Yahweh, Dyos Sab’a’ot–.

¹⁴Pa ri jun q’ij , che ri in kink’ajisaj
na uwach ri Isra’el,
kinb’an na k’ax chech taq
ri tab’al toq’ob’ pa ri B’etel;
ri taq ruk’a’ wakax kk’yaq na chi
pa ri tab’al toq’ob’ uloq
e ktzaq na uloq pulew.

¹⁵Kintota’ na ri rachoch ri qälaj
ruk’ ri rachoch ri saq’ij,
kb’an na k’ax chech ri jetaq marfil ja,
e sib’alaj ek’i ja kk’is tzij puwi’
–utzij ri Yahweh–.

Ri ixoqib’ rech ri Samari’a

⁴¹Chitatb’ej ampe’ we tzij ri’,
ix wakax rech ri B’axan
che ix k’o puwi’ ri juyub’ rech Samari’a,
che kib’an pwaq ruk’
ri kik’atanal ri etuqa’r,
e che kib’an k’ax chkech ri emeb’a’ib’,
che kib’ij chkech ri e’iwachajilal:
«Chik’ama’ uloq e chqaqumumej».

²Ri Ajawxel, rumal ri utyoxil, xub’ij:
Chiwilampe’, petinaq nik’aj q’ij piwi’ ix,
che kixxekab’ax na ruk’
ri jetaq ch’ich’ xekab’al kech chikop,
k’atek’uri’, pa k’isb’al kanoq,
ruk’ ri ch’ich’ chapb’al kar;
³ri ix, kixel na ub’ik pa taq jul,
chuwach ronojel weri’.
K’atek’uri’, kixch’ikmix na
ub’ik k’a ri Hermon, utzij ri Yahweh.

Ri Kirayib’al, ri man kkik’ex ta kik’u’x e ri k’ajosab’al kiwach ri Isra’el

⁴^jJix, jiximakunoq pa B’etel!
Chik’iysaj ri imak pa Guilgal!
Aq’ab’il chik’ama’ uloq ri itab’al toq’ob’,
ronojel mul, pa ox ox taq q’ij
chik’ama’ uloq ri sin itojb’al,
⁵chiporoj ri uk’u’x kaxlanwa
pa ri tab’al toq’ob’ rech q’ijilanb’al,
chiraqaqej ichi’ chech ub’ixik
ri itab’al toq’ob’ chech xk’iy uloq
pa iwanima’, chib’ij weri’

chkiwach ri winaq,
 rumal rech che are wa' ri kiloq'oq'ej ix, ixralk'uwa'l Isra'el!
 -Utzij ri Ajawxel Yahweh-.

⁶K'atek'uri', ri in, xinb'an saq
 taq iware pa ronojel taq ri tinimit,
 ri in xinwesaj ri iwa pa ronojel
 taq alaj taq tinimit,
 k'atek'uri', man xixtzalij ta
 uloq chi k'a wuk' ri in!
 -Utzij ri Yahweh-*5.

⁷Xoquje', xinq'atej,
 man xinya ta ri jab' chiwech,
 aretaq chi' oxib' ik' na kraj ri jach';
 xintzaqopij, xinya ri jab' pa jun tinimit
 e pa jun tinimit chik, xinq'atej,
 man xinya ta ri jab';
 kub'an jab' pa ch'aqap ulew,
 pa ch'aqap ulew chik man k'o ta
 jab' kub'ano, k'atek'uri'
 kchaqi'jarik ri ulew ri'.

⁸Ekeb', e'oxib' tinimit,
 ke'opan k'a jun tinimit
 chik arech keb'ekiqumuj ja'
 k'atek'uri', man xutzaza ta ri ja';
 e ri ix, man xixtzalij ta uloq wuk' ri in
 -utzij ri Yahweh-.

⁹Ri in xixinsoko, xixinch'ay ruk' ri utza'm si'
 xinchaqi'jarisaj ri taq iwulew
 e ri tikb'al taq i'uva;
 ri taq iwikox che' e ri iwolivos,
 ri esak' xetijowik;
 e ri ix, man xixtzalij ta uloq wuk' ri in!
 -Utzij ri Yahweh-.

¹⁰Xintaq jun nimalaj q'axel yab'il chixo'l,
 je' jas ri nimalaj q'axel yab'il pa Egipto;
 ruk' taq ri ch'ich' rech ch'o'j.
 Xe'inkamisaj ri e'ik'ojol taq iwalk'uwa'l,
 aretaq chi' xechap ri ikej;
 xinkoj ri uchuwal ri ik'olb'al
 pa taq itza'm; k'atek'uri',
 ri ix man xixtzalij ta uloq wuk' ri in!
 -Utzij ri Yahweh-.

¹¹Xinb'an k'ax chiwech,
 jeri' jas ri k'ax xub'an ri Dyos chrech
 ri Sodoma e ri Gomorra,
 k'atek'uri' ri ix, ix jacha jun utza'm
 si' xixto'taj kan chuwach ri q'aq';
 k'atek'uri' ri ix man xixtzalij

ta uloq wuk' ri in!

–Utzij ri Yahweh–.

- ¹²Rumal k'u wa' weri',
 jeri' kinb'an na chawech at Isra'el!
 E rumal che jeri' na kinb'an na
 chawech at, chasuk'umaj awib' Isra'el,
 chrech uk'ulaxik ri Adyos!

Ri Yahweh, Dyos Sab'a'ot ri ub'i'

- ¹³Rumal rech,
 che ri jun ri kb'anow ri taq juyub',
 e ri kb'anow ri kyaqiq',
 ri kk'utuw ri uchomab'al chuwach
 ri winaq, ri ksaqarisan ri q'equ'm,
 k'atek'uri', kb'in chikaj uloq
 puwi' ri uwachulew:
 Ri Yahweh, Dyos Sab'a'ot, ri ub'i.

Jun oq'ej puwi' ri rachoch ri Isra'el

- ⁵¹Chitatb'ej ampe' we tzij kinb'ij piwi' ri',
 jun oq'ej, ri rachoch Isra'el:
²Xtzaqik, k'atek'uri' man kwa'lij
 ta chi jumul, ri q'apoj ali rech Isra'el!
 Tutz'ul kan chuwach ri rulew,
 man k'o ta jun winaq
 che uwalisaxik ri are'!
³Rumal rech che jewa' kub'ij
 ri Ajawxel Yahweh:
 Ri tinimit che ek'o kan kaq'o
 lajujk'al achijab' rech ch'o'j
 xa ruk' e'o'k'al achijab' kkanaj kanoq,
 e ri jun che ek'o kan o'k'al achijab'
 xa ruk' elajuj achijab' kkanaj kanoq,
 ri rachoch ri Isra'el.

Mitzukuj ri B'etel

- ⁴Rumal rech che jewa' kub'ij ri Yahweh
 chrech ri rachoch ri Isra'el:
 Chinitzukuj ri in, k'atek'uri',
 ri ix kk'o'ji' ri ik'aslemal!
⁵K'atek'ut, mitzukuj ri B'etel,
 mixb'e pa Guilgal,
 xoq mixb'in pa B'erseb'a;
 rumal rech che qas kk'amtaj
 na ub'ik ri Guilgal

k'atek'uri' ri B'etel kux na maj upatan.
⁶Chitzukuj ri Yahweh k'atek'uri'
 kk'o'ji' ik'aslemal ri', arech
 man kqaj ta uloq ri are' jacha q'aq'
 puwi' ri rachoch ri Jose je' jas q'aq',
 k'atek'uri' kupororej ri B'etel,
 e man k'o ta jun winaq kchupuwik.
⁷Ayum! chkech ri e'are'che kkik'ex
 ri suk'il pa uk'exwach tzam
 k'atek'uri' kkik'yaq ub'i ri suk'il pulew.

Are are' kb'anow ri taq ch'umil

⁸Are are' kb'anow ri taq ch'umil e ri Ori'on,
 che kub'an nimalaj saqarisanem
 che ri nimalaj q'equ'm
 e kuq'equ'marisaj ri paq'ij;
 are are' kusik'ij ri ja' k'o pa ri polow
 e kuchemej ri are' chuwach
 ri uwachulew; ri are', Yahweh ri ub'i'.
⁹Ri are' kupetisaj sib'alaj k'ax
 puwi' ri kowlaj winaq,
 k'atek'uri', kpe ri sib'alaj k'ax
 puwi' ri jun ja rech ch'o'j.

Ri nimalaj taq ri imak

¹⁰Kketzelaj uwach ri jun che cho
 ri uchi' tinamit kuch'a' ri itzel,
 kketzelaj uwach ri jun che ruk' suk'il
 kch'awik, kub'ij suk'laj taq jastaq.
¹¹Je' nak'ut! rumal che kipach'lej
 che aqan ri meb'a'
 k'atek'uri' kik'am ub'i ri utriko,
 we taq ja ri', che xib'an ix ruk' utzalaj taq ab'aj man kk'o'ji' ta ik'aslemal
 chupam taq we ja ri';
 we utzalaj taq viña ri', che ix xixtikowik,
 man kiqu muj ta wa' ri amaja' chrech.
¹²Rumal rech che ri in,
 weta'm che sib'alaj iwetzelal,
 e che nimalaj taq ri imak, ri ix che
 kib'an k'ax chrech ri suk'laj winaq,
 ri ix che kik'am ri pwaq miq'isib'al
 upaq'ab', ri ix, che pa ri uchi' tinimit,
 man kib'an ta utzalaj
 q'atojtzij pakiwi' ri emeb'a'ib'.
¹³Rumal k'u wa' weri',
 ri winaq che nim reta'mb'al,

kutz'apij uchi' pa we jun q'ij ri',
 rumal rech che we jun q'ij ri',
 jun q'ij rech k'ax.

Chitzukuj ri utzilal

¹⁴Chitzukuj ri utzil, mitzukuj ri itzel,
 arech ri ix, kk'o'ji' ri ik'aslemal,
 k'atek'uri', xajek'uri' ri Yahweh,
 ri Dyos Sab'a'ot k'o ri' iwuk',
 jeri' jas ri kib'ij ix.

¹⁵Chiwetzelaj ri itzel, chiloq'oq'ej ri utzil,
 k'atek'uri', chib'ana' ri suk'il
 pa ri uchi' tinimit,
 wene', ri Yahweh Sab'a'ot,
 kutoq'ob'isaj na kiwach
 ri e'uk'isb'alil kan ri Xep!

Kk'o'ji' na oq'ej

¹⁶Rumal k'u wa', ri Yahweh,
 ri Dyos Sab'a'ot, ri Ajawxel,
 jewa' kub'ij ri':
 Pa ronojel k'ayb'al kk'o'ji' na oq'ej,
 e kb'ix na «¡Ay! ¡Ay!»,
 pa ronojel uxo'l taq b'e.
 Ri ajchak chrech ri ulew ksik'ix na ri'
 chrech uk'aslemaxik ri k'axk'olil,
 kesik'ix na ri' chrech oq'ej
 ri chi keta'm ke'oq'ik;
¹⁷kpe na ri' ri oq'ej pa ronojel
 taq ulew tikb'al uva,
 rumal rech che ri in kinopan
 na awuk' ri at, kcha ri Yahweh.

Ri Uq'ij ri Yahweh

¹⁸Ayum kech ri', ri winaq
 che keye'm ri Uq'ij ri Yahweh!
 ¿Jas iwech chrech ri Uq'ij ri Yahweh?
 Q'equ'mal we jun q'ij ri',
 man k'o ta q'ij.
¹⁹Jeri' jas ri achi che kanimaj
 chuwach jun koj
 k'atek'uri' kuriq jun oso!
 Kok pa ri rachoch
 e kuq'oyb'a' ri uq'ab' cho ri xan,
 k'atek'uri', kuti' uluq jun kumatzt!

²⁰¿La man q'equ'mal ta ri Uq'ij ri Yahweh, e man k'o ta q'ij,
q'equ'mal ri' e man k'o ta saqil ri'?

Ri in inwetzelaj na uwach ri jetaq inimaq'ij

- ²¹Ri in, kinpaqchi'j, kinwetzelaj
uwach taq ri inimaq'ij,
itzel kinwil ri nimalaj
taq mulin iwib' kib'ano.
- ²²Aretaq chi' ri ix kitzujaj
chwech ri jetaq holokostos.
man kinwaj ta ri itob'al toq'ob',
man kinwil ta ri tob'al toq'ob'
kech ri keq'inq'at taq ichikop.
- ²³Chapaqchi'j qas wuk' ub'i ri in,
ri ub'ixoxik taq ri ab'ix,
man kinwaj taj kinto ri uch'awib'al
ri jetaq iq'ojom arpa.
- ²⁴Je' nak'ut, chpetoq ri q'atojtzij
ruk' anim je' jas ri ja',
chpetoq ri suk'il je' jas ri ub'inb'al
ja' che ma kk'is taj.
- ²⁵¿La xitzujaj puch tob'al taq toq'ob'
e jetaq sipanik chwech
pa ri tz'inalik ulew, pa kawinaq junab',
ri ix, ix rachoch Isra'el?
- ²⁶Ri ix, kik'am na ub'i ri Sakkut,
ri iwajawinel, kik'am na ub'i
ri uch'imil ri idyos, Kevan,
ri jetaq wachb'al che ix xixb'anowik;
- ²⁷xa ne ri in, kixink'am na ub'i sib'alaj
naj chech ri Damasko,
kcha ri Yahweh
-che Dyos Sab'a'ot ri ub'i'-.

K'ax kech ri winaq che ja'maril kkina'o

Ik'o pa Si'on

- ⁶¹Ayum kech ri winaq
che ja'maril kkina'o ik'o pa Si'on!
e ri ku'l kik'u'x puwi' ri juyub'
rech ri Samari'a,
ri enima'q taq winaq rech
ri uk'u'x taq amaq' chuwach ulew,
ri rachoch ri Isra'el kpe chkiwach.
- ²Jix pa Kalne e chiwila' b'a',
chi chila' ub'ik, jix pa ri Nimalaj Jamat,
k'atek'uri', chixxulan ub'i

- pa ri Gat kech ri e'ajfiliste'o:
 ŁLa e'are enim puch chkiwach
 ri e'ajawib'al ri'? Ri kulew,
 Łla are nim chuwach ri iwulew ix?
³Ri ix che kichomaj che kinajarisaj
 apanoq ri uq'ij ri itzel,
 k'atek'uri' kinaqajarisaj
 ri rajawib'al ri k'ax.
⁴Ix q'oyol cho marfil taq ch'at,
 kib'alkatij iwib' cho ri utz taq ch'at,
 aretaq chi' kitij ri chij
 kech ri jupuq chij,
 e ri e'alaj taq wakax che xe'ewesaj
 pa ri kiwarb'al wakax.
⁵Kiraq ichi' ruk' ri uch'ab'al ri arpa,
 je' jas ri David,
 kimol ub'anik k'ak' taq q'ojom;
⁶kiqu muj ri amaja' pa nimalaj
 taq uk'yab'al,
 kiji'onsaj iwib' ruk' ri utzalaj
 taq kunab'al,
 k'atek'uri', man kixox' ta
 rumal ri k'isb'altzij puwi' ri Xep!
⁷Rumal k'u wa' weri', kixk'am na ub'ik,
 kixnab'e'aj na ub'i chkiwach
 ri kek'am ub'ik;
 k'atek'uri', kk'is na uwach ri'
 kib'antajik ri eq'oyolnaq taq winaq.

Xaq ejujun winaq kek'ol na kanoq

- ⁸Ri Ajawxel Yahweh ub'im pa ri uk'u'x
 –utzij ri Yahweh, Dyos Sab'a'ot–:
 Kinwetzelaq uwach ri uq'ij ri Jakob',
 kinwetzelaq uwach ri nima'q
 taq rachoch, kinjach na ri tinimit
 e ronojel ri jastaq rech.
⁹K'atek'uri', kk'ulmataj na,
 we kekanaj lajuj achijab'
 pa jun ja, kekam na ri'.
¹⁰Xaq ejujun winaq kek'ol na kanoq,
 arech kkesaj ub'i ri b'aq pa ja,
 k'atek'uri', we kb'ix chrech
 ri jun che k'o pa ja:
 «ŁLa ekanajinaq kan ejujun awuk'?».
 Kub'ij na ri': «Man k'o ta jun winaq
 kanajinaq», k'atek'uri', kub'ij na ri':
 «Mixch'awik rajawaxik

che man kb'ix ta ri ub'i' ri Yahweh».

¹¹Rumal rech che ktaqan ri Yahweh,
kuwilij ri nim ja e kuyojarisaj kanoq
k'atek'uri', ri alaj ja kujoyo'tarisaj kanoq.

¹²¿La kkitij anim ri kej cho ri ab'aj?
¿La kchakux ri polow kuk'
ri emam wakax? Ri ix, kib'an
jun itzel kunab'al chrech ri q'atojtzij,
e kib'an k'alaj q'ayes (ajenjo)
chrech ri uwach ri suk'il.

¹³Ri ix, kixki'kot puwi' ri Lo-Deb'ar
(Man K'o Ta K'olik), ri ix che kib'ij:
«¿La man ruk' ta qachok'ab'
uj xqachap ri Karnayim?».

¹⁴K'atek'ut, ri in kinwa'lisaj chiwij
ri ix arech kixuk'ule'laj,
ix uwinaq Isra'el
-utzij ri Yahweh, Dyos Sab'a'ot-,
jun tinimit che kixuqajb'ej na knajtaj
pa ri rokb'al ri Jamat e kopan
pa ri nimalaj uchoq'ab' ri nima' ri Arab'a.

Ri esib'alaj sak

⁷¹Ri Yahweh Ajawxel,
xuya chwech pa ilik we jastaq ri':
xe'alax sib'alaj sak',
k'o jun chi q'ayes aretaq
chi' xchoy ri q'ayes,
enima'q taq sak' ek'olik aretaq
chi' xb'antaj ri uq'atoj ri Ajawinel.

²K'atek'uri' aretaq chi' kkik'is utijik
ri q'ayes rech ri uwachulew,
ri in kinb'ij: «Yahweh Ajawxel,
chasacha' ri umak, kinta chawech!
¿Jas uch'ijik kub'an ri Jakob'
ri are' che inlaj nitz'?».

³K'atek'uri', ri Yahweh kuk'ex uk'u'x:
«Man k'o ta wa' weri'», kcha ri Yahweh.

Ri Ajawxel xusik'ij ri q'aq'

⁴Yahweh ri Ajawxel, xub'ano,
xuya chwech pa ilik we jastaq ri':
Yahweh ri Ajawxel xusik'ij ri q'aq'
arech kuk'ajisaj uwach:
We q'aq' xuqu'wisaj ri nimalaj siwan,
e xuqu'wisaj ri ulew.

⁵Ri in kinb'ij:

«Yahweh Ajawxel, chaya'a' kanoq,
kinta chawech!
¿Jas uch'ijik kub'an ri Jakob'
ri are' che inlaj nitz'?».

⁶K'atek'uri' ri Yahweh kuk'ex uk'u'x:

«Xoquje' man k'o ta wa' weri'»,
kcha ri Yahweh.

Ri Ajawxel k'o jun etab'al ploma puq'ab'

⁷Xuya chwech pa ilik we jastaq ri':

Ri Ajawxel tak'al ukoq chutzal jun xan,
k'o jun etab'al ploma puq'ab'.

⁸Ri Yahweh kub'ij chwech:

«¿Jas kawilo Amos?».
Ri in kinb'ij chrech:
«Jun etab'al ploma arech ketanik».
Ri Ajawxel kub'ij:
«Chi kamik kinkoj na
jun etab'al ploma
chkixo'l ri enuwinaq ri Isra'el,
chi ukamik man kinsach ta wi ri umak.

⁹Kk'oji' na k'ax pa taq ri ujuyub' ri Isa'ak,
kq'olix na ri jetaq utab'al ri Isra'el,
k'atek'uri', ri in kinwa'lij na ri' ruk'
ri ch'ich' rech ch'oj
chrij ri rachoch ri Jerob'o'am».

Ri Amos e ri Amasi'as pa ri B'etel

¹⁰K'atek'uri' ri Amasi'as, ri uchuchqajaw ri B'etel, ktaqan chech ub'ixik chrech ri Jerob'o'am, rajawinel ri Isra'el: «Ri Amos, kutzijoq k'ax paw' chkixo'l ri e'uwinaq ri Isra'el; we tinimit, man kuq'i' ta chik kuta we tzij ri'. ¹¹Rumal rech che jewa' kub'ij ri Amos ri': Ri Jerob'o'am kkam na ruk' ch'ich' rech ch'o'j, k'atek'uri', kk'am na ub'i ri Isra'el naj chech ri utinimit». ¹²K'atek'uri' ri Amasi'as kub'ij chrech ri Amos: «At ka'yel, jat ub'ik; chatanimaj ub'ik pa ri utinamit ri Juda; chatija' ri awa jela', e chaq'axaj ri utzij ri Dyos jela'. ¹³K'atek'ut, pa ri B'etel, makaq'axej chi ri utzij ri Dyos, rumal che are uk'olb'al utab'al ri ajawinel e uk'olb'al rachoch ri rajawib'al». ¹⁴Ri Amos kub'ij chrech ri Amasi'as: «Ri in, man in q'axal ta utzij ri Dyos, man in uk'ojol ta q'axal utzij ri Dyos; ri in, in jun ajoyuq' e in ajchak ruk' taq uche'al ri mulul. ¹⁵K'atek'ut ri Yahweh xinuk'am chkij ri jupuq chij e xub'ij chwech: "Jat, ja'q'axaj ri utzij ri Dyos chkiwach ri nuwinaq Isra'el". ¹⁶K'atek'uri', kamik ri' chatatab'ej ri utzij ri Yahweh: Ri at kab'ij:

"Maq'axaj ri utzij ri Dyos puwi' ri Isra'el,
matka'y puwi' ri rachoch ri Isa'ak".

¹⁷Rumal k'uwa' weri',

jewa' kub'ij ri Yahweh:

"Ri awixoqil kub'an na jun ixoq

kech nim ch'uti'n pa ri tinimit,
 ri e'ak'ojol e ri e'ami'al kekam
 na rumal ri ch'ich' rech ch'o'j,
 kjachtaj na uwach
 ri awulew ruk' k'am,
 k'atek'uri', ri at, katkam na
 pa jun tz'ilob'inaq ulew,
 k'atek'uri' ri Isra'el kkam na,
 naj chech ri rulew"».

Jun chakach nojinaq chech uwach tiko'n

8¹Ri Yahweh Ajawxel xuya
 chwech pa ilik we jastaq ri':

K'o jun chakach nojinaq chrech
 chaq' taq uwach tiko'n
 che q'axinaq chi uchaq'ajirik.

²K'atek'uri', xub'ij chwech:

«¿Jas kawilo Amos?».

Ri in xinb'ij chech:

«Jun chakach nojinaq
 chech uwach tiko'n che q'axinaq
 chi uchaq'ajirik».

Ri Yahweh xub'ij chwech:

«Xuriqa' xchaq'aj
 ri nutinimit Isra'el,
 chi kamik ri uk'isb'alil,
 kamik, man kinsach ta chi umak.

³Ri jetaq b'ix pa ri nimalaj taq ja raqow chi'aj ri' pa we q'ij ri'

–utzij ri Ajawxel Yahweh–.

Sib'alaj ek'i ri' ri ekaminaqib',
 e kek'yaq ri' pa ronojel k'olib'al.

¡Mixch'awik!»

Ri meb'a' kqaloq' ri uj ruk' juk'ulaj xajab'

⁴Chitatb'ej weri',

ri ix che kixaq'alej ri meb'a'
 k'atek'uri', ri mek'elik,
 kik'is uwach chuwachulew,

⁵ri ix kib'ij: «¿Jampa' kk'is ri nimaq'ij

rech le k'ak' ik'
 arech kujkowinik kqak'ayij
 ri uwach ri jetaq taq tiko'n,
 e jampa' kk'is ri sab'ado,
 arech kqak'ayij ri triko.

Ri uj kqajik' upam ri etab'al,
 ri uj kqajech'b'isaj ra'lal ri pajb'al,

ri uj pa awalkil qajik'om ri pajb'al.
⁶Ri uj, ruk' pwaq keqaloq'
 na ri etuqa'r taq winaq,
 ri meb'a' kqaloq' ruk' juk'ulaj xajab',
 k'atek'uri', kujkowinik
 kqak'ayij ri upoqlajil ri triko».
⁷Xch'aw ri Yahweh,
 rumal ri nimalaj uq'ij ri Jakob':
 Mawi kinsach wa' ri jastaq xub'ano.
⁸¿La man kb'arir ta wa'
 rumal weri' ri uwachulew?
 ¿La man konojel ta ri'
 ri e'uwinaq kkik'is kik'u'x pa oq'ej?
 Je' jas ri Nilo, kepulkatik uloq ri',
 knoj uloq ri' e ktzaj ub'i' ri',
 je' jas ri Nilo rech Egipto.

Kink'ex na ri' ri inimaq'ij pa muqunik

⁹Pa ri jun q'ij ri' –utzij ri Ajawxel Yahweh–
 ri in kinsach na
 uwach ri q'ij pa tak'al q'ij
 k'atek'uri', kinq'equ'marisaj na uwach ri uwachulew chi pa nik'aj q'ij.
¹⁰Kink'ex na ri' ri inimaq'ij pa muqunik,
 e pa oq'ej ri jetaq ib'ix;
 kinkoj na koxtar ri' cho ronojel ub'ojal ij
 k'atek'uri', tz'antz'oj ri'
 kinb'an kan chech ronojel jolomaj.
 Kinb'an na chech, jeri' jacha umuqik ri xaq xuwi alk'uwa'lxel k'olik,
 e pa ri uk'isb'alil, kinb'an
 chech jeri' jacha jun q'ij rech oq'ej.

Ri numik e ri chaqijchi' chrech

ri utzij ri Yahweh

¹¹Petinaq jetaq q'ij –utzij ri Yahweh–
 jawi' kintaq na ub'i wi'jal pa ri tinimit,
 man numik ta chrech ri wa,
 man chaqijchi' ta chrech ri ja',
 xane are numik chaqijchi'
 chrech ri utzij ri Yahweh.
¹²Xa jek'uri', etuqa'rinaq keb'e
 chi jun polow k'a jun chi polow,
 chi pa ri rikyaq'ab' relb'al q'ij k'ate'
 pa ri kuwa'laj wi ri q'ij arech kkitzujuk
 ri utzij ri Yahweh k'atek'uri',
 man kkiriq ta ri'.

**Pa we jun q'ij ri' ketzaq na ri'
e man kewa'laj ta chi ri'**

¹³Pa we jun q'ij ri', sib'alaj kchaqij kichi' ri'
ri ejelik taq alitomab' e ri e'alab'om.

¹⁴Ri kech'aw puwi' ri umak ri Samari'a,
che kkib'ij: «¡Chak'asaloq ri Adyos, Dan!».
E: «¡Chak'asaloq ri ub'e ri B'erseb'a!».
Ri e'are' ri' ketzaq na ri',
k'atek'uri', man kewa'laj ta chi ri'.

Chayekya' ri uxotal e chb'irir ri Nim Ja

⁹¹Kinwil ri Ajawxel tak'al
chunaqaj ri tab'al toq'ob',
k'atek'uri' kub'ij: «Chayekya' ri uxotal
e chb'irir ri uchakb'alil ri Nim Ja;
chawilijisaj pakiwi', k'atek'uri',
ri kekanaj na kanoq ke'inkamisaj
na chrech ch'ich' rech ch'o'j;
man k'o ta jun kanimajik ri',
man k'o ta jun ri' chkech
ri ke'animajik che kuk'ol kan rib'.

²We kkikoj kichok'ab' chech
utorik ri uchi'
ri She'ol kik'olb'al kaminaqib'
chila' wi ke'uchap na ri nuq'ab';
we kepaqi' chikaj,
chila' ke'inqasaj na uloq ri e'are'.

³We kkik'u' kib' puwi' ri juyub' Karmelo,
ri in kinb'e na jela',
k'atek'uri' ke'inchap ub'i ri e'are';
we kkik'u' kib' cho taq le nuwoq'och, chuxe' ri polow,
chi chila' ri' kintaqan na
chrech ri kumatz arech ke'uti'o;

⁴we enab'ejinaq ub'i chkiwach
ri ekik'ulel tajin kekik'am ub'ik,
chila' ri' kintaqan na chrech
ri jetaq ri ch'ich'
rech ch'o'j arech kekamisaxik,
kinkoj na ri nuwoq'och pakiwi',
ke'ink'ak'lej,
arech kpe ri itzel chkij,
man are ta kpe utzil chkij».

Kukoj ri uxotal cho le uwachulew

⁵K'atek'uri', ri Ajawxel Yahweh Sab'a'ot,

kuchap ukoq ri uwachulew,
 e ksachtaj uwach,
 konojel ri winaq chuwachulew ke'oq'ik;
 je' jas ri Nilo, kpulkat ulog,
 e ktzajik je' jas ri Nilo rech ri Egipto.
⁶Ri kutz'aq chikaj ri nima'q taq rachoch,
 k'atek'uri', kukoj ri uxotal
 cho le uwachulew;
 kusik'ij ri ja' rech ri polow
 e kuchojej cho le uwachulew;
 Yahweh ri ub'i' ri are'.

Konojel ri e'ajmakib', kekam na ri'

⁷Chnuwach ri in,
 ɿla man ix jeri' taj jacha ri e'ajkusitas,
 ri ix uwinaq ri Isra'el?
 –Utzij ri Yahweh–.
 ɿLa man xinb'an ta in,
 che kepaqi' ulog ri Isra'el
 chi Egipto ulog, jacha ri e'ajfiliste'o
 chi pa ri Kaftor ulog,
 e ri e'ajaram'e'o chi pa ri Kir ulog?
⁸Kamik ri', ri uwoq'och
 ri Ajawxel Yahweh kka'y puwi'
 ri rajawib'al mak.
 Kink'is na uwach in ri are' chuwachulew,
 k'atek'ut, man konojel ta ri e'uwinaq
 ri Jakob' ke'inkamisaj
 –utzij ri Yahweh–.
⁹Rumal rech che chi kamik kintagan na,
 e kintota' na ri rachoch ri Isra'el
 chkixo'l konojel ri etinimit
 chuwachulew, je' jas utotaxik
 ri triko kb'anik aretaq kmolik,
 k'atek'uri', man k'o ta chi
 jun uwach ktzaq pulew.
¹⁰Konojel ri e'ajmakib'
 pa nutinimit kekam na
 ruk' ri ch'ich' rech ch'o'j,
 ri e'are' che kkib'ij:
 «Ri k'ax man kpe ta na,
 man kujuriqa' ta ri' ri uj».

Pa we jun q'ij ri' kinwa'lisaj chi na ri ukab'al ri David

¹¹Pa we jun q'ij ri', kinwa'lisaj

- chi na jumul ri ukab'al ri David,
kinb'an chi na utz chech
jawi' ri raqaninaq wi,
kintz'aq chi na ri to'tajinaq chech,
kinb'an chi na chrech,
jacha ri ub'anom ojer kanoq,
¹²arech ri e'are' kkechb'ej ri k'o na chech
ri Edom e konojel jetaq
ri tinimit jawi' b'im ri nub'i,
utzij ri Yahweh, che are kb'anow weri'.
¹³Chi kamik ri', kpe na ri jetaq q'ij
-utzij ri Yahweh-
jawi' ne' che ri ajb'anal jach'
kujunamaj na uwach
ruk' ri kuchakuj ri ulew,
ri ajyitz'nel ri ajtak'alanel
chech ri uva kujunumaj uwach
ri' ruk' ri kujopij ri ija'.
Pa taq ri juyub' kturuw ri' ri uwa'l uva,
e keja'r ri' konojel ri jetaq ri juyub'.
¹⁴K'atek'uri' ke'intzalijsaj chi na uluq ri'
ri nutinimit Isra'el:
kkiyak chi na jumul ri'
ri to'tajinaq kan chech taq
ri tinimit e kk'o'ji' kik'aslemal ri'
pa taq ri tinimit ri',
kkitik na ri' ri uva k'atek'uri'
kkitij na ri amaja' chrech,
kkichakuj na ri ulew k'atek'uri',
kkitij na ri uwach.
¹⁵Ke'inkoj na,
ke'inya na ri e'are' cho ri kulew
k'atek'uri', man k'o ta chi
jumul ri' ke'esax chi ub'i
pa ri kulew che xinya in chkech,
kub'ij ri Yahweh, ri Adyos.

RI AB'DI'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Ab'di'as q'axal utzij ri Dyos

Man k'o ta qeta'm puwi' ri Ab'di'as. Ri uwuj jun raqoj chi'aj puwi' ri retzalal ri Edom. K'ya taq mul, xk'o'ji' nik'aj taq k'ax chkixo'l ri Edom e ri Israel. K'atek'ut, ri jun nimalaj k'ax, xb'antajik aretaq chi' ri Babilonia xuk'is tzij puwi' ri Jerusalem pa ri junab' 587. Aretaq chi' ri Juda man kakowin taj kuto' rib', ri Edom xrelaq'aj rulew ri tinimit Juda: “¹¹Aretaq chi' ri at atukel xatkanaj kanoq, pa ri jun q'ij che ri ekaxlan taq winaq xkik'am ub'i ri taq aq'inomal, aretaq chi' ri winaq che eb'anal taq k'ax xe'ok ub'i pa ri uchi' taq ja e ketz'ab'ej uch'akik ri Jerusalem, ri at, at jun chkixo'l ri e'are'.” (Versículo 11 hay solamente un capítulo)

RI AB'DI'AS

1¹Ri jastaq che xril ri Ab'di'as

Jewa' kub'ij ri Ajawxel Yahweh
 puwi' ri Edom:
 Ri in, xinto jun k'ak' tzij xub'ij ri Yahweh,
 jun k'ak' ajq'axel tzij xtaq uloq chkixo'l
 ri jetaq amaq': «¡Chujwa'lijoq,
 jo' chrech ri ch'o'j puwi' ri are'!»

Ri q'atb'altzij puwi' ri Edom

²¡Chawilampe', ri in xinb'an ko'lik
 chawech chkixo'l ri jetaq amaq',
 ri at sib'alaj ketzelax awach!
³Are ri nimal kuna' ri awanima' xb'anowik
 che xajal ri ab'e, ri at che atjeqelik
 chuxe' ri jetaq ab'aj, ri at che puwi'
 ri jetaq juyub' kab'an ri awachoch,
 ri at che kab'ij pa ri awanima':
 «¿Jachin kinuqasaj ub'i ri' pulew?».
⁴Pune'taj xas kayak awib' jeri' jacha ri xik,
 on kakoj ri asok cho taq ri ch'imil,
 ri in, xas katink'yaq na uloq ri' chila'
 -utzij ri Yahweh-.

Ri uchupik uwach ri Edom

⁵Weta kepe elaq'omab' pa ri awachoch
 e chaqa'b' weta kepe ri winaq eb'anal
 taq k'ax ¿la ja'maril ri' katkanaj kanoq?
 ¿La man kkelaq'aj ta ub'i ri'
 chawech ronojel ri jastaq kkaj?
 Weta kepe pa ri awachoch
 ri e'ajmakal uva
 ¿la kito' kan ri' chawech
 jujun taq uwach uva?
⁶Jeri' jacha utzukuxik
 ri jastaq rech ri Esa'u xb'anik
 jacha utzukuxik ri uq'inomal
 che awatalik xb'anik.
⁷¡Xatkoqataj xas k'ate' chuchi'
 ri retal awulew konojel ri kiya'om
 kiwach awuk', xketz'eb'ej awach

ri winaq che e'utz awuk'!
 Ri jachintaq xkitij ri kaxlanwa awuk',
 kkikoj jujun taq k'amb'al chuxe'
 ri awaqan: «Man k'o ta reta'mb'al,
 jun ch'u'j ri are'».

⁸iPa we jun q'ij ri'! –Utzij ri Yahweh–.
 ;La man kinchup ta kiwach in ri'
 pa ri Edom ri winaq che k'o kino'jb'al
 e ri reta'mab'al ri ujuyub'al ri Esa'u?

⁹Ri awinaq e'ajch'o'jab' Teman,
 keb'irb'it ri', arech kchup kiwach
 konojel winaq puwi' ri ujuyub'al ri Esa'u.

Ri umak ri Edom

;Rumal ri kamikal, ¹⁰rumal ri k'ax
 xab'an puwi' ri Jakob' che awachalal,
 k'ixb'al ri' katkanaj kanoq,
 e kchup awach ri' pa junalik!

¹¹Aretaq chi' ri at atukel xatkanaj kanoq,
 pa ri jun q'ij che ri ekaxlan taq winaq
 xkik'am ub'i ri taq aq'inomal,
 aretaq chi' ri winaq che eb'anal
 taq k'ax xe'ok ub'i pa ri uchi' taq ja,
 e kketz'ab'ej uch'akik ri Jerusalem,
 ri at, at jun chkixo'l ri e'are'.

¹²;Majoror b'a' chawech
 ri uq'ij ri awachalal,
 ri uq'ij ri k'ax kuriqo!
 ;Matki'kot chkij ri e'ralk'uwa'l ri Juda
 pa ri uq'ij ri k'ax kkiriqo!
 Matze'j kiwach
 pa ri uq'ij ri kixib'rikil!

¹³Matok pa ri rokb'al ri nutinimit
 pa ri q'ij che kuriq ri k'ax!
 ;Majoror chawech ri k'ax kuriqo
 pa ri uq'ij ri k'ax!
 ;Matzaq ri aq'ab' puwi' ri uq'inomal
 pa ri q'ij che kuriq ri k'ax!

¹⁴;Matak'ab'a' awib' pa taq ri b'e
 che kuriq rib'
 arech ke'akamisaj jachintaq
 ri ke'animajik ub'ik!
 ;Ma'jach ri jachintaq keto'taj kanoq
 pa ri uq'ij ri k'isib'al k'u'x!

¹⁵;Rumal rech che naqaj chik k'o wi
 ri uq'ij ri Yahweh
 pakiwi' konojel ri jetaq amaq'!

Jacha ri jastaq xab'an ri at,
 jeri' na k'uri' kb'an na chawech at:
 Kqaj na ri' ri jetaq achak paw'i' ri at!

**Ri uq'ij ri Yahweh puwi' ri Edom e
 ri utoq'ob' puwi' ri Isra'el**

- ¹⁶Jacha uqumuxik ri amaja' xib'an
 puwi' ri tyoxlaj nujuyub',
 jenak'uri' uqumuxik kkib'an
 konojel ri jetaq amaq',
 kequmun ri' e kkiraqej kichi' ri',
 k'atek'uri' ksach ub'i kiwach ri'
 jacha mijumul xek'oji' cho q'ijsaq!
¹⁷K'atek'ut, puwi' ri juyub' Si'on ek'o
 nik'aj ri' keto'taj kanoq
 -kub'an jun tyoxlaj k'olb'al ri'-
 e ri rachoch ri Jakob'
 krechb'ej chi na ri' ri xelaq'ax
 chrech ri are'.
¹⁸Jun q'aq' ri' ri rachoch ri Jakob',
 jun ujuluwq'aq' ri' ri rachoch ri Jose
 ri rachoch ri Esa'u
 jun chaq'jalaj q'ayes ri'!
 kporox ub'i ri' e kk'at ub'i ri' ri are'.
 Ma k'o ta jun ri' chkech
 ri e'ajuparachoch ri Esa'u che kkanaj
 kanoq: Are ri Yahweh xb'in weri'.

Ri k'ak' Isra'el

- ¹⁹K'atek'uri', jachintaq ri ek'o
 pa ri Negueb',
 kkechb'ej kan ri' ri ujuyub'al ri Esa'u,
 e ri Taq'aj-Ulew che are
 kamaq' ri e'ajfiliste'o;
 kkanaj kan ri' pakiq'ab' ri rulew
 ri Efraim e ri rulew ri Samari'a,
 e ri e'ajb'enjamin kkechb'ej ri' ri Gala'ad.
²⁰K'atek'uri', ri winaq che xek'am ub'i
 pa jun tinimit chik,
 e'are ri enab'e taq ralk'uwa'l ri Isra'el,
 kkechb'ej ri' ri ulew che kmajtaj
 ub'i Kana'an e kopan ri' pa ri Sarepta,
 e ri e'ajjerusalem che xek'am
 ub'i pa ri Sefarad,
 kkechb'ej ri' ri jetaq utinimit ri Negueb'.
²¹Ri e'are' che xeto'taj kanoq kepaqi'

uloq ri' cho ri ujuyub'al ri Si'on
 arech kkib'an q'atb'altzij puwi'
 ri ujuyub'al ri Esa'u,
 ;ri Yahweh are q'atb'altzij ri'
 pakiwi' ek'i taq amaq'!

RI JONAS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Jonas

We jun wuj ri' jun tzijob'elil che kuk'ut ri loq'oq'eb'al uk'u'x ri Dyos chkech konojel ri e'amaq'. Ri Dyos kusach kimak ri jetaq amaq' aretaq chi' kakik'ex ri kik'u'x.

Ri wuj kuk'ut chqawach che ri Jonas, are kub'an ronojel ri jastaq che man taqal ta chrij jun q'axal utzij ri Dyos. Ri Jonas, kanimaj ub'i chuwach ri Dyos rumal rech che man kraj taj che ri Dyos ke'ukol ri e'uk'ulel e ri nab'e tinimit che uk'ulel are ri Ninive. Ri e'uwinag ri tinimit Ninive e ri winag che kab'insaj ri jukub' pa ri polow e'are ne e'utz taq winag xkib'an chuwach ri Dyos chuwach ri jun Jonas che q'axal utzij ri Dyos.

Ri ukolotajem ri Jonas, xpetik ruk' ri jastaq che kixe'm kib' ri e'ajisrael chrech: ri polow e ri nimalaj taq kar.

Ri e'ajisrael man kakib'insaj ta ri jetaq jukub' pa ri polow. Ri e'are' aretaq chi' keb'in puwi' ri polow kakita' chkech ri e'ajfenicios che kekito'o ri e'are'.

Ri tinimit Israel kixe'j kib' chrech ri polow.

RI JONAS

Ri Jonas man kraj

taj kuk'am ri uchak upatan

¹Ri utzij ri Yahweh xpe uloq ruk' ri Jonas ri uk'ojol ri Amita'i, jewa' kub'ij chrech ri':
²«Chatwa'lijoq, jat ub'i tza pa ri Ninive ri nimalaj tinimit, e chab'ij chkech ri winaq che ri ketzalal xaq'an uloq tza wuk' ri in». ³Ri Jonas kwa'lajik ub'ik arech kanimaj ub'i pa ri Tarsis, naj chech ri Yahweh. Kqaj b'i pa ri Joppe e chila' kuriqa' jun jukub' che kb'e ub'i chi pa ri Tarsis: kutoj ub'i ri uk'amik ub'ik e kaq'an ub'i pa ri jukub' arech kb'e ub'i kuk' Tarsis, naj chrech ri Yahweh. ⁴K'atek'ut, ri Yahweh kupetisaj puwi' ri polow jun nimalaj kyaqiq' e xa jek'uri' xpe jun jab' ruk' kyaqiq' puwi' ri polow e ri jukub' xaq ma ko'l chik che kjoq'apatajik ub'ik. ⁵Ri winaq che ek'o pa ri jukub' sib'alaj kkixib'ij kib', konojel chkijujunal kech'aw chrech ri kidyos, k'atek'uri', arech ri jukub' kqaj kan jub'iq' ri ra'lal, kkik'yaq kan pa ri polow ri eqa'n. Aretaq chi' jeri' kb'anik, ri Jonas xxuli' ub'i ikim pa ri jukub', xkotz'ik e xqaj chech je'likalaj uwaram. ⁶Ri kinimal ri winaq che kub'insaj ri jukub' kqeb' ukoq ruk' e kub'ij chrech: «¿Jas kab'an at waral che tajin katwarik? ¿Chatwa'lijoq e chatch'aw ruk' ri Adyos! Wene' ri Dyos kel uk'u'x chqech e xa jeri' man kujkam taj». ⁷K'atek'uri', kkib'ij chkib'il kib': «Chqetz'eb'ej b'a' uch'ob'ik arech ri uj qeta'maj jachin rumal xya'taj chqech we itzel ri'». Kketz'eb'ej uch'ob'ik e xelik che are ri Jonas ajmak chrech weri'. ⁸K'atek'uri' kkib'ij chrech are': «Chab'ij b'a' chqech jas che che xpe weri' chqij, jawije' katpe wi, jachinchike ri atinimit e jas ri achak». ⁹Ri are' kub'ij chkech: «Ri in, in ajheb're'o e kinq'ijilaj ri Yahweh, ri Dyos rajaw kaj, ri xb'anow ri polow e ri uwachulew». ¹⁰Ri achijab' sib'alaj xkixib'ij kib' e kkib'ij chrech: «¿Jasche xab'an weri'?». Ri e'are' xketa'maj che ri are' xa animajinaq uloq chuwach ri Yahweh, rumal rech che xub'ij weri' chkech. ¹¹Kkib'ij chrech: «¿Jas wa' rajawaxik kqab'an chaweche arech ri polow matzalik kkanajik?». Rumal rech che ri polow nim kwa'lajik chi na chuwach ri nab'e. ¹²Kub'ij chkech: «Chinichapa' ub'ik e chinik'yaqa' ub'ik pa ri polow, e ri polow matzalik ri' kkanajik chiwach. Rumal rech che ri in weta'm, che wumal ri in xpe we nimalaj jab' kyaqiq' piwi'». ¹³Ri achijab' kkib'insaj ub'i ri jukub' arech kkaj ke'opan chuchi' ri polow, k'atek'ut man kekowin taj rumal rech che ri polow kaq'anik nim chi na chuwach ri nab'e». ¹⁴K'atek'uri' kkik'is kik'u'x chuwach ri Yahweh e kkib'ij chrech: «Yahweh, mujakamisaj rumal we jun achi ri' e mak'yaq chqij jun kik'el che man k'o ta umak, rumal rech che ri at Yahweh, xab'ano jeri' jacha xraj ri ak'u'x». ¹⁵K'atek'uri' kkichap ri Jonas e kkik'yaq ub'i pa ri polow e ri polow matzalik xkanajik. ¹⁶Ri achijab' ri' sib'alaj xkixib'ij kib' chuwach ri Yahweh; kkichi'j jun tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh e kkijikib'a' ub'ixik nik'aj taq tzij chrech.

Ri ukolik ri Jonas

²¹Ri Yahweh xub'ano che jun nimalaj kar kb'iq'ow ub'i ri Jonas. Ri Jonas xkanaj chupam ri kar oxib' q'ij e oxib' chaq'ab'. ²Xas chupam uloq ri kar, ri Jonas xch'aw ruk' ri Yahweh Udyos. Xub'ij chrech:

³Xas pa ri k'isb'al nuk'u'x xinch'aw ruk' ri Yahweh, k'atek'uri' ri are' xutzalejisaj uwach ri nutzij; chi pa ri she'ol ri in xinsik'in chaweche, e ri at xata' ri nuch'ab'al.

⁴Ri at xinak'yaq ub'i chuxe' ri polow,
 xas pa ri ranima' ri polow,

- e xcheme' ri ja' panuwi'.
 Ronojel ri jetaq uq'e'tal ri apolow
 e ri jetaq aja' xq'ax panuwi'.
- ⁵K'atek'uri', ri in xinb'ij: ri at xinak'yaq ub'ik chawach. K'atek'uri', ¿jas ub'anik kinb'ano arech kinwil chi na jumul ri Tyoxlaj Nim Awachoch?
- ⁶Ri jetaq ja' kusutij wij tza kopan panuq'ul,
 usutim wij ri nimalaj siwan.
 Ri q'ayes k'o pa ri polow
 xub'atz'ej rib' cho ri nujolom.
- ⁷Ri in xinqaj pa taq ri urab' ri jetaq juyub',
 xinok pa jun tinimit
 che pa junalik xtz'apatajik chwij.
 K'atek'ut, chi pa ri jun jul uluq,
 ri at xawesaj uluq ri nuk'aslemal,
 at Yahweh, Nudyos.
- ⁸Aretaq chi' kkam ri wuxlab'al
 ri in xinna'taj ri Yahweh,
 e ri nuch'awem xopan awuk' ri at,
 xopan pa ri Tyoxlaj Nim Awachoch.
- ⁹Ri jachintaq kkipatanij ri man tzij taj edyos xas e'are' kkiwonb'a' kanoq ri sipanik ya'om chkech.
- ¹⁰K'atek'uri', ri in, ruk' utzil taq tzij kinmaltyoxin ri' chaweche, kinchi'j na ri' chaweche nik'aj taq tab'al toq'ob'.
 Ri jetaq tzij che xinjikib'a ub'ixik chaweche, qas kinb'an na ri'.
 ¡Ruk' ri Yahweh petinaq wi ri kolotajem!
- ¹¹K'atek'uri', ri Yahweh xtaqan
 chrech ri kar arech kuxab'ij
 uluq ri Jonas chuchi' ri polow.

**Ri Ninive kuk'ex ri uk'aslemal e
 ri sachb'al mak kub'an ri Dyos**

³¹Pa ukamul chik xpe ri utzij ri Yahweh ruk' ri Jonas, jewa' kub'ij chrech: ²«Chatwa'lijoq, jat ub'i pa ri Ninive, ri nimalaj tinimit e ja'b'ij chila' ri taqanik che kinb'ij ub'i chaweche ri at». ³Ri Jonas kwa'lajik ub'ik e kb'e jela' Ninive jeri' jacha xub'ij ri Yahweh chrech. Ri Ninive jun nimalaj tinimit; oxib' q'ij rajawaxik arech kk'is ub'inb'ixik ronojel. ⁴Ri Jonas kok ub'i pa ri tinimit e jun q'ij kb'inik. Xuya' ub'ixik we tzij ri': «Pa kawinaq q'ij ri Ninive kchup uwach».

⁵Ri e'siwantinimit pa ri Ninive xkikojo ri utzij ri Dyos, xetaqan chech ri mewajik e ri katz'yaq xkikojo are ri koxtar, xas xukojo ri nim winaq e xoquje' ri ko'lik. ⁶Ri tzij xopan ruk' ri rajawinel ri Ninive, ri are' xwa'lajik cho ri utem, xuya' kan ri ratz'yaq, xukojo jun koxtar e xt'uyi' pa ri chaj. ⁷K'atek'uri'; ktaqnik arech kya ub'ixik pa ri Ninive; utaqanik ri ajawinel e ri enim taq winaq, jewa' kkib'ij ri': «Chi winaq e chi echikop, chi enimaq e chi alaj taq jupuq, man k'o ta jun jas uwach na kkitijo, man k'o ta jun wa kkitijo e man k'o ta kuk'ya kkiqumuj na. ⁸Are chkikojo' ri koxtar chech katz'yaq, chech'aw b'a' ruk' ri Dyos ruk' chuq'ab', e chkijujunal chetzalej pa qaqaan chech ri itzel kib'e e chkik'exa' ri itzel kkib'ano, e ri itzel che ub'anom kiq'ab'. ⁹¡Jachin nelo reta'm wene' ri Dyos man kuchomaj ta chik ri k'ax paqawi' e wene' kuk'ex ri utaqanik ri uq'aq'al royowal paqawi', e xa jenak'uri', ri uj

man kujkam ta ri'?). ¹⁰Ri Dyos xrilo ri xkib'ano arech ketzalej pa kaqan chech ri itzel kib'e. K'atek'uri' ri Dyos xtzalej pa raqan chech ri k'ax uya'om chi ub'ixik pakiwi' ri e'are', man xub'an ta chik.

**Ri uq'aq'al royowal ri q'axel utzij ri Dyos
e ri utzalejib'al utzij ri Dyos**

⁴Ri Jonas man utz taj xril weri' e xpe royowal. ²Xch'aw ruk' ri Yahweh, jewa' kub'ij chech ri': «Ay Yahweh, ¿la man are ta wa' weri' kinb'ij in aretaq chi' in k'o na pa ri nutinimit? Rumal nuk'uwa' weri' che ri in nab'e xinanimaj ub'i pa ri Tarsis; rumal rech che ri in qas weta'm che ri at, at jun Dyos che nimalaj atoq'ob' e che katkuyunik, xaq kaq'i' na, na'tam kpe ri awoyowal, at nojinaq chech ri loq'oq'eb'al ak'u'x e ri at che kattzalej pa awaqan che ub'anik ri k'ax. ³Kamik ri', Yahweh, chawesaj ub'i ri nuk'aslemal, rumal rech che are utz wa' che kinkamik chuwach che ink'aslik». ⁴Ri Yahweh kub'ij chrech: «¿La utz kawilo che kpe awoyowal?». ⁵Ri Jonas xel b'i pa ri tinimit e kt'uyi' apanoq pa ri relb'alq'ij chech ri tinimit; chila' xub'an apan jun alaj ukab'al e xt'uyi' chupam, chuxe' ri umu'j, arech kraj krilo ri jastaq kk'ulmatajik puwi' ri tinimit. ⁶K'atek'uri' ri Yahweh Dyos xub'ano arech kk'iy jun uche'al su'n ajsik apan chech ri Jonas, arech kk'o'ji' umu'j ri ujolom e kuto' uwach chuwach ri retzalal. Ri Jonas sib'alaj kki'kotik rumal ri jun uche'al ri su'n. ⁷K'atek'ut, pa ri jun q'ij chik aretaq chi' xsaqarik, ri Dyos xutaq uloq jun ixjut che xutijo ri uche'al su'n, xa jek'uri' xchaq'jar ub'ik. ⁸K'atek'uri', aretaq chi' xel uloq ri q'ij, ri Dyos xutaq uloq jun nimalaj kyaqiq' che petinaq uloq pa ri relb'alq'ij; ri q'ij sib'alaj kuk'at ri ujolom ri Jonas. Xtuga'rik e xtzaq ub'ik, xurayij ri ukamikal e xub'ij: «¿Are utz wa' kinkam ub'ik chuwach che kink'asi'k!». ⁹K'atek'uri' ri Dyos kub'ij chech ri Jonas: «¿La utz kawilo che kpe awoyowal rumal we jun uche'al su'n ri'?). Xub'ij: «Je' nak'ut, ri in qastzij woyowal, are kwaj kinkamik». ¹⁰Ri Yahweh kub'ij: «Ri at k'ax awanima' rumal we jun uche'al su'n ri', che man k'o ta akosik xariq ruk' e che man at taj xak'iyisaj, jun che' che xaqte' xk'iyik chaq'ab' e pa ri jun chaq'ab' chik xsach ub'i uwach. ¹¹Tek'uri', ¿la man k'ax ta k'uri' kinna' in chech ri Ninive, che jun nimalaj tinimit jawi' ek'o wi cien mil winaq, ri e'are' che man kkichob' taj jachinchike ri kikyaaq'ab' e jachinchike ri kimox, e xoquje' jawi' ek'o wi ek'i taq awaj?». ».

RI MIKE'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Mikeas q'axal utzij ri Dyos

Ri Mikeas jun q'axal utzij ri Dyos pa taq ri ujunab' ri Isai'as e ri Oseas (Chawila': Isaias 1,1; Oseas 1,1; Mikeas 1,1). Ri Mikeas are utinimit ri Morexet, e ri tinimit ri' rech ri Juda. Ri Mikeas xril ri k'isik tzij puwi' ri Samaria che are ri Asiria xb'anowik. Ri Samaria k'o pa ri rajawib'al ri Rikyaq'ab' ri Relb'al Q'ij. Jacha kub'ij ri wuj: "Chupnaq uwach ri' kinb'an na ri che ri Samari'a pa ri uwachulew, xuwi are upatan ri' che tikonb'al rech uva. Kinb'an na ri' arech ri jetaq ab'aj ktzaq ulow e kub'alkatij rib' cho taq ri taq'aj, kinb'an na ri' che kq'alajinik ulow ri jetaq ab'aj che utikb'alil pulew" (1,6).

Xoquje' ri rajawib'al ri Juda xuriq k'ax rumal ch'oj, jewa' kub'ij ri wuj: "Man k'o ta jun kunab'al kukunajri k'axalaj soktajinaq xub'an ri Yahweh, ri k'ax xopan pa ri Juda, xoquje' xopan ne' chuchi' ri nutinimit, xopanik ne' chi pa ri Jerusalem!" (1,9).

Ri Mikeas man kril taj xuwi ri k'ax che petinaq pa naj taq ulew, xane xoquje' kril ri k'ax che petinaq rumal man suk'il taj k'o pa ri Israel e pa ri Juda: ²Ri e'are' kakirayij uwach nik'aj taq ulew e kakilaq'aj, kakirayij uwach nik'aj taq ja e kkilaq'aj, kakib'an k'ax chrech ri rajaw e chrech ri ja, kkib'an k'ax chrech ri winaq e chreh ri rechb'al. ³Rumal k'u weri', jewa' kub'ij ri Yahweh: Ri in kinchomaj jun k'ax kajb'al puwi' we jun ija'lil ri' jun nimalaj k'ax che man kixkowin ta ri' kiwesaj iwib' chuxe', kiwesaj ri iq'ul chuwach; e man kixkowin ta ri' tak'toj ri ijolom kixb'inik, rumal rech che are wa'ri uqijil ri nimalaj k'ax" (2,2-3).

Jacha k'o pa ri uwuj ri Isaias, pa ri uwuj ri Mikeas k'o nik'aaj taq tzij che xtz'ib'axik chuwach ri apanoq aretaq chi' xk'is tzij ri Jerusalem pa ri junab' 587. Chawila' ri Mikeas 4,1-3 e Isaias 2,2-4.

RI MIKE'AS

¹Utzij ri Yahweh che xpe ruk' ri Mike'as, ri are' che ajmoreset, xpe ruk' pa taq ri uq'ij ri Yotam, ri Akaz e ri Eseki'as, che e'ajawinelab' chrech ri Juda. Ri taq ichik' che xq'alajinik chuwach che petinaq chrij ri Samari'a e ri Jerusalem.

Ri q'atb'altzij puwi' ri Samari'a

²Chitatab'ej b'a' iwonojel ri ix siwantinimit!

¡Chawilij b'a' ri at, at uwachulew
e ronojel ri jastaq k'o chuwach!
¡Are ri Yahweh kb'anow na ri'
ri q'atb'altzij piwi',
ri Ajawxel che kel na uloq ri' chi
pa ri Tyoxlaj Nim Rachoch uloq!

³Xane kel na uloq ri Yahweh

pa ri tyoxlaj uk'olb'al:
kqaj uloq e kuxaq'alb'ej ri uwi'
ri jetaq juyub' k'o chuwachulew.

⁴Chuxe' ri raqan keja'rik ronojel juyub',
ri jetaq taq'aj kejob'job'ik ub'ik,
jeri' jacha kub'an ri q'ol chuwach ri q'aq'
jeri' jacha ri ja' che
ktzaq uloq cho jun xulunik.

⁵Ronojel weri' kb'antajik

rumal ri retzelal ri Jakob',
rumal ri umak ri rachoch ri Isra'el.
¿Jas ri retzelal ri Jakob'?
¿La man are ta ri Samari'a k'o ri umak?
¿Jas ri umak ri rachoch ri Juda?
¿La man are ri Jerusalem k'o ri umak?

⁶«Chupnaq uwach ri' kinb'an na ri che ri Samari'a pa ri uwachulew,

xuwi are upatan ri'
che tikonb'al rech uva.
Kinb'an na ri' arech ri jetaq ab'aj ktzaq uloq e kub'alkatij rib' cho taq ri taq'aj,
kinb'an na ri' che kq'alajinik uloq
ri jetaq ab'aj che utikb'alil pulew.

⁷Ronojel ri man tzij taj e'udyos,

kepuch'tajik kanoq kiwach ri',
ronojel taq ri tojb'al kech
kportaj ub'i ri' pa ri q'aq',
ronojel taq ri ab'aj kech ri man tzij taj
edyoses ki'nk'am ub'i ri' pa ri k'ax,
rumal rech che xemuluxik ruk'
ri kitojb'al ri ixoqib'

che ekech nim ch'uti'n,
 k'atek'uri', ri e'are' kejaltaj ri'
 pa kitojb'al ri ixoqib'
 che erech nim ch'uti'n.

K'isb'alk'u'x puwi' ri jetaq tinimit ek'o Taq'aj

- ⁸Rumal weri' ri in kink'is na nuk'u'x ri'
 e kinoq' na wa',
 kinch'anch'atik na ri'
 e man k'o ta nuxajab' ri' kinkojo,
 kinwin na wa' jacha kiwinik
 ri jupuq taq yo'k,
 kink'is na nuk'u'x ri' jacha kkib'an
 ri jetaq qu'l.
- ⁹Man k'o ta jun kunab'al kukunaj
 ri k'axalaj soktajinaq xub'an ri Yahweh,
 ri k'ax xopan pa ri Juda,
 xoquje' xopan ne' chuchi' ri nutinimit,
 xopanik ne' chi pa ri Jerusalem!
- ¹⁰¡Miya' ub'ixik weri' pa ri Gat,
 pa ri Sako miwoq'ej weri'!
 ¡Pa ri B'et-Le'afra, chib'alkatij
 b'a' iwib' pa ri ulew!
- ¹¹Ri at che xatkanaj kan pa ri Safir,
 ruk' ak'ixb'al e at ch'analik,
 chatel uloq e jat ub'ik
 Ri are' man kel ta chi ub'ik,
 ri are' che xkanaj kan pa ri Kana'an.
 K'o ri nimalaj oq'ej pari B'et-ha-Esel,
 man k'o ta chi kto'w uwach.
- ¹²¿Jas reyexik ri' ri utzil kub'an
 ri jun che jeqel pa ri Marot?
 Je' nak'ut, xpe uloq
 ri k'ax xas ruk' uloq ri Yahweh
 xopan chuchi' ri Jerusalem.
- ¹³Chasuk'umaj ri jetaq ch'ich' kech ri kej
 ri at che atjeqel pa ri Lakish.
 Jewa' ri umajixik ri umak xub'an
 ri umi'al ri Si'on,
 rumal rech che awuk' at k'o wi
 ri jetaq retzelal ri Isra'el.
- ¹⁴Rumal k'uwa' weri', ri at katzalijsaj na
 ri ch'awik chrech ri Moreshet-Gat.
 Ri jetaq ja rech ri Akzib' jun k'amb'al ri'
 chkech ri erajawinel ri Isra'el.
- ¹⁵¡Ktzalej chi na uloq jumul ri'
 ri winaq che ajb'anal k'ax,

awuk' at che at jeqel pa ri Maresha!
 Tza pa ri Adul-lam
 kopan na wi ri uq'ijil ri Isra'el.
¹⁶Chasokaj ri awi', chab'oqo' ub'ik,
 rumal kech ri e'ak'ojol
 che ri keya'ow ri aki'kotemal!
 Tz'antz'oj chab'ana' kan chech
 ri ajolom jeri' jacha ri k'uch,
 rumal rech che naj tajin keb'e wi
 pa jun kaxlan tinimit chik.

**Ri tzij kb'ix pakiwi' jachin taq kkimulij
 ri q'inomal**

²K'ax kech ri jachintaq
 kkichomaj ri itzel
 e ri jachintaq kkisuk'umaj ri k'ax
 aretaq chi' ekotz'ol pa ri kich'at
 e kkib'ano aretaq taq chi'
 ksaqar uwachulew,
 rumal rech che pa kiq'ab'
 k'o wi ri ub'anik!
²Ri e'are' kkirayij uwach
 nik'aj taq ulew e kkilaq'aj,
 kkirayij uwach nik'aj taq ja e kkilaq'aj,
 kkib'an k'ax chrech ri rajaw
 e chrech ri ja,
 kkib'an k'ax chrech ri winaq
 e chreh ri rechb'al.
³Rumal k'u weri', jewa' kub'ij ri Yahweh:
 Ri in kinchomaj
 jun k'ax kajb'al puwi' we jun ija'lil ri'
 jun nimalaj k'ax che man kixkowin ta
 ri' kiwesaj iwib' chuxe',
 kiwesaj ri iqul chuwach;
 e man kixkowin ta ri' tak'toj
 ri ijolom kixb'inik,
 rumal rech che are wa'
 ri uqijil ri nimalaj k'ax.
⁴Pa taq we q'ij ri', kketz'eb'ex iwach ri!
 kb'ix kkib'ixik na ri':
 «Ri uj, ronojel xelaq'ax ub'i chqech,
 xk'amtaj ub'ik ri ch'aqap
 che kech ri enuwinaq,
 jachin kkowinik kutzalej
 uk'axel ri xtoqix chqech?
 Kjachitaj ri qulew chkech ri elaq'omab'».
⁵K'atek'uri', pa ri mulin ib' rech ri Yahweh

man k'o ta jun winaq ri'
che kretaj ruk' jun k'am ri iwulew ix.

**Ri q'axel utzij ri Dyos che ya'l ub'ixik
ri k'ax taq tzij**

- ⁶Man ix esal ta kiwach ri eq'axel utzij ri Dyos - kkesaj kiwach ri e'are'-
;Miwesaj kiwach ri e'are'!
;Ri k'ixb'al man kujuya' na ta kanri uj!
- ⁷La kukach' ri rachoch
ri Isra'el kub'ij weri'?
;La xk'istaj uk'u'x ri Yahweh quk'?
;La are wa' ri uchak kub'ano ri are'?
;La man utzil ta ri utzij ri are'
ruk' ri jachin suk' b'enaq?
- ⁸Iwir, ri nutinimit xwa'laj chrij jun uk'ulel;
ri ix, kitoqij ri kiq'u' chkiq
ri winaq che keq'axik,
ri ketzalej uloq pa ri ch'o'j.
- ⁹Ri ixoqib' erech ri nutinimit,
ke'iwesaj ub'ik pa taq ri kachoch che
are uki'al kik'aslemal.
Chkech ri inlaj taq loch', ri ix,
xas pa junalik kik'am ub'i ri nuq'il.
- ¹⁰Chixwa'lijoq b'a' e jix ub'ik
chanim ri' xk'is ri uxlanem chiwech.
Rumal ri awitzelalaj,
ri k'ax kpe chiwech
tek'uri' nimalaj ri k'ax.
- ¹¹We k'o jun achi che kutij anim
chrij ri kyaqiq'
e che kub'an jetaq tzijtal:
«Ruk' ri amaja' e ruk' ri tzam
ri in kinb'ano in q'axel utzij ri Dyos rumal rech che kintoq'ob'isaj awach».
Ri in kinb'an na ri' in q'axel utzij
ri Dyos chkech we winaq ri'.

Ri ujikib'axik ub'ixik ri k'ak' Isra'el

- ¹²Je' nak'ut, ri in kinwaj kinmulij
konojel ri siwantinimit rech ri Jakob',
ri in kinwaj ke'inmulij ri xeto'taj
kanoq pa ri Isra'el!
Ke'inmulij na ri' konojel jeri'
jacha kimulixik ri chij pa ri B'osra,
jeri' ' jacha jupuq chij ek'o pa ri q'ayes.
Nimalaj winik ri' kkib'ano,
naj chkech ri winaq.

¹³Jachin kuwor ri jul kaq'an
 ub'i chkiwach ri e'are',
 kkiwor ub'i ri b'e, keq'ax ri' pa ri okb'al, ke'el uloq ri' pa ri uchi'ja,
 ri kajawinel kq'ax ri' chkiwach ri e'are'
 e ri Yahweh are k'amal b'e ri' chkech.

**Pakiwi' ri ekinimal che kkib'an k'ax
 chkech ri winaq**

³K'atek'uri' ri in kinb'ij na ri':
 ;Chitatab'ej ri ix che ix kinimal
 ri Jakob', ri ix che ix k'amal b'e
 chkech ri rachoch ri Isra'el!
 ;La man k'o ta chiwij ri ix
 kiweta'maj ri suk'il?,
²ri ix che kik'yaq ub'i ri utzil
 e che are kiloq'oq'ej ri itzel,
 ri ix che kiloch'ej ub'i
 ri kitz'umal ri winaq,
 e ri ix che kijis ub'i ri kiti'ojal
 cho taq ri kib'aq.
³Ri jachintaq kitijom
 ri kiti'ojal ri enuwinaq
 ri jachintaq kijisem ub'ik
 ri kitz'umal ri e'are'
 e kijoq'em ri kib'aq ri e'are'.
 Ri jachintaq kimuchum
 ri kiti'ojal ri e'are' jeri' jacha
 ri umuchik ri ti'j pa ri b'o'j
 jeri' 'jacha jun rikil che k'o cho ri q'aq'.
⁴K'atek'uri', aretaq chi' nimalaj toq'ob'
 kkita na chuwach ri Yahweh,
 ri are' man k'o jun tzij ri'
 kutzalijisaj uwach chkech;
 ri are' krawaj na ri' ri uwach
 chkiwach ri e'are' pa taq we q'ij ri',
 rumal rech ri ketzalal kib'anom ri e'are'.

**Ri tzij pakiwi' ri itzel taq eq'axel utzij
 ri Dyos che kkaj ri jetaq sipanik*⁷**

⁵Jewa' kub'ij ri Yahweh pakiwi'
 ri eq'axel taq utzij ri Dyos
 che kkijal kib'e ri enuwinaq.
 Ri e'are' che tajin k'o kkib'an pa ri kiware,
 tajin kkiraqej kichi' che ub'ixik: «;Utzil!».
 K'atek'uri',
 jachin ri man k'o ta kuya' puchi'

kkib'an ri ch'o'j chrech.

⁶Rumal k'uwa' weri' ri ix
man k'o ta chi kiwichik'aj chaq'ab',
kk'o'ji' q'equ'mal ri' chiwach k'atek'ut
man k'o ta chi kq'alajin ri' chiwach.
Ri q'ij kqaj ub'i chkiwach
ri eq'axel taq utzij ri Dyos
e ri q'ij kq'equ'mar ub'i pakiwi' ri e'are'.

⁷Jachintaq k'o kq'alajinik chkiwach
pa ri kichik' sib'alaj kek'ix ri'
e ri ech'ob'nelab' sachib'al
k'u'x ri' kekanaj kanoq;
konojel ri' kkich'uq ri' ri kismachi'
rumal rech che man k'o ta chi
tzalijib'al tzij kuya ri Dyos.

⁸K'atek'uri', ri in k'o sib'alaj nuchugab'
-rumal ri ruxlab'al ri Yahweh-
innojinaq chrech ri suk'alaj b'e
e chrech ri nurayib'al,
arech kinya ub'ixik chrech
ri Jakob' ri retzelal ub'anom,
e kinya ub'ixik chrech ri Isra'el ri umak.

**Chkech ri enim taq winaq kya ub'ixik
ri uchupik uwach ri Si'on**

⁹Chitatab'ej weri' ri ix
che ix kinimal ri rachoch ri Jakob',
ri ix che ix k'amal taq b'e
chrech ri rachoch ri Isra'el,
ri ix che kik'yaq ub'i ri suk'il.
Ri ix che kib'an jech' chrech ri suk'il,
¹⁰ri ix che tajin kiyak ri Si'on puwi' ri kik'el,
ri ix che tajin kiyak ri Jerusalem
puwi' ri kamisanik.

¹¹Ri ek'amal taq b'e kkib'an ri q'atb'altzij rumal che kmiq'isaxik ri upakiq'ab',
ri e'uchuchqajawib'
ketijonik we k'o kitojb'al kya'ik,
ri eq'axel utzij ri Dyos xuwi k'o
jun tzij kkib'ij we k'o ri pwaq kkilo.
K'atek'uri' kb'an weri'
rumal che kto kib' ruk' ri Yahweh.
Jewa' kkib'ij ri':
«¿La man k'o ta puch
ri Yahweh chqaxo'l uj?
Man k'o jun k'ax ri' kpe paqawi' ri uj».

¹²Rumal k'u weri', rumal ri imak ix,
ri Si'on jun ulew ri' che kuya'o

arech kkisuk'umaj na ri' ri ulew,
 ri Jerusalem jun mulmik taq
 ab'aj ri' kkanaj kanoq,
 e ri ujuyub'al ri Nim Rachoch,
 kkanaj kan ri' jacha jun k'ache'laj.

Ri rajawib'al ri Yahweh pa ri Si'on

chwe'q kab'ij

⁴¹K'atek'uri', kk'ulmatajik ri'
 pa taq ri q'ij che petinaq uloq
 che ri ujuyub'al
 ri Nim Rachoch ri Yahweh
 kt'uyb'axik ri' puwi' ri jetaq juyub'
 e kwa'lajik uloq ri' puwi'
 ri ko'lik taq juyub'.

K'atek'uri', ri jetaq tinimit
 kemulul uloq ri' kepetik ruk' ri are',
²Kepe na ri' ek'i taq amaq' che kkib'ij na ri':
 «Chixesa'j uloq, chujpaqal ub'ik cho ri juyub' rech ri Yahweh,
 Chujpaqal ub'ik pa ri
 Rachoch ri Udyos ri Jakob',
 arech ri are' kuk'ut
 chqawach ri jetaq ub'e,
 e arech ri uj kqaterne'b'ej
 ub'i ri jetaq ub'e.
 Rumal rech che xas pa ri Si'on
 kpe wi uloq ri Pixab',
 e xas pa ri Jerusalem kel
 uloq ri utzij ri Yahweh».

³¹Kub'an na ri' ri q'atojtzij
 pakiwi' ek'i taq tinimit,
 e kpixb'anik na ri' chkech
 ri jetaq amaq' che k'o
 sib'alaj kichoq'ab'!
 Kkiq'ipej na ri' ri kich'ich'
 rech ch'o'j e kkib'an
 na ri' jetaq kichukb'al ruk',
 e ri k'eqb'al taq kich'ich' kkib'an
 na ri' kichukb'al rech uqupik ri q'ayes.
 Man kkitzinklej ta chi jumul ri'
 ri jetaq ch'ich' rech ch'o'j,
 jun tinimit ruk' jun chik,
 man kkitijoj ta chi kib' ri'
 chrech ri ch'o'j.

⁴Konojel ri' kejeqi' chuxe'
 ri uche'al ki'uva e chuxe'
 ri uche'al kikox,

e man k'o ta jun ri'
 kub'an k'ax chkech.
 Are ri uchi' ri Yahweh Sab'a'ot
 xub'ij we tzij ri'.

⁵Rumal rech che konojel ri jetaq tinimit chkijujunal keb'inik
 pa ri kib'i' ri jetaq kidyos;
 K'atek'ut, ri uj kujb'inik
 pa ri ub'i' ri Yahweh ri Qadyos,
 pa junalik, chub'eq'ij chub'esaq.

**Ri jupuq che kijub'um kib'
 kkimulij kib' pa ri Si'on**

⁶Pa we jun q'ij ri' –utzij ri Yahweh–
 ri in kinwaj ri' ke'inmulij
 ri winaq che esoktajinaq kanoq,
 ke'inyak ub'i ri' ri jachintaq
 esachinaq kanoq,
 xoquje' ke'inyak ub'i ri' ri jachintaq
 xinb'an k'ax in chkech.

⁷Ri winaq che esoktajinaq kanoq,
 kinb'an na ri' chkech ejuq'at
 che xeto'taj kanoq
 ri jachintaq naj kitasom apan kib'
 kinb'anna ri' chkech ejun tinimit
 che k'o kichuq'ab'.
 K'atek'uri', ri Yahweh kajawinik ri'
 pakiwi' ri e'are' pa ri ujuyub' ri Si'on
 chi ukamik ub'ik ri' e chi pa junalik.

⁸K'atek'uri', ri at che at Ukeq'te' ri jupuq,
 ri at che at Ofel rech ri umi'al ri Si'on,
 ktzalej na uloq awuk' ri at,
 kok awuk' ri at ri ojer ajawib'al,
 ri rajawib'al ri umi'al ri Jerusalem.

K'ax puwi' ri Jerusalem e ri reluk pa ri k'ax

⁹Kamik ri' ¿jas k'u che ri at karaqej achi'?

¿La man k'o ta jun ajawinel
 pa ri awachoch?
 ¿La xujal ub'e ri winaq che
 kpixb'anik chaweche,
 e rumal k'uri' tajin kana' ri k'ax
 jacha ri k'ax kuna' jun yawab' ixoq?

¹⁰¿Chajilja' b'a' awib' rumal ri q'oxom
 e charaqej b'a' achi' ri at,
 at umi'al ri Si'on, jacha kub'an jun
 yawab' ixoq che kuna' chi ri q'oxom,

rumal rech che kamik ri',
 ri at katel ub'i wa' pa we tinimit ri'
 e katjeqi' ri' pa taq ri juyub'!
 Ri at katopan na ri' chi k'ate' ri B'ab'el
 chila' ri' kattzoqopitajik na,
 chila' na ri' katuloq' na ri Dyos
 pa kiq'ab' ri e'ak'ulel.

**Ri jetaq amaq' xchupsax kiwach
 pa ri k'olb'al jawi' kq'osix wi ri triko**

- ¹¹Kamik ri' sib'alaj ek'i tinimit
 xkimulij kib' chawij.
 Kkib'ij: «¡Chqab'ana' k'ax chech
 ri ukojonik e chki'kot b'a'
 ri qawoq'och che rilik ri Si'on!».
- ¹²K'atek'ut, ri e'are' man keta'm taj
 ri jetaq uchomanik ri Yahweh
 e man kkichob' taj
 ri jetaq urayib'al ri are':
 ri are' xe'umulij jacha utota'xik
 kb'an ri triko pa ri uk'olb'al.
- ¹³¡Chatwa'lijoq! ¡Chapach'lej b'a'
 ri ija' ri at che at umi'al ri Si'on!
 Ri in kinb'an na ri' ri ruk'a' wakax
 che awech at, ruk' ch'ich'
 e ri awaqan kinb'an na ri' ruk' saq ch'ich'
 e ke'apitz'ej na ri' ek'i taq tinimit.
 E ri jetaq xkeloq'aj, kaya na ri' chrech
 ri Yahweh e chrech ri Ajawinel rech
 ronojel ri uwachulew
 ronojel ri kiq'inomal ri jetaq amaq'.

Ri k'ax kuk'ulmaj e ri uq'ijil ri rija'lil ri David

- ¹⁴¡Kamik ri', chimulij iwib' jeri'
 jacha ri e'ajch'o'jab'!
 ¡Xsutux qij ri uj;
 ruk' jun ch'imi'y kch'ay cho ri upalaj
 ri uq'atb'altzij ri Isra'el!
- ⁵¹K'atek'uri', ri at, at B'elen-Efrata,
 Pune'taj at are ch'i'p chkixo'l
 ri ejuq'at rech ri Juda,
 chaxo'l at kel uloq ri jun che
 are q'ataltzij puwi' ri Isra'el.
 Ri are' che ojer tzij ri umajib'al uloq,
 k'olik chi pa ojer mayilq'ijsaq uloq.

²Rumal k'uwa' weri' ri Are'
 ke'uwonb'a' kanoq ri e'are',
 chi k'ate' b'a kopan ri jun q'ij che xril na
 uwach ri ral ri jun ixoq che ka'lax ri ral.
 K'atek'uri', ri erachalal
 che xeto'taj kanoq ketzalej uluq ri'
 kuk' ri eralk'uwa'l ri Isra'el.

³Ri are' kuwa'lisaj rib' ri',
 e ke'uyuuq'uj na ri' ri jupuq taq awaj
 ruk' ri ukowinem ri Yahweh,
 ruk' ri uje'lal ri ub'i ri Udyos.
 Utzalaj ukub'isaxik kib' ri' kkib'ano,
 rumal rech che nimalaj
 ub'antajik ri' ri are',
 e we ub'antajik ri' kopan ri'
 pa taq ri uk'isb'alil ri uxkut ulew.

Ri ch'akanel puwi' ri Assur

⁴Are ri are' ri utzil.
 We ri Assur, kok pa ri qatinimit,
 e we kutak'alb'ej ri qulew,
 keqatak'ab'a' ri' chuwach
 ri are' wuqub' ayyuq'ab',
 e wajxaqib' kinimal taq e'ajch'o'jab';
⁵ri e'are' kkiyuq'uj na ri' ri ramaq'
 ri Assur ruk' ch'ich' rech ch'o'j,
 e kkiyuq'uj ri amaq' Nemrod ruk'
 saq ch'ich'.
 Ri are' kujuto' ri' chuwach
 ri Assur we kok pa ri qatinimit,
 we kok pa ri qulew e we kutak'alb'ej.

Ri kichak ri jachintaq keto'taj kanoq chkixo'l ri jetaq amaq'

⁶K'atek'uri', e'are ri' ri keto'taj
 kanoq chech ri Jakob',
 chkixo'l ek'i taq tinimit,
 jeri' jacha xaqk'aj ri' che petinaq
 uluq chi ruk' ri Yahweh
 jeri' jacha ri jab' cho ri q'ayes,
 ri are' che man kukub'a' ta
 uk'u'x chrij ri winaq
 e man k'o ta kreye'j chkech
 ri eralk'uwa'l winaq.
⁷K'atek'uri', e'are nak'uri'
 ri xeto'taj kanoq chech ri Jakob'

ri e'are' che kekanaj kanoq
 chkixo'l ri ek'i taq amaq',
 che ejacha koj ri' chkixo'l
 ri jetaq awaj ek'o pa k'ache'laj,
 ejeri' nak'uri' jacha e'alaj taq
 koj chkixo'l ri ejupuq taq chij!
 che we kq'ax ub'ik, xas ronojel
 kub'an k'ax chrech ruk' taq ri raqan,
 e we k'o kuk'am ub'ik man k'o ta
 jun kkowinik kutoqij chrech.

Ri Yahweh kuchup uwach ri'

ronojel uwach k'amb'al

- ⁸Chwa'laj b'a' ri aq'ab' pakiwi' ri e'uk'ulel
 e konojel ri e'ak'ulel chupoq kiwach!
⁹K'atek'uri', kk'ulmataj ri'
 pa we jun q'ij ri'
 –utzij ri Yahweh–
 ke'inwesaj uloq ri' chaxo'l ri jetaq akej,
 kinsach ub'i uwach ri'
 ri jetaq ach'ich' kech ri kej;
¹⁰kinchup uwach ri'
 ri jetaq tinimit k'o chuwach ri awulew,
 kinwilijsaj ub'i ri' ronojel
 ri ko taq tinimit to'b'al awib';
¹¹kintoqij ub'i ri' pa ri aq'ab'
 ri jetaq itzb'al kab'ano,
 e ksach kiwach ri' ri e'ajch'ob'anel.
¹²Kinchup uwach ri' ri jetaq tz'aq k'o awuk',
 ri tak'alik taq ab'aj ab'anom
 e ri jetaq ache' atalom,
 e man loq' ta chi ri' katxuki' chi jumul
 chuwach ri jetaq uchak ri aq'ab',
¹³kinchup uwach ri'
 ri tyoxlaj taq che' ab'anom,
 e kink'is uwach ri'
 ri man tzij taq dyos ab'anom.
¹⁴Ruk' uq'aq'al woyowal,
 ruk' nimalaj k'ax, kintzalejisaj
 uwach ri' ri k'ax chkech ri jetaq
 amaq' che man xeniman taj.

Ri Yahweh kub'an ri q'atb'altzij pakiwi'

ri uwinaq

- ⁶Chitatab'ej kamik ri' ri utzij ri Yahweh:
 «¡Chatwa'lijoq! Chab'ana b'a'

- q'atb'altzij puwi' ri jetaq juyub'
e chkitatab'ej b'a' ri ach'ab'al
ri ko'lik taq juyub'!».
- ²Chitatab'ej b'a' ri ix taq juyub'
ri uq'atb'altzij ri Yahweh
chitatab'ej b'a' ri ix che ix utak'ab'alil
ri uwachulew che man kixsilob' taj,
rumal rech che ri Yahweh kub'an na
q'atb'altzij pakiwi' ri uwinaq,
kub'ij na jun q'atojtzij puwi' ri Isra'el:
- ³«Nusiwantinimit ¿jas xinb'an chawech?,
¿jas xinb'an chawech
che xatkos chwech?
Chatzaliy b'a' uwach ri nutzij.
- ⁴¿La rumal rech che ri in xatinpaqab'a'
uloq chi pa ri tinimit Egipto ulog,
e che xatinloq' ulog chi
pa ri ja jawi' katpatanijik wi;
e che xintaq ub'i ri Mo'ises
arech knab'ejik chawach,
ri A'aron e ri Miryam?
- ⁵¡Nusiwantinimit, chna'taj b'a chawech:
ri xurayij ri B'alak xub'an chawech,
ri rajawinel ri Mo'ab',
e jas xub'ij ri B'ala'am chrech,
ri are che uk'ojol ri B'e'or!
chi kmajtaj ub'i pa ri Sittim
e kopan tza pa ri Gilgal,
arech ri at kaweta'maj
utzalaj taq uchak ri Yahweh».
- ⁶«¿Jas ri kinwuk'aj ub'i in arech
kink'utu' wib' chuwach ri Yahweh,
la kinlukub'a' wib' ri' chuwach
ri Dyos ri Nimalaj ub'antajik?
¿La kink'utu' wib' ruk' taq holocaustos
kuk' e'alaj taq wakax che jun kijunab'?
- ⁷¿La kuk'am ri' ri are' ek'i kaq'o
lajujk'al (miles) ama' taq wakax,
ase'ite che kchojojik jeri' jacha nimaja'?
¿La kinchi'j na ri' ri nab'e'al nuk'ojol
arech kintoj ri wetzelal ri usi'j uxu'm
uk'u'x nupam rumal ri numak?».
- ⁸«Xya ub'ixik chawech, at winaq,
jachike ri utzil,
ri jas uwach che kraj
ri Yahweh chawech at:
Xuwi ne' kab'an ri suk'il,
kaloq'oq'ej ri utzil,

e katb'in ruk' ri Adyos».

**Ri tzij pakiwi' ri elaq'omab'
pa taq k'ayib'al rumal che man
tz'aqat ta ri kipajb'al kib'anom**

- ⁹Are wa' ri uch'ab'al ri Yahweh,
kuraqej uchi' chrech ri tinimit:
-ri ab'i' kril na ri' uq'ijil.
Chitatab'ej, ix ujuq'at e ix ajawab'
¹⁰rech ri tinimit.
¿La kinq'i' in rilik jun pajb'al
che man tz'aqat pajb'al taj,
-itzel taq q'inomal- jun almul
che man tz'aqat taj b'anom chrech,
itzelalaj pajb'al?
¹¹¿La utz kinwil ri' ri jun pajb'al
che man tz'aqat taj,
che man tz'aqat taj ri ra'lal?
¹²Ri eq'inom taq uwinaq
enojinaq chrech k'ax,
ri siwantinimit kkib'ij jo's taq tzij.
Ri kich'awib'al are tzijtal pa kichi'.
¹³Rumal k'u weri', ri in xatinyab'arisaj,
xinchup awach rumal ri jetaq amak.
¹⁴Ri at, katwa' ri',
k'atek'ut man kub'an ta ri' chawech
-k'atek'uri' ktz'ilax awach at ri'-,
pa ri awachoch katas na ri'
ri jastaq awech,
k'atek'ut man loq' ta ri' kak'olo;
-ri jastaq che ri at kak'ol na ri' kinjach
na ri' chuwach ri ch'ich' rech ch'o'j.
¹⁵Kattikonijik ri' k'atek'ut
man loq' ta ri' kayak uwach ri xatiko;
kayitz' na ri' ri ase'ituna k'atek'ut
man loq' ta ri' kakoj
ri ase'ite cho ri ajolom,
kayitz' na ri' ri uva,
k'atek'ut man loq' taj katij na ri vino.

Ri k'amb'altzij puwi' ri Samari'a

- ¹⁶We ri at kak'ol pa ri awanima'
ri jetaq upixab' ri Omri,
we kak'ol ronojel
ri jetaq uchak ri rachoch ri Ajab'.
Ri ix jeri' kik'aslemaj

jacha ri kichomab'al,
 arech ri in kinb'an
 jun xib'rikilalaj k'amab'altzij chaweche,
 e arech tze'b'al kiwach ri siwan atinimit,
 e arech kiq'i' ri ik'ixb'al
 chkiwach ri jetaq tinimit.

**Ri man suk' taj k'o chkixo'l konojel
 ri jetaq tinimit k'o chuwachulew**

⁷₁Itzel rech in!

Rumal wech che in jeri' jacha
 kb'an pa taq ri poch'ol pa ri saq'ij,
 in jeri' jacha kb'anik arechi'
 ktzukux poch'ol pa taq ri uva,
 man k'o ta jun uwach
 ksik'tajik arech ktijowik,
 man k'o ta jun uwach ri wikox
 che sib'alaj kurayij uwach ri wuxlab'al.

²_iRi winaq che man

kuk'ex ta uwach ri utzij,
 xchuptaj ub'i uwach cho ri uwachulew,
 man k'o ta chi jun suk'
 winaq chkixo'l ri winaq!
 Konojel ri winaq kek'ak'alanik
 che utzukuxik ri kik'el,
 konojel winaq kroqataj
 ri rachalal arech kuk'amij.

³Ri jetaq uq'ab' k'olik rech kub'an ri itzel,

arech kb'antajik ri utzil,
 rajawaxik ktoj chrech ri kb'anowik
 ri utzil, xoquje' ri ajq'ataltzij,
 kuya ri tojb'al ri nim ub'antajik
 xas kuyitz'ej ri elaq' kub'ano.

⁴Ri jun che utz chkixo'l ri elaq'omab' jeri'

jacha jun uche'al k'ix,
 ri jun che suk' chkixo'l ri e'are' jeri'
 jacha jun cholaj k'ix.
 Pa ri kiq'ij ri elaq'ab'anelab',
 xopanik ri uk'ajisaxik awach at,
 kamik ri' xaq sachib'al k'u'x
 chik ek'olik ri winaq.

⁵Mikub'a' ik'ux chrij ri iwajil itz'aqat,

mikub'a' ik'ux chrij ri iwachi'l;
 chuwach ri jun che kkotz'i'
 awuk' cho ri ach'at,
 chaqi'la' awib' che utorik ri achi'
 che ri tzij ruk' ri are'.

- ⁶Rumal rech che ri k'ojolxel kyoq'on ri'
 chrech ri tatxel,
 ri ali alk'uwa'lxel kwa'laj ri' chrij ri unan,
 ri alib'atz' kwa'laj ri' chrij ri ralib' chichu',
 konojel ri e'ajupaja' kik'ulel kib'.
⁷K'atek'ut, ri in, kinka'y apan ruk' ri Yahweh,
 kineye'n chrech ri Dyos che nukolonel,
 ri Nudyos kutatab'ej ri' ri nutzij.

Ri Si'on kyoq'ik rumal ri uk'ulel

- ⁸Matki'kot chwij ri at che inak'ulel,
 rumal rech che we xintzaqik,
 ri in kinwa'lajik ri',
 k'atek'uri', we injupul pa q'equ'm,
 ri Yahweh are nuchaj ri'.
⁹Rajawaxik che ri in kinq'i'
 ri uq'aq'al royowal ri Yahweh,
 rumal rech che xinmakun
 chuwach ri are',
 chi k'ate' na kub'an q'atojtzij puwi'
 ri jastaq xinb'ano,
 e kuq'at ri suk'il panuwi' in;
 ri are' kinuk'am ub'i ri' chuwach ri chäj,
 e ri in kinki'kotik ri' che rilik ri usuk'ik ri jetaq chak.
¹⁰Weri' kril ri' ri jun che nuk'ulel,
 e ri are' k'ixb'al ri' kkanaj kanoq,
 ri are' che xub'ij na chwech:
 «¿Jawi' k'o wi ri Yahweh che Adyos?».
 Ri nuwoq'och kril na ri'
 aretaq chi' ri are' ktak'alb'exik na
 jeri' jacha ri mes k'o pa taq ri k'ayb'al.

Ri tzij kya' ub'ixik puwi' ri k'ak' k'aslemal

- ¹¹Pa ri q'ij che kyak chi
 na jumul ri jetaq tapya!
 Pa we q'ij ri' knimar
 uwach ri' ri retal awulew;
¹²pa ri jun q'ij che ke'opan
 na ri' chi awuk' ri at
 kmajtaj ub'i pa ri Asiri'a
 e kopan pa ri Egipto,
 kmaj taj ub'i pa ri Egipto
 kopan pa ri Nimaja'
 kmajtaj ub'i pa jun polow
 e kopan pa jun polow chik,
 kmajtaj ub'i pa jun juyub'

e kopan pa jun juyub' chik.
¹³E ri uwachulew tolonik ri' kkanaj kanoq
 kumal kech ri esiwantinimit,
 rumal tojb'al rech ri kichak xkib'ano.

**Ch'awem ruk' ri Dyos rech utayik
 ri k'ax pakiwi' ri jetaq amaq'**

¹⁴Che'ayuq'uj b'a'
 ri awinaq ruk' ri ach'imi'y,
 ri e'are' che ejupuq awechb'al,
 che kitukel ejeqel kanoq pa taq ri k'ix
 pa taq ri ulew che je'lik taq uwach.
 Chaya' b'a' b'e
 chkech arech ke'yuq'un
 pa ri B'asan e pa ri Gala'ad,
 jeri' jacha ri ojer taq tzij.
¹⁵Jeri' jacha pa taq ri q'ij
 che xatel uluq pa ri Egipto
 chab'ana' b'a' arech kqil
 ri sachib'al k'u'x taq jastaq!
¹⁶Ri jetaq amaq' kkil ri' weri'
 e kek'ix ri' chrech ri nimalaj kichuq'ab';
 kkikoj na ri' ri kiq'ab' cho ri kichi',
 e so'r ri' kkanaj kan ri jetaq kixikin.
¹⁷Kkik'ux na ri' ri ulew jacha ri kumatz,
 jeri' jacha ri chikop
 che kjuruj kib' cho ri ulew.
 Ruk' b'irb'item ke'el na uluq ri'
 pa taq ri kik'olb'al
 jawi' kitz'apim uluq kib',
 kepe uluq ri' ruk'
 ri Yahweh Qadyos ruk' xib'rikil,
 e kkixe'j kib' ri' chawach at.

Ri sachb'al mak rumal ri Dyos

¹⁸Jachin jun dyos k'olik che jeri'
 at jacha at, che kresaj ub'i ri makaj
 e che kukuy ri itzel,
 arech kutoq'ob'isaj kiwach
 ri xeto'taj kanoq che e'are' awechb'al?
 Man junalik ta ri' royowal,
 rumal rech che ri are'
 kraj kutoq'ob'isaj kiwach ri winaq.
¹⁹Ri are' kutoq'ob'isaj
 chi na jumul qawach ri',
 kutak'alb'ej na ri' ri qamak.

Ri at kak'yaq ub'i ri' chi chuxe'
 ri polow ronojel ri jetaq qamak.
²⁰Chajikib'a' b'a' ri atzij chech ri Jakob',
 chaya' b'a' ri loq'oq'eb'al ak'u'x
 chrech ri Ab'raham,
 jeri' jacha ujikib'axik ri atzij xab'ano
 chkech ri eqamam ojer taq tzij kanoq.

RI NAHUM

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Nahum q'axal utzij ri Dyos

Ri Nahum ti'tik kuna' chrech ri Ninive, che kajawanik puwi' ronojel ri rikyaq'ab' relb'al q'ij jawi k'o wi ri Polow Mediterraneo (chiwila' ri Jonas, che jun tzijob'elil xtz'ib'axik k'i taq junab' chi apanoq chuwach ri Nahum). Ri Uwuj ri Nahum jun q'atb'altzij kb'an puwi' ronojel Kowinem che are kraj ruk' sib'alaj k'ax kokik.

Chuwach chi apanoq ri Ninive (che are Nim Tinimit chrech ri Asiria) are kpetik ri Babilonia che uk'isik tzij puwi' ri Jerusalem. E chuwach chi apanoq ri Babilonia are kepetik ri ej'ajmedos e ri e'ajpersos che ukolik ri Israel, kumal ri e'are ketzalej pa ri Jerusalem.

RI NAHUM

1¹Ri tzij puwi' ri Ninive. Ri wuj rech ri rich'ik' ri Nahum che ajelkos.

1¹Ri tzij puwi' ri Ninive. Ri wuj rech ri rich'ik' ri Nahum che ajelkos.

Ri uq'aq'al royowal ri Yahweh

2_iRi Yahweh jun achixom Dyos

e kutzalij uk'axel ri k'ax!

Ri Yahweh kutzalij uk'axel ri k'ax

chkech ri kech'o'jin ruk' ri are',

kuk'olej pa ri uk'u'x ri k'ax

chkij ri e'uk'ulel.

3_iRi Yahweh knajtanik arech

kyaktaj ri royowal,

k'atek'ut sib'alaj nim ri ukowinem.

Man k'o ta jun mata

kub'an q'atojtzij puwi'.

Pa ri kyaqiq' jab' e pa ri nimalaj

kyaqiq' kb'in wi ri are',

e ri sutz' are poqalaj

che kuch'elej ri raqan.

4_iKuxib'ij ri polow ruk' jun k'ax tzij

e kuchaqi'jarisaj kanoq,

e kutzajarisaj uwach ronojel nimaja'.

jKch'umu'yarik ri B'asan e ri Karmelo,

kch'umu'yarik ri uraxal ri Lib'ano!

5_iKeb'irb'it ri jetaq juyub' chuwach ri are',

keyekib'ik ri ko'lik taq juyub'

chuwach ri are', kchuptaj uwach

ri uwachulew chuwach are',

kchuptaj uwach ri uwachulew

e ronojel ri k'o chuwach.

6_iChuwach ri royowal; jachin kqi'owik ri'

kkanaj kan chuwach!

jJachin kkowin ri' ktak'i' kan

chuwach ri k'axalaj royowal?

Ri uchuq'ab' royowal kujub'uj

rib' jacha kub'an ri q'aq',

e ri jetaq ab'aj kepaq'tajik

chuwach ri are'.

7_iUtz ri Yahweh,

kuk' ri jachintaq kkeye'j ri are'

pa ri uq'ij ri k'ax.

Ri are' reta'm kiwach jachintaq

kkikub'a' kik'ux chrij ri are',

⁸aretaq chi' kpe ri nimalaj ja' chkij.
 Kuchup kiwach jachintaq
 kkiwa'lisaj kib' che uk'ule'laxik ri are',
 xoquje' keroqataj wi
 pa q'equ'm ri e'uk'ulel.

Ri tzij puwi ri Juda e puwi' ri Ninive

(Puwi' ri Juda)

⁹¿Jas ri kichomaj ri ix chrij ri Yahweh?
 Are are' kkowinik kusach uwach
 jun jas uwach, kuchup ub'i uwach;
 man kwa'laj ta chi uloq ri' ri k'ax.

¹⁰Ejacha ri uche'al k'ix,
 ejacha tzarajmaq,
 xeportaj ub'ik jacha uporoxik
 ri chaqi'j k'im.

¿La man awuk' ta ri at
¹¹k'o wi ri jun che kuchomaj
 ri itzel chrij ri Yahweh,
 ri jun achi che k'o ri jetaq
 urayib'al ruk' ri B'eli'al?

¹²Jewa' kub'ij ri Yahweh ri':
 Pune'taj ri e'are' sib'alaj k'o
 kichuq'ab' on sib'alaj nim kib'antajik,
 kejikax ub'i ri' e kchup ub'i kiwach ri'.
 We ri in xatinwonb'a' kanoq,
 man katinwonb'a' ta chi kan jumul ri'.

¹³K'atek'uri', kamik ri' kinq'ip na
 ri uche'al ujolom paw' at,
 kint'oqopij na jetaq ch'ich'
 che atuximom.

(Ri tzij puwi' ri rajawinel ri Ninive)

¹⁴Pawi' ri at, are wa'
 ri taqanik xuya ri Yahweh:
 Man k'o ta chi jun ija'lil ri'
 che kruk'aj ri ab'i';
 chi pa ri Nim taq Kachoch
 ri jetaq adyoses kinpuch' na ri'
 ri jetaq wachb'al che etz'aqom
 e che kulkutem kij;
 kinsuk'umaj na ri'
 ri jul muq'ub'al awech, rumal rech
 che ri at sib'alaj attuqa'r chik.

Ri jetaq tzij puwi' ri Juda

²Petinaq uluq pa taq ri juyub',
charaqan petinaq uluq ri q'axeltzij,
ri are' che kulu'b'ij «Ri Utzil».

Chab'ana' b'a' ri jetaq animaq'ij Juda,
qas chab'ana' b'a
ri ajikib'am ri atzij chrech,
rumal rech xas chanim ub'ik ri',
ri B'eli'al man kb'e ta chi
jumul ri' pa ri awulew,
ri are' xas ronojel xk'is tzij puwi'.

Ri ch'o'j puwi' ri Ninive

²Jun winaq ajb'anal k'ax
kpe na uluq paw'i.
Chatlaq'ab'en b'a' cho taq ri tapya,
chalawchijb'a' ri jetaq b'e,
qas ko b'a' chaxima' ri apam,
chamulij chi na b'a' ronojel ri achuq'ab'.

³Rumal rech che ri Yahweh ktzalej
uluq ruk' ri nimalaj uq'ijil ri Jakob',
xoquje' ktzalej uluq ruk'
ri uq'ijil ri Isra'el.
Xane ela'q'omab' taq winaq
xelaq'an pa ri are',
e xkiq'ip kanoq ri alaj
taq uq'ab' uche'al.

⁴Kyaq ub'anom ri ch'uqb'al
kech ri e'ajch'o'jab',
ri e'uwinag che k'o kichuq'ab'
kikojom jun kyaq katz'yaq,
ri jetaq ch'ich' chorem
kumal ri kej kch'ub'lin ronojel
ri saq ch'ich' k'o chkech,
pa ri jun q'ij che kkisuk'umaj kib';
ri winaq kikejb'en ri kej xaq
kech'u'jar chik;

⁵xo'l taq b'e, ruk' chuq'ab' keb'in ri jetaq
ch'ich' che uk'a'ninaq kumal ri kej,
kkik'yaq ub'i kib' pa taq ri k'ayb'al;
ri kiwach chujala ub'i uxaq taq q'aq'
jeri' jacha kuypa' kkitij anim
pa ronojel taq k'olb'al.

⁶Ri ajawinel ke'usik'ij ri ek'amal taq b'e;
kkichik'mala' kib' aretaq chi' kkitij anim,
aninaq keb'e cho ri tapya.

- K'atek'uri', kokisaxik
ri jun chik kowlaj k'olb'al.
- ⁷Ri jetaq uchi'ja rech ri tinimit che kka'y
apan chuwach ri nimaja' ktortaj ub'ik
e ri nimalaj ja kwilil ub'ik.
- ⁸Ri Je'lal kk'am ub'ik
pa jun naj kaxlan tinimit,
ri e'umokom taq ixoqib' kkik'is kik'u'x,
jeri' jacha kk'is kik'u'x ri inlaj taq
palomax; kkiya kiq'ab' cho taq kanima'.
- ⁹Ri Ninive chujala ub'i jun chemelik ja'
che ktortaj ub'i ri já' k'o chupam.
«¡Chixtak'aloq! ¡Chixtak'aloq!».
K'atek'ut, man k'o ta jun ktzalej uloq.
- ¹⁰«¡Chiwelaq'aj ri saq pwaq,
chiwelaq'aj ri q'an pwaq!».
¡Weri' jun q'inomal
che man k'o ta uk'isik,
jun nimalaj eqa'n rech
sib'alaj je'lik taq jastaq!
- ¹¹¡Weri' elaq', weri' tolonik, weri' b'anoj k'ax!
Ri jetaq anima' keja'r ub'ik,
ri jetaq ch'ek ketzaq ub'ik,
keb'irb'itik ronojel ub'o'jal ij,
ronojel taq ri kipalaj
ri winaq saqqo'y kub'ano.

Ri tzij kb'ix puwi' ri koj rech ri Assur

- ¹²¡Jawije' k'o wi ri uk'olb'al ri koj,
ri uk'olb'al kiwa ri e'alaj taq koj;
jawije' kb'e ub'ik ri ama koj
e jawi' kkanaj kan ri ati't koj,
jawi' man k'o ta jun xb'anow
k'ax chrech ri alaj koj.
- ¹³Ri koj xurach'qij ri ti'j chkech
ri alaj taq koj,
ke'ub'iy chkiqu'ul ri jetaq awaj chkech
ri ati't taq koj;
xunojisaj ri uk'olb'al ruk'
ronojel ri xrelaq'aj,
ri rachoch nojinaq chrech
ri ekaminaq taq chikop.
- ¹⁴In k'o waral ri',
inpetinaq uloq chawij ri at
-utzij ri Yahweh Sab'a'ot-.
Ri in kinb'ujej na pa sib'
ronojel ri jastaq awech;

ri ch'ich' rech ch'o'j ke'utij
 ub'i ri' ri e'alaj taq koj.
 Ri in kink'is na uwach ri'
 ri elaq' kab'an cho ri uwachulew
 e man ktataj ta chi jumul ri'
 ri kich'ab'al ri eq'axel taq atzij.

**Tzij kb'ix puwi' ri Ninive,
 ixoq kech enim ch'uti'n**

³₁Itzel rech ri jun tinimit
 che xas rech ri kik'el,

ri are' ronojel nojinaq chkech tzijtal,
 nojinaq chkech ri elaq'
 jawi' man ketak'i' ta chrech ri elaq'.

²Uch'awib'al ri jetaq asyar,
 uqich'ik ri jetaq ub'inb'al,
 ri jetaq kej ktij anim,
 ri jetaq ch'ich' kech ri kej kech'o'jinik,

³ri winaq ek'o chrij kej kenab'ejik,
 uxaq taq q'aq' kel cho taq
 ri ch'ich' rech ch'o'j
 ri nimalaj taq ch'ich' kch'ub'lanik
 jacha kuypa',
 ek'i ri winaq esoktajinaq,
 ek'i ri ekaminaqib',
 man k'o ta kik'isik ri ekaminaqib',
 ketzaq chkij ri ekaminaqib'!

⁴Weri' rumal rech che sib'alaj
 makuninaq kuk' achijab',
 ri jun ixoq che ekech nim ch'uti'n,
 ri are' che sib'alaj utz ri uje'lal,
 ri are' che kkowinik chrech
 ri jetaq sub'unik,
 ri are' che xujikib'a'
 ri ukowinem pakiwi' ri jetaq
 amaq' ruk' ri itzel uk'aslemal ruk'am,
 xujikib'a' ri ukowinem pakiwi' ri jetaq tinimit ruk' ri uje'alal k'olik.

⁵Ri in, in k'o waral ri', xinpe chawij
 -utzij ri Yahweh Sab'a'ot-.
 Ri in kinch'elej na ri awuq cho ri apalaj,
 at ch'analik katink'ut na chkiwach
 ri jetaq amaq',
 kink'ut na chkiwach ri jetaq
 ajawib'al ri ak'ixb'al.

⁶Ri in kink'yaq na paw' tz'il taq mes,
 kinwesaj na ak'ixb'al,
 kink'ut na ri k'ax kariqo

chkiwach konojel.

- ⁷K'atek'uri', konojel ri katkil na,
 Ke'animaj ub'i ri' chawach e kkib'ij ri':
 «¡Sib'alaj k'ax uriqom ri Ninive!».
 ¿Jachin kutoq'ob'isaj awach ri'?
 ¿Jawi' katzukuj ri' ri winaq
 che kkitoq'ob'isaj awach?

Ri tzij kb'ix puwi' ri Teb'as

- ⁸¿La are at utz at chuwach ri No-Amon
 ri are' che tz'uqul chuxo'l ri jetaq nimaja',
 ri are' che sutul rij che ri joron,
 ri are' che are ri polow to'l
 rech ub'anom,
 ri are' che utapya ub'anom
 chech ri jetaq ja'?
- ⁹Are ri Kus ri ukowinem,
 e ri Egipto man k'o ta uk'isb'alil.
 Ri Put e ri e'ajlib'i'a kepe che uto'ik.
- ¹⁰Xoquje' ri are' kb'e na
 pa jun kaxlan ulew
 xb'e ub'ik jacha tz'apatalik pache';
 xoquje' ri loch' taq ralk'uwa'l xepaq'ixik
 jawi' kuriq wi rib' ronojel ri xo'l taq b'e;
 xkik'eq retz'ab'axik
 ri kik'aslemal ri enim taq winaq,
 e konojel ri enima'q taq winaq
 ejat'im ub'i che taq ri ch'ich'.
- ¹¹Xoquje' ri at, at q'ab'arel
 ri' katkanaj kanoq;
 at ri' ri jun che kuwaj rib';
 xoquje' ri at rajawaxik ri' che
 katzukuj na jun ak'olb'al tob'al awib'
 chuwach ri ak'ulel.

Man k'o ta upatan ri usuk'umaxik ri uchak ri Ninive

- ¹²Ronojel ri kowlaj taq ak'olb'al,
 xa uk'olb'al wikox,
 che k'o sib'alaj uwach chanim ri';
 we ktota'xik, ktzaq uloq ri uwach
 pa uchi' jachin ri kraj kutijo.
- ¹³Chawila' b'a' ri siwan atinimit:
 ejacha ixoqib' ek'o pa ri atinimit;
 ri uchi' taq ja pa ri atinimit,
 ktortaj ub'i chuwach ri ak'ulel;

- ri q'aq' xupororej ub'i ri uchi' taq ja.
- ¹⁴Chawesaj kan ri ajoron
 rumal rech che ksutix qij wa'
 chakojo' chi na uchuq'ab'
 ri kowlaj taq ak'olb'al,
 chatb'in b'a pa ri xoq'ol,
 chatak'alb'ej b'a' ri ulew
 chak'ama' b'a' ub'ik ri umolte xan.
- ¹⁵Chila' ri' katupororej ri q'aq',
 e ri ch'ich' rech ch'o'j katukamisaj na ri'.

Ri jetaq sak' kerapapik

- Chapoq'isaj awach jeri' jacha ri k'eq
 chapoq'isaj awib' jeri' jacha ri sak';
- ¹⁶che'ak'i'arisaj b'a' ri e'ajk'ayib'
 che'ab'ana b'a' ek'i chi
 na chuwach ri ch'imil pakaj,
 ri echajinel awech ejeri'
 jacha esak' kkilik' kixik',
 kerapapik ejacha k'a'p,
- ¹⁷ri e'awajch'o'jab' ejeri' jacha ri sak',
 ri e'awajtz'ib'ab' ejeri'
 jacha jumulaj taq us.
 Kechaki' kan cho ri taq tapya,
 aretaq chi' uq'ij tew.
 Kel uloq ri Q'ij:
 Ke'el ub'ik ri sak', keb'e ub'ik,
 e man k'o ta jun reta'm jawi' ek'o wi.

K'isb'al k'u'x rumal ri kamikal

- ¹⁸Ewarinaq ri e'awajyuq'ab',
 rajawinel ri Assur,
 xoquje' ewarinaq ri k'amal taq b'e.
 Ri siwan atinimit kijub'um kib'
 pa ri taq ri juyub',
 man k'o ta jun ke'umulij ri e'are'.
- ¹⁹Man k'o ta kunab'al chrech
 ri at sokatajinaq wi!
 ri ch'a'k k'o chawech
 man ukunaxik taj kraj!
 Konojel ri jachintaq kkita' atzijol
 kkipaq'pa' upakiq'ab' chawij;
 ¿xane jachin man xb'e ta
 ri awitzelal puwi'?

RI HAB'AKUK

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Hab'akuk q'axal utzij ri Dyos

Je'ri' jacha kub'an ri Nahum, ri Habakuk kub'an q'atb'al tzij puwi' ri Ninive. Ri Hab'akuk krilo che ri e'ajkalde'a kepe na puwi' ri Ninive. Jewa' kub'ij: "¡Je' nakut! xane in ke'inwa'lisaj uloq ri e'ajkalde'a, che ewinaq k'o kichuq'ab' e eb'anal k'ax, sib'alaj keb'inik cho ulew arech kub'an rech chech ri kachoch ri winaq" (1,6).

Xoquje', ri Hab'akuk kub'an q'atb'altzij puwi' ri Babilonia. Jewa' kub'ij: "¡Qastzij nak'ut che ri q'inomal kusalkapij rib' chrij ri winaq! Ri winaq che uterne'b'em ri q'inomal amaq'el kmayowik, kunimarisaj ri uqul jacha ri Se'ol, jacha ri kamikal, ri jun winaq ri' man k'o ta jumul knojik, ke'umulij chuwach konojel ri jetaq amaq', e ke'rechb'ej konojel ri jetaq tinimit!" (2,5).

K'atek'ut, aretaq chi' xb'antaj weri', ri Yahweh kakanajik eye'b'al chkech ri e'uwinaq, jacha kub'ij weri': "K'atek'uri', ri Yahweh jeqelik pa ri Tyoxlaj Nim Rachoch: ¡Chatz'apij b'a' ri achi' chuwach ri Are', ronojel uwachulew!" (2, 20); ri upetik ri Dyos kriqitajik pa we tzij ri': "Ri Eloah kpe pa ri Teman uloq ri Tyox rech ri ujuyub'al ri Paran. Ri uq'ijil jacha jun sutz'kuch'uq ri kaj, ri uwachulew nojinaq chrech ri uq'ijil" (3,3).

RI HAB'AKUK

1¹Ri tzij che xya ub'ixik chech ri Hab'akuk pa ri richik', ri are' q'axel utzij ri Dyos.

**Ri utzij ri q'axel utzij ri Dyos puwi'
ri k'ax che kb'an puwi' ri suk'il**

2Chi k'ate' jampa' na Yahweh,
katinsik'ij na che nuto'ik
e ri at man k'o ta katatab'ej ri nutzij,
chi k'ate' jampa' na kinraquej nuchi'
che ub'ixik ri k'ax chawech
e ri at man kinakol taj?

3Jasche kinataqchi'j che una'ik ri itzel
e ri at tajin kawil ri k'ax k'o paqawi'?
Ri in xuwi k'o chnuwach ri elaq'
e ri k'ax k'o ri ch'o'j, e k'o ri oyowal
pa ronojel k'olb'al.

4Rumal k'uwa' weri' ri pixab' tajin kkamik,
man kq'alajin ta chik ri suk'il!
je' nak'ut, ri itzel winaq
kroqataj ri suk' winaq,
xa jek'uri' are kq'alajin
ri q'atojtzij che man utz taj!

Nab'e utzij ri Dyos

Ri e'ajkalde'a erech k'ax chuwach ri Dyos

5Je'iwila' ri winaq, che'ika'yej ne'
sachib'al ik'u'x e chixib'ij b'a' iwib'!
Ri in kinb'an na jun chak pa taq ri iq'ij ix,
che man kikoj ta ri'
weta xaq ktzijox chiwech.

6Je' nakut! xane in ke'inwa'lisaj
uloq ri e'ajkalde'a,
che ewinaq k'o kichuq'ab'
e eb'anal k'ax,
sib'alaj keb'inik cho ulew
arech kub'an rech chech
ri kachoch ri winaq.

7Ri e'are' exhib'ib'al taq winaq
e kxib'ix ib' chkech,
ri kichuq'ab' are kokik kipixab',
are ri nimalaj kib'antajik!

8Ri jetaq ukej are kkitij anim

chkiwach ri b'alam,
 are sib'alaj keti'on chi na chkiwach
 ri utiw che ke'el uloq chaq'ab',
 ri achijab' ekajch'o'jab' naj epetinaq wi,
 kerapapik uloq jacha ri xik che chanim
 kqaj uloq chutijik ri awaj xuriqo.

⁹Konojel ke'opanik chech ri elaq',
 ri ukyaqal ri kipalaj jacha uq'aq'al
 ri ukyaqiq' ri relb'alq'ij kka'yik,
 ke'kimulij ri' ri etz'apatalik winaq
 jacha umulixik ri sanyeb' kb'anik.

¹⁰E we jun siwantinimit ri' kutze'j
 kiwach ri ajawinelab',
 kk'am chkitze'xik ri enim taq winaq.
 Ktze'n chkij konojel ri ekowlaj taq tinimit;
 kuyak jun tapya e kurechb'ej ri are'!

¹¹_iK'atek'uri', ri nimalaj kyaqiq'
 kk'extajik e kel ub'ik.
 ri are' kelik che are kamisanel
 rumal rech che xub'an udyos
 chrech ri uchuq'ab'!

**Ri utzij ri q'axel utzij ri Dyos pakiwi'ri
 winaq che eb'anal taq k'ax**

¹²_iChi ojer taq tzij kanoq
 Ɂla man at ta k'ut Yahweh, at Nudyos, at Nutyoxlaj che man katkam taj?
 Xakoj ri are' Yahweh,
 arech kub'an ri suk'il,
 jacha jun ab'aj xakojo
 ri are' rech k'ajisab'al wach!

¹³Ch'ajch'oj ri awoq'och e rumal k'uri'
 man kaq'i' ta rilik ri itzel,
 k'atek'uri' man katkowin taj
 chech rilik ri k'ax kb'anik.
 ɁJask'uche ke'awil ri winaq
 che kkitzalkapij ri kitzij,
 k'atek'uri' kamemerisaj awib'
 aretaq chi' ri itzel winaq kutijej
 ri winaq che are suk' chuwach ri are'?

¹⁴_iRi at kab'an chkech ri winaq ejeri'
 jacha kar ek'o pa ri polow,
 jacha ri chikop kujuruj rib'
 che man k'o ta rajaw!

¹⁵Ri are' ke'resaj konojel ruk'
 ri chapb'al kar k'o ruk',
 ke'ujik' ruk' ri uk'at,
 ke'ukojo pa ri k'amb'al kech ri kar,

- je ruk' weri' ri are' kkik'otik,
ktze'tzatic pa utzil!
- ¹⁶¡Rumal k'uwa' weri' kusipaj
jun tab'al toq'ob' chrech ri uk'at,
kusujaj ri k'ok'q'ol chrech
ri k'amb'al kech ri kar,
rumal rech che rumal
we jastaq ri' k'o nimalaj taq uwa,
e jelikalaj taq uwa k'olik!
- ¹⁷¿La amaq'el k'u na ri' kujam ri uk'at,
e ke'ukamisaj k'u na ri' ri jetaq amaq' e man k'o ta toq'ob' ri' pa ranima'.

**Ukab' tzij. Ri suk' winaq kk'oji' uk'aslemal
ri' rumal che man kuk'ex ta ri utzij*⁴**

- ²1 Ri in kink'oji' ri' pa ri nuk'olb'al arech kinlaq'ab'anik chrech ri b'e,
kintak'i' ri' cho ri nutapya;
kinka'yb'la' na ri' arech kinwilo
ri tzalejib'al utzij kub'an chwech,
ri tzalejib'al utzij chrech
ri k'otoj chi' kinb'an chrech.
- ²K'atek'uri', ri Yahweh xutzalej
uwach ri nutzij:
«Chatz'ib'aj we jun ichik'
ri' cho taq tz'alam,
arech kuya'o utz usik'ixik
ub'anik kb'anik.
- ³Rumal rech che we jun ichik' ri' tz'aqat
ri uq'ij aretaq chi' kb'atajik,
xas kb'atajik wi, man keb' ta
uwach ri utzij;
we kb'iytaj ub'anik, chaweye'j na,
qastzij nak'ut che kpetik,
man k'o ta sachib'al chrech.
- ⁴«Kqaj ri' jachin nojinaq chrech nimal, jachin ri man suk' ta ri ruxlab'al k'olik,
k'atek'ut, ri suk' winaq kk'oji' uk'aslemal
ri' rumal rech che man kuk'ex ta ri utzij».

Ri tzij puwi' ri winaq che ajb'anal k'ax

- ⁵¡Qastzij nak'ut che ri q'inomal
kusalkapij rib' chrij ri winaq!
Ri winaq che uterne'b'em
ri q'inomal amaq'el kmayowik,
kunimarisaj ri uqul jacha ri Se'ol,
jacha ri kamikal, ri jun winaq ri'
man k'o ta jumul knojik,
ke'umulij chuwach

konojel ri jetaq amaq',
 e ke'rechb'ej konojel ri jetaq tinimit!
⁶¿La man konojel ta wa' we e'are' ri'
 kkib'ixoj na puwi' jun tze'b'al b'ix?
 ¿La man kkib'ij ta na ri'
 puwi' ri are' jun awatalikalaj tzij?
 Jewa' kkib'ij na ri':

Ri job' taq k'ax

I

Sib'alaj itzel rech jachin kumulij
 ri jastaq che man rech taj,
 ¿K'ate' jampa' na ri'?
 ¡E knoj chrech ri jastaq
 che ya'om kan pa prenta chrech!
⁷¿La man kepe ta na ri' ri jachintaq
 aya'om pwaq chkech pa qajomal?,
 ¿la man kek'astaj ta uloq ri'?
 Utz atotaxik ri' kkib'an ub'ik
 e katkilaq'aj ri'.
⁸Rumal rech che ri at xatelaq'anik
 pa k'i taq amaq',
 konojel ri jetaq tinimit che at
 k'o chkixo'l katkelaq'aj na ri' rumal
 rech che xaq'eje ri kikik'el ri winaq
 e sib'alaj k'ax xab'an chuwachulew,
 xab'an k'ax chrech ri tinimit
 e chkech ri siwantinimit.

II

⁹¡Itzel rech jachin kuyak ri rachoch
 ruk' ri elaq' ub'anom,
 k'atek'uri', chikaj kukoj wi ri uk'olb'al,
 arech man kriqitaj ta rumal ri k'ax!
¹⁰Ri at xasuk'umaj ri uk'ixb'al ri awachoch:
 aretaq chi' ri at xe'aqasaj ek'i taq tinimit,
 xas xab'an ri chak paw' at.
¹¹Rumal rech che chi pa ri tapya
 uloq ri ab'aj kuraqej uloq uchi'
 e chi pa ri uxotal ja, ri jetaq utem ja,
 kutzalej uloq uwach ri utzij.

III

¹²¡Itzel rech jachin kuyak
 jun tinimit ruk' kik'el
 e kuwokb'ej jun tinimit

ruk' ri man suk'il taj!

- ¹³¿La man ruk' ta ri Yahweh Sab'a'ot
 kpe wi weri'?;
 ri jetaq tinimit chekos b'a' rumal ri q'aq',
 e ri jetaq amaq' man k'o
 rumal keq'itajik,
¹⁴rumal rech che ri uwachulew
 knoj na ri' chech ri retamab'al
 ri uq'ijil ri Yahweh, jeri' jacha
 ri taq ja' che kuch'uq uwi' ri polow.

IV

- ¹⁵¡Itzel rech jachin kuq'ab'arisaj ri uk'ulja,
 k'atek'uri' kuya ruk'
 ri kunab'al che kq'ab'arsanik,
 arech kach'ane'ik e kkilitaj ri uk'ixb'al.
¹⁶¡Ri at, atnojinaq che sib'alaj awetzalal;
 man atnojinaq ta che aq'ijil!
 ¡Chatq'ab'ar b'a' ri at kamik ri'
 e chak'utu' b'a' uloq ri akowil!
 ¡Kpe uloq awuk' ri at ri upajb'al amaja'
 rech rikyaq'ab' ri Yahweh,
 e kukoj ri' ri k'ixb'al puwi' ri aq'ijil!
¹⁷Rumal rech che ri k'ax xb'antaj chrech
 ri Lib'ano kuchuq' na ri' ri awach,
 e ri jetaq awaj, kkixib'ij kib'
 chuwach ri kamisanik
 (rumal rech che xaq'ejej ri kikik'el
 ri winaq e xab'an k'ax
 chrech ri uwachulew, xab'an k'ax
 chrech ri tinimit e chkech
 konojel ri esiwantinimit ejeqel chila').
¹⁸¿Jas upatan ri jun tz'aq
 chrech ri jun ajtalal ab'aj?
 ¿Jas upatan ri jun tz'aq
 chrech ri ajch'ayil ch'ich'
 on jas upatan jun mololem dyos,
 arech kukub'a' uk'u'x
 chrij ri ajb'anal rech,
 che mem taq esal
 uwach dyos kub'ano?

V

- ¹⁹¡Itzel rech jachin kub'ij chrech
 ri ch'aqap che': «¡Chatk'astajoq!»
 ¡Itzel rech jachin kub'ij
 chrech ri mem ab'aj:
 «¡Chatwa'lijoq, chawesaj ri awaram!».

¿La k'o jun tzij kutzalej na uwach ri are'?

¡Tzij nak'ut ch'uqul rij
 chech q'an pwaq e saq pwaq,
 k'atek'ut, man k'o ta jun ruxlab'al
 che kuya uk'aslemal e che kusilob'isaj!

²⁰K'atek'uri', ri Yahweh jeqelik
 pa ri Tyoxlaj Nim Rachoch:
 ¡Chatz'apij b'a' ri achi' chuwach ri Are',
 ronojel uwachulew!

Ri sik'inik arech kpetik ri Yahweh

³¹Uch'awem ri Ab'akuk ruk' ri Dyos,
 ri are' che q'axel utzij ri Dyos,
 ri uch'awem jun k'isb'alk'u'x.

K'isb'alk'u'x

²Yahweh, ri in nutom utzijol
 ri nimalaj ab'antajik.
 ¡Yahweh, ri in nuxib'im wib'
 chuwach ri achak!
 ¡Pa ri jetaq junab' kujk'asi'k,
 chab'ana' b'a' arech kk'asi'
 chi jumul ri ab'antajik!
 ¡Pa taq ri junab' chaq'alajisaj
 b'a' ri ab'antajik!
 Pa ri uq'aq'al awoyowal chna'taj
 b'a' chawech ri atoq'ob'.

Ri Upetb'al ri Yahweh

³Ri Elo'ah kpe pa ri Teman uloq
 ri Tyox rech ri ujuyub'al ri Paran.
 Ri uq'ijil jacha jun sutz'
 kuch'uq ri kaj,
 ri uwachulew nojinaq
 chrech ri uq'ijil.

⁴Ri uch'ub'linik jeri' jacha ri q'ij
 jujun taq juch' kel uloq pa ri uq'ab',
 chiri' kuk'u rib' ri uchuq'ab'.

⁵Chuwach ri are' nab'ejinaq ri oqnel yab'il
 ri q'aq' kpe uloq aretaq
 chi' q'axinaq chi ri jetaq raqan.

⁶Kwa'lajik e kub'an
 kab'raqan chuwachulew,
 kka'yik e ke'uxib'ij ri jetaq amaq'.
 Ri ojer taq juyub' kewilil ub'ik,

ri junalik taq b'e xoquje' ktzaq ub'ik.
⁷Ri tz'um taq ja rech ri Kushan
 xinwilo che ek'o pa ri k'ax
 ri jetaq rachoch
 ri tinimit Madi'an keb'irb'itik.

Ri uch'o'j ri Yahweh

⁸La puwi' ri jetaq nimaja', kb'e wi Yahweh,
 ri uq'aq'al awoyowal,
 on puwi' ri polow kb'e wi ri k'ax kab'ano,
 arech ri at kakejb'ej ri jetaq akej,
 arech kataq'an puwi' ri jetaq
 kolonel taq ch'ich' kech ri kej?
⁹Ri at kasuk'umaj b'a' ri ach'ab',
 kanojisaj ub'aqil ri Amorite
 ruk' taq ri ak'eqb'al.
 Ruk' nimalaj taq ja' kchojojik,
 ri at kachup uwach ri uwachulew.
¹⁰Ri taq juyub' katkilo e keb'irb'itik,
 jun q'eb'alalaj jab' kq'ax ub'ik,
 ri nimalaj siwan kuq'alajisaj ri uch'ab'al.
¹¹Ri Q'ij kuwa'lisaj ri uq'ab' chikaj,
 ri ik' kkanaj kanoq pa ri uk'olb'al,
 keniman chuwach ri jetaq ach'ab'
 che kch'ub'linik,
 keniman chuwach ri uch'ub'linik
 ri nimalaj ach'ich' rech ch'o'j.
¹²Ruk' nimalaj k'ax royowal
 kb'in cho ri uwachulew,
 ruk' uq'aq' royowal
 ke'utak'alb'ej ri jetaq amaq'.
¹³Ri at xatel uloq che kito'ik ri awinaq,
 arech kakol ri awajawinel,
 xawilij ub'ik ri rachoch ri itzel winaq,
 xach'anab'a' kanoq ri utikb'alil
 ri rachoch ri itzel winaq,
 xas xopan kan ruk' ri ab'aj.
¹⁴Ri at kasok ri kijolom ri ajch'o'jab' ruk'
 ri taq ach'ab',
 ri e'are' che kexak'inik arech
 kkijab'uj qawach ri uj,
 jacha kkitij ub'i ri meb'a
 che uwam uloq rib' pa ri uk'olb'al.
¹⁵Ri at xatak'alb'ej ri polow ruk'
 ri jetaq akej, xatak'alb'ej ri nimalaj
 taq uq'etal ri polow!

**Ri uxib'rikil ri winaq e ri ukojonik
chuwach ri Yahweh**

¹⁶¡Aretaq chi' xinta' weri',
kb'irb'itik ri nupam!
Rumal we ch'ab'al ri',
ri nuchi' kuxib'ij rib',
ri uchokopil wareyaj kok
ub'i pa taq ri nub'aq,
ri waqan ketzaq ub'i chinxe'.
Ri in pa ja'maril kinweye'j
na ri uq'ij ri k'ax,
che kwa'laj na uloq ri' puwi'
ri tinimit che kch'o'jin quk' uj.

¹⁷Xane rumal rech che
ri wikox man ktuxin ta chi jumul ri',
xoquje' man k'o ta chi
jun uva ri' pa ri viña,
ri uwach ri olivo man utz ta ri',
ri ulew man kuya ta chi uwach ri',
ri jetaq chij man etz'aqat ta
chi ri' pa ri kab'al;
man k'o ta chi jun ama' wakax ri'
pa ri kab'al.

¹⁸¡K'atek'uri', ri in kinki'kot ri' ruk' ri Yahweh
kinnoj ri' chrech ri ki'kotemal ruk'
ri Yahweh che are Nukolone!
¹⁹Ri Yahweh che wajawxel,
are are' ri nuchuq'ab',
ri are' kub'an chech ri waqan jeri'
jacha ri kaqan ri jetaq masat,
puwi' ri taq juyub' kinub'insaj.
Rech ri ajb'ix. Rech ri q'ojom
che k'o uk'amal.

RI SOFONI'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Sofoni'as q'axal utzij ri Dyos

Ri Sofoni'as kuya ub'ixik ri utzij pa taq ri junab' aretaq chi' kajawinik ri Josias, ri are' chexub'an jun nim k'exenik pa ri Juda, rech utoq'ob' ri Yahweh (Chiwila': 2 Reyes, capítulo 22-23). Ri Sofoni'as q'axal utzij ri Dyox, kuya uwach ruk' ri kexnik xub'an ri Josias: “⁴Ri in kinwa'lisaj na ri' ri nuq'ab' puwi' ri Juda e pakiwi' konojel ri e'ajjerusalem, e kinpitzk'ej na ub'i ri' pa we k'olb'al ri' ri k'o na kanoq chech ri B'a'al ri kib'i' ri e'upataninelab', ⁵ri jachintaq kexuki' puwi' ri uxotal ja chuwach ri jetaq ch'imil k'o chikaj, ri jachintaq kexuki' chuwach ri Yahweh e kkijikab'a' ri kitzij chuwach ri Milkom, ⁶ri jachintaq kkitas apan kib' chuwach ri Yahweh e ri jachintaq man k'o ta jun tzij kkita apan chrech ri Yahwehe ma kkitzujukuj ta ri are'” (1,4-6)

Ri Sofoni'as kub'an q'atojtzij puwi' ronojel ri man suk'il taj kb'antaj pa ri nik'aj taq tinimit chik e xoquje' pa ri Jesusalem (2,4-15) y (3,1-8).

Xa jek'uwa' kakanaj jun eye'b'al chkech ri jetaq amaq', chrech ri Israel e chrech ri Sion (3,9-20).

RI SOFONI'AS

1¹Ri utzij ri Yahweh che xpe ruk' ri Sofoni'as, uk'ojol ri Kusi, uk'ojol ri Gedali'as, uk'ojol ri Amari'as, uk'ojol ri Eseki'as, pa taq ri uq'ij ri Josi'as che uk'ojol ri Amon e rajawinel ri Juda.

1¹Ri utzij ri Yahweh che xpe ruk' ri Sofoni'as, uk'ojol ri Kusi, uk'ojol ri Gedali'as, uk'ojol ri Amari'as, uk'ojol ri Eseki'as, pa taq ri uq'ij ri Josi'as che uk'ojol ri Amon e rajawinel ri Juda.

Ri k'ax puwi' ri uwachulew

2²Je' nak'ut, ri in kinsach na uwach
ronojel chuwachulew,
utzij ri Yahweh.

3³Kinsach na kiwach ri'
chi winaq e chi chikop,
kinsach na kiwach ri' chi echikop
ajuwokaj e chi ekar ek'o pa ri polow,
kinpachq'ij na ri kaqan
ri e'itzel taq winaq
kinchup na kiwach
ri winaq cho ri uwachulew,
utzij ri Yahweh.

Ri tzij puwi' ri q'ijlanik chkech ri ek'axlan taq dyos

4⁴Ri in kinwa'lisaj na ri'
ri nuq'ab' puwi' ri Juda
e pakiwi' konojel ri e'ajjerusalem,
e kinpitzk'ej na ub'i ri' pa we k'olb'al ri' ri k'o na kanoq chech ri B'a'al
ri kib'i' ri e'upataninelab',

5⁵ri jachintaq kexuki' puwi' ri uxotal ja
chuwach ri jetaq ch'imil k'o chikaj,
ri jachintaq kexuki' chuwach ri Yahweh
e kkijikab'a' ri kitzij chuwach ri Milkom,

6⁶ri jachintaq kkitas apan kib'
chuwach ri Yahweh
e ri jachintaq man k'o ta
jun tzij kkita apan chrech ri Yahweh
e ma kkitzukur ta ri are'.

7⁷Chitz'apij ichi' chuwach ri Ajawxel Yahweh,
rumal rech che naqaj chik
k'o wi ri uq'ij ri Yahweh!
Je' nak'ut, ri Yahweh xusuk'umaj
jun tab'al toq'ob'
xe'utyoxrisaj jachintaq xe'usik'ij ri are'.

**Ri tzij pakiwi' ri winaq che nim
kib'antajik ek'o chunaqaj ri ajawinel**

⁸Kk'ulmataj na ri' pa ri uq'ij
ri utab'al toq'ob' ri Yahweh,
ri in ke'isolij na ri' ri winaq
che nim kib'antajik pa ri tinimit,
ri winaq nim kib'antajik
che ek'o chunaqaj ri ajawinel
e konojel ri jachintaq
che k'o k'axlan taq katz'yaq kikojom.
⁹Ke'insolij nan ri' pa we jun q'ij ri'
konojel ri jachintaq kkixalq'atij
ri okib'al ri jachintaq kkinojisaj
ri nim rachoch ri kajawxel
chrech k'ax e chrech ri man tzij taj.

Ri tzij pakiwi' ri e'ajk'ayib' pa ri Jerusalem

¹⁰Pa we jun q'ij ri' -utzij ri Yahweh-
jun oq'b'al ri' ktataj uloq
chi pa ri rokb'al ri tinimit che Kar ub'i,
ktataj ri' ri winik pa ri k'ak' tinimit,
e jun nimalaj k'ax ri' ktatajik
chi pa ri jetaq juyub'!
¹¹Chiraqej b'a' ichi' ix
siwantinimit ixajmortero
rumal rech che konojel ri siwantinimit
rech ri Kana'an xchuptaj kiwach,
xchuptaj kiwach konojel
ri jachintaq kkipaj ri saq pwaq.

Ri tzij pakiwi' ri man kekojon taj

¹²Kk'ulmataj ri' pa taq we q'ij ri',
che ri in kinnik'oj ri'
ri Jerusalem ruk' jetaq chajb'al,
e ke'inriqa' ri' ri achijab',
che kisoq'em kib' pa ri kikis,
che kkib'ij pa ri kanima':
«Ri Yahweh man kkowin ta wi
kub'an utzil on itzel».
¹³K'atek'uri' ri uq'inomal kya'taj
ub'i ri' chkech ri elaq'omab',
ri kachoch kya ub'i ri' chuwach ri k'ax;
xkiyak ri jetaq kachoch k'atek'uri'
man kejaqi' ta ri' chupam,
xkitik ri kulew chrech uva

e man kkitij ta ub'i ri' ri amaja' chrech.

Ri Uq'ij ri Yahweh

¹⁴Naqaj chik k'o wi ri nimalaj uq'ij ri Yahweh!

¡Chatoq' b'a', aninaq petinaq !

¡Oq'ej e raqoj chi'aj ri uq'ij ri Yahweh,

xoquje' kuraq uchi' ri'

ri jun che utzalaj ajch'o'j!

¹⁵Q'ij rech oyowal we jun q'ij ri'!

jun q'ij rech k'ax e rech k'isb'alk'u'x,

jun q'ij rech tz'inalik e rech itzel,

jun q'ij rech q'equ'mal

e rech q'eq taq sutz',

jun q'ij rech sutz' e rech mayul,

¹⁶jun q'ij rech roq'ib'al ri ruk'a' wakax

e rech raqoj chi'aj rech ch'oj

pakiwi' ri kowlaj taq tinimit

e pakiwi' ri nimalaj taq keq'te'

ek'o pa taq ri jutz'.

¹⁷Ri in ke'inkoj na ri' ri winaq pa k'ax,

e ri e'are' jacha emoyib' ri' keb'inik,

(rumal rech che xemakun

chuwach ri Yahweh);

ri kikik'el kjab'ux ub'i

uwach ri' jeri' jacha ri poqlaj,

e ri kiti'ojal kkanaj kan ri' jacha mes.

¹⁸Ri saq kipwaq e ri q'an kipwaq,

man kkowin ta ri' che kito'ik.

Pa ri uq'ij ri uq'aq'al royowal ri Yahweh,

pa ri uq'aq'al ri rachixom,

ronojel ri' ri uwachulew kportaj ub'ik.

Rumal rech che ri are' kuchup na

kiwach ri', je' nak'ut, ke'ukamisaj na ri'

konojel ri ek'o chuwachulew.

Ri tzij kb'ixik arech kkik'ex kik'u'x

²¹Chimulij iwib', chiriqua' b'a' iwib',

ri ix, ix winaq che man kixk'ix taj,

²aretaq chi' maja' kixk'yaq ub'ik

jacha ri upoqlaj q'ayes

che ksach ub'i uwach pa jun q'ij,

aretaq chi' maja' kpe piwi'

ri nimalaj uq'aq'al royowal ri Yahweh

aretaq chi' maja' kqaj piwi'

ri uq'ij ri uq'aq'al royowal ri Yahweh.

³Chitzukuj ri Yahweh iwonojel ri ix

che ix meb'a'ib' cho we uwachulew,
 ri ix che ib'anom ri upixab' tz'ib'atalik.
 Chitzukuj ri suk'il,
 chitzukuj ri man nimal taj kina'o,
 wene kiriq na ri ipanb'al,
 pa ri uq'ij ri uq'aq'al royowal ri Yahweh.

Ri ek'ulel ek'o pa ri Uqajib'alq'ij:

Ri e'ajfiliste'o

- ⁴Je' nak'ut,
 ri Gasa kinwonb'a' kanoq ri',
 ri Askalon kkanaj kan ri' utukel,
 ri Asdod, xas paq'ij
 wi ksetex ub'i ri are';
 e ri Ekron kb'oq ub'i ri' sas
 pa ri urab' ub'ik.
- ⁵Itzel kech ri esiwantinimit
 che kimulem kib' chuchi' ri polow,
 che e'are kitinimnit ri Kerete'os!
 Are wa' we utzij ri Yahweh piwi' ri ix:
 «¡At, at Kana'an,
 che at kulew ri e'ajfiliste'o,
 ri in kinchup na awach,
 man k'o ta jun chkech
 ri siwantinimit kkanaj kanoq!».
- ⁶Ri kimulem kib' chuchi' ri polow
 jacha uk'olb'al q'ayes ri' kkanaj kanoq,
 suq'unb'al kech ayyuq'ab' ri'
 kkanaj kanoq,
 kik'olb'al chij ri' kkanajik.
- ⁷K'atek'uri', we winaq
 che kimulem kib' ri',
 kkechb'ej na ri' ri xeto'taj
 kanoq chkech ri Juda;
 chila' ri' kkik'am na ub'i kib'e
 ri jetaq awaj;
 chaq'ab', pa taq ri rachoch
 ri Askalon ri' kewar wi;
 aretaq chi' ri Kidyos ke'usolij
 na ri' ri e'are'
 e ke'utzalejisaj uloq
 ri e'are' pa ri utzil.

Ri ek'ulel ek'o pa ri Relb'alq'ij:

Ri Mo'ab' e ri Ammon

⁸Ri in nutom ri yoq'oj ub'anom ri Mo'ab

e ri k'ax taq tzij kib'im
 ri uk'ojol ri Ammon,
 aretaq chi' xkiyoq'ej ri enusiwantinimit
 e nimalaj kiq'ijil xk'o'ji'k
 rumal ri kulew e'are'.

⁹Rumal k'uwa' weri',
 ;xas rumal ri nuk'aslemal!
 Utzij ri Yahweh Sab'a'ot, Udyos ri Isra'el:
 «Ri Mo'ab' kkanaj kan
 ri' jacha ri Sodoma
 e ri esiwantinimit pa ri Ammon
 kekanaj kanoq jacha ri Gomorra:
 jun ulew rech k'ix,
 jun juyub' rech atz'am,
 pa junalik tolonik kkanaj kanoq.
 Ri nuwinaq che xeto'taj kanoq
 kkib'ana na ri' ri elaq' chkech ri e'are'
 ke'ok na k'uri' kechb'al ri nutinimit
 che xeto'taj na kanoq».

¹⁰Are wa' ri utojb'alil ri kinimal xkina'o,
 rumal rech che xeyoq'onik
 e rumal rech che xenimarik
 xas rumal ri e'uwinaq
 ri Yahweh Sab'a'ot.

¹¹Jun nimalaj k'ax ri' ri Yahweh pakiwi',
 aretaq chi' kuchup na kiwach konojel ri jetaq dyos ek'o chuwachulew
 e aretaq chi' kexuki' na ri'
 chuwach ri Are',
 chkijujunal chi pa ri ulew ek'o jawi' wi,
 konojel ri ch'aqap taq kulew
 ri jetaq amaq' che ek'o pa ri polow.

Ri k'ulel k'o pa ri Ukaj Uxkut Ulew:

Ri Kus (Eti'opi'a)

¹²Xoquje' ri ix, ix ajkus;
 «Ri e'are' kesoktaj na ri'
 rumal ri nuch'ich' rech ch'o'j».

Ri k'ulel k'o pa ri Urox Uxkut Kaj:

Assur (Asiri'a)

¹³Ri are' kuwa'lisaj na ri' ri uq'ab'
 puwi' ri urox uxkut kaj
 e kuchup na uwach ri' ri Assur;
 tolonik ri' kkanaj kanoq
 kub'an na chrech ri Ninive,
 chaqi'jalaj ulew ri' kub'an chrech

jacha jun tz'inalikalaj ulew.

¹⁴Panik'aj chrech kkotb'a' kib' ri'
 ri jetaq jupuq awaj,
 kkotb'a kib' ri' ronojel uwach awaj,
 xoquje' ri kot, xoquje' ri par
 chaq'ab', kekanaj kan ri' chuxo'l
 taq ri ab'aj; ri k'uyk'uy kuraq na
 uchi' ri' chuwach ri taq wantana
 e ri joj kuraq uchi' ri' puwi' ri okib'al,
 rumal rech che ri tāk'ar
 xb'oqtajik xas pa ri urab' uloq.

¹⁵Jewa' kkanaj kanoq ri tinimit
 che rech kik'otemal
 che xt'uyi' ruk' ri uchuaq'ab',
 ri are' che kub'ij ukoq pa ri ranima':
 «¡Xuwi ri in, man k'o ta chi
 jun jewa' in jacha in!».
 ¡Ri are' xkanaj kanoq
 kamik ri' jacha xib'rikil,
 jun kik'olb'al ri jetaq awaj!
 Konojel ri keq'ax ukoq naqaj chrech
 ri are', kexulq'ab'anik e kkilik'la' ri kiq'ab'.

Ri tzij pakiwi' ri enim taq winaq pa ri tinimit

³¹Itzel rech ri jun che ma xniman taj, ri jun che tz'ilob'inaq rij,
 ri jun tinimit che ajb'anal k'ax!

²Ma xutatab'ej ta ri tzij,
 ma xraj taj xq'ilik:
 man xujikib'a ta uk'ux chrij ri Yahweh,
 ma xqeb' ta ruk' ri Udyos.

³Ri enim taq uwinaq ek'o
 panik'aj chrech ri are',
 ejeri' jacha koj kewinik,
 ch'aq'ab', ri eq'ataltzij ejeri'
 jacha ri utiw,
 che man k'o ta jun b'aq kuto'
 kanoq rech ri aq'ab'il chi aq'anoq,

⁴ri eq'axel taq utzij ri Dyos
 ri tzij kkib'ij man tzij taj,
 eb'anal taq tzij;
 ri echuchqajawib' kkib'an k'ax
 chrech ri tyoxlaj taq jastaq,
 kketzelaj uwach ri Pixab'.

⁵Suk' ri Yahweh panik'aj chrech ri are';
 man k'o ta jun jas uwach
 kub'ano che man suk' taj;
 chjujunal aq'ab'il kuya ub'ixik ri suk'il,

man k'o ta jun aq'ab'il
 che mata k'o ri Are'.
 K'atek'uri' ri itzelalaj winaq
 man k'o ta uk'ixb'al.

Ri k'utb'al chkech ri jetaq amaq'

⁶Ri in xinchup kiwach ri jetaq amaq',
 ri kikeq'te' che k'o pa taq
 ri jutz' xchup kiwach,
 tz'inalik ulew xinb'an kan
 chrech ri xo'l taq b'e,
 man k'o ta jun winaq kq'ax chi chila',
 ri jetaq kitinimit xk'istzij pakiwi',
 man k'o ta jun winaq xkanaj kanoq, man k'o ta chi nimalaj siwantinimit.

⁷K'atek'uri', ri in xinb'ij chb'il wib':
 «Ri at kaxib'ij awib' wa' chnuwach,
 kak'amowaj na wa'
 ri k'utb'al kinya chaweche,
 man kkowin ta wa' kresaj ub'i chuwach
 ronojel ri k'ax xinb'an
 chech aretaq chi' xinsolij».
 ;K'atek'ut man jeri' taj!
 Ri e'are' xas aninaq xkib'an ri itzel
 chrech ronojel ri kichak!

⁸Rumal k'u wa' weri' chiniweye'j b'a'
 -utzij ri Yahweh- pa ri jun q'ij
 che kinwa'lijik na uloq in q'ataltzij;
 rumal rech che xinjikib'a' ke'inmulij na konojel ri jetaq ajawib'al arech
 kinq'eje' pakiwi' ri uq'aq'al ri woyowal,
 ronojel ri nimalaj woyowal.
 Rumal rech ri uq'aq'al
 ri achixom kinna'o kinpororej
 ub'i ri' ronojel ri uwachulew.

Ri jetaq tinimit kkik'ex kik'u'x

⁹Je' nak'ut, ri in ch'ajch'oj kinb'an
 na ri' chrech ri kichi' ri jetaq tinimit,
 arech konojel kekowinik kkisik'ij
 ri ub'i' ri Yahweh
 e xa jun upatanixik kkib'ano konojel.

¹⁰Ch'aqap uloq chrech ri nimaja' Kus,
 ri man kkik'ex ta kitzij chnuwach,
 kkik'am na uloq ri' chwech
 ri jetaq sipanik.

**Ri ma nimal taj kuna'o che xto'taj kanoq
pa ri Isra'el**

- ¹¹Pa we jun q'ij ri' man
 katk'ix ta chi ri' chrech ronojel ri itzel
 xab'an chnuwach in,
 rumal rech che ke'intas apan ri' chaxo'l
 ri winaq che knimarisaj kib';
 e man k'o ta chi jumul ri'
 nimal chi na kana'o
 pa ri tyoxlaj nujujub'.
- ¹²Ri in kinya' kan ri' chaxo'l
 jun siwantinimit che meb'a'
 e ko'lik ub'antajik
 k'atek'uri' kuto' rib' ri'
 pa ri uk'olb'al ri ub'i' ri Yahweh,
- ¹³ri winaq che xeto'taj kanoq pa ri Isra'el.
 Man k'o ta chi itzel ri' kkib'ano,
 man k'o ta chi tzij ri'
 kkib'ij che man tzij taj;
 man kriqitaj ta chi ri' pakichi'
 jun kaq' che ajb'anal tzij.
 K'atek'ut, ri e'are' kekowin ri'
 ke'uxlanik, e man k'o
 ta jun ri' kub'an k'ax chkech.

Ri jetaq b'ix rech

ki'kotemal kya chrech ri Si'on

- ¹⁴Charaqej b'a achi' ruk' ki'kotemal ri at
 che ar umi'al ri Si'on!
 ;Chatki'kot b'a', at Isra'el!
 ;Chatkik'ot b'a', chayaka' ri awanima'
 ri at che at umi'al ri Jerusalem!
- ¹⁵Ri Yahweh xuchup uwach ri q'atb'altzij
 che upetisam uloq paw'i;
 naj xe'uya wi apanoq
 chawech ri e'ak'ulel.
 Ri Yahweh, che ajawinel pa ri Isra'el,
 ri are' k'o chaxo'l:
 Man k'o ta chi kaxib'ij awib'
 chuwach jun k'ax chik.
- ¹⁶Pa we jun q'ij ri', kib'ix na ri'
 chrech ri Jerusalem:
 ;Maxib'ij b'a' awib', Si'on!
 ;Mtzaq b'a' ri aq'ab'!
- ¹⁷Ri Yahweh che Adyos k'o chaxo'l
 ;Ri are' jun kolonel che k'o uchuq'ab'!

Ri are' sib'alaj kki'kotik rumal awech at,
 kch'oplinik pa ri loq'oq'eb'al uk'u'x;
 knoj ri' chrech ki'kotemal awumal at
 kuna' rib' ri' chuwach ri ulog'eq'eb'al;
 ruk' nimalaj ki'kotemal kuraqej uchi' ri'
 e kxojow ri' chawach.

**Ketzelej ulog ri jachin taq xkijub'uj ub'i
 kib' pa taq nik'aj tinimit chik**

- ¹⁸Jacha pa uq'ij nimaq'ij
 ri in, kintas apan ri' ri k'ax chawech
 e ri jun k'ixb'al che sib'alaj
 k'ax b'enaq chawij.
- ¹⁹Ri in kinb'an na ri nuchak
 pakiwi' konojel ri winaq
 che xkib'an k'ax paw' ri at
 pa taq ri q'ij ri',
 ke'inkol na ri' jachintaq etakma'y,
 ke'insik' ub'i ri' ri jachintaq xkijal kib'e,
 kinb'an na ri' arech ri e'are'
 kk'oji' kiq'ijil e nimalaj kib'i'
 pa ronojel ri uwachulew
 jawi' xtze'x wi kiwach.
- ²⁰Pa we jun q'ij ri' kink'am na ib'e ri',
 pa ri taq junab' ri' kixinmulij na ri',
 k'atek'uri', kinya' na ri' chiwech
 utzalaj itzijoxik e nimalaj iq'ijil
 chkixo'l konojel ri jetaq tinimit
 ek'o chuwachulew, aretaq chi'
 ri in ke'intzalejisaj na ulog chiwach
 ri xek'am ub'i pa taq nik'aj tinimit chik,
 jewa' kub'ij ri Yahweh.

RI AGE'O

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Ageo q'axal utzij ri Dyos

Ri utzij ri Ageo kopanik aretaq chi' ri Dario keb' junab chik kajawinik pa ri Persia. Ri enik'aj eq'axal utzij ri Dyos chik, xkiya ub'ixik ri tzij pa taq ri junab' aretaq chi' ke'ajawinik rie'ajawinel rech ri Israel (k'ate' 732) e ri Juda. K'atek'ut, pa ri junab' aretaq chi' kuq'axaj ri tzij ri Ageo man ek'o ta chik ri e'ajawinel pa ri Juda. Ri ajawinel are ri k'amalb'e pa ri Nim Rachoch ri Dyos, e rumal che man k'o ta chi ajawinel xa jek'uri' xoquje' man k'o ta chi k'amal b'e .

Rumal k'uri', ri Ageo kuya' ri uyakuik ri Nim Rachoch ri Dyos pa uq'ab' ri Q'atb'al Tzij e pa uq'ab' ri Nimalaj Chuchqajaw (Aretaq chi' maja' kak'is tzij puwi ri Jerusalen, man k'o ta Nimalaj Chuchqajaw; xuwi k'o jun nab'e chuchqajaw). Jacha kub'ij weri': "Pa ri ukab' junab' rech ri ajawinel Dari'o, pa ri nab'e qij rech ri uwaq ik', ri utzij ri Yahweh xpe uloq rumal ri upataninel Ageo che q'axel utzij ri Dyos, xopan ri tzij ruk' ri Sorob'ab'el, uk'ojol ri Se'alti'el, che q'atb'altzij pa ri Juda, xoquje' xopan ri tzij ruk' ri Josu'e, uk'ojol ri Yehosadak, ri nim chuchqajaw, jewa' we tzij ri'" (1,1). Ri winaq man k'o ta kichuq'ab' che uyakik ri k'ak' Nim Rachoch ri Yahweh, rumal k'uri' rajawaxik ri utzij ri Ageo: "Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'aot. We jun tinimit ri' kub'ij: «¡Maja' kopan ri q'ij che kqayak chi jumul ri Nim Rachoch ri Yahweh!" (1,2).

RI AGE'O

Kkiyak jun chik ri Nim rachoch ri Dyos

¹Pa ri ukab' junab' rech ri ajawinel Dari'o, pa ri nab'e qij rech ri uwaq ik', ri utzij ri Yahweh xpe uluq rumal ri upataninel Age'o che q'axel utzij ri Dyos, xopan ri tzij ruk' ri Sorob'ab'el, uk'ojol ri Se'alti'el, che q'atb'altzij pa ri Juda, xoquje' xopan ri tzij ruk' ri Josu'e, uk'ojol ri Yehosadak, ri nim chuchqajaw, jewa' we tzij ri': ²Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot. We jun tinimit ri' kub'ij: «iMaja' kopan ri q'ij che kqayak chi jumul ri Nim Rachoch ri Yahweh!». ³K'atek'uri', ri utzij ri Yahweh xpe uluq rumal ri upataninel Age'o, ri q'axel utzij ri Dyos, jewa' kub'ij ri': ⁴La are uq'ijil chiwach ix che kixkanaj kan pa taq ri iwachoch che utzalaj taq utz'aqik ib'anom k'atek'uri' ri Rachoch ri Dyos k'ax ub'anom? ⁵Kamik k'ut ri', jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Chikojo' b'a' ri iwanima' ruk' ri ib'e jawi' xixb'in wi! ⁶Ri ix sib'alaj nim ri xitiko k'atek'ut, xa jub'iq' ri uwach xik'am ub'i pa ri iwachoch; xixwa'ik k'atek'ut kixnum na, xitij ri iwuk'ya' k'atek'ut kchaqij na ichi'; ri ix k'o iwatz'yaq ikojom k'atek'ut man kixmiq' taj. Ri ajchak xuch'ak ri uq'ij k'atek'uri', xuya ri urajil pa jun tel koxtar! ⁷Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Chikojo' b'a' ri iwanima' ruk' ri ib'e jawi' xixb'in wi! ⁸Chixpaqal ub'ik cho ri juyub' e jik'ama' uluq ri jetaq tz'alam e chiyaka' b'a' jumul chik ri Nim Wachoch; kinkoj na ri' chupam ri nurayib'al e kink'ut na ri' chupam ri nuq'ijil -kcha ri Yahweh. ⁹Ri ix sib'alaj nim ri xiweye'j e xa jub'iq' ri k'olik. Ri in xinxut'uj ub'ik ri jastaq iwech che xinim chupam. ¿Jasche? -Utzij ri Yahweh Sab'a'ot-. Rumal rech che ri Wachoch in k'isinaq tzij puwi', k'atek'uri' ri ix, xas chanim kixok pa taq ri iwachoch. Rumal k'u weri', rumal iwech ix ri kaj man xutaq ta uluq ri jab' e ri ulew man k'o ta uwach xuya'o. ¹¹In xinsik'in ri säqij cho ri uwach ulew, cho taq ri juyub' e puwi' ri triko, puwi' ri k'ak' amaja', puwi' ri k'ak' ase'ite e puwi' ronojel jastaq che kuya' uwach cho ri ulew, pakiwi' ri winaq e pakiwi' ri ejupuq taq awaj e puwi' ronojel chak che kb'an ruk' ri q'ab'aj.

¹²Ri Sorob'ab'el che uk'ojol ri Se'alti'el, ri Josu'e che uk'ojol ri Yehosadak, ri nim chuchqajaw e konojel ri tinimit xkitatab'ej ri uch'ab'al ri Yahweh Kidyos, xoquje' xkitatab'ej ri utzij ri Age'o ri q'axel utzij ri Dyos, jacha ri uchak xuya ri Yahweh Kidyos chrech ri are'. K'atek'uri' ri siwantinimit xuxib'ij rib' chuwach ri Yahweh. ¹³Ri Age'o, ri ajq'axel utzij ri Yahweh, jewa' xub'ij chkech ri siwantinimit, xub'ij jacha kch'aw ri utzij ri Yahweh: «Ri in, in k'o iwuk', utzij ri Yahweh». ¹⁴K'atek'uri' ri Yahweh xusilob'saj ri ruxlab'al ri Sorob'ab'el, che uk'ojol ri Se'alti'el, che q'atb'altzij pa ri Juda, xusilob'saj ri ruxlab'al ri Josu'e, che uk'ojol ri Yehosadaq nim chuchqajaw e xoquje' xusilob'saj ri kuxlab'al konojel ri siwantinimit. Xepetik e xkib'an ri chak pa ri Nim Rachoch ri Yahweh Sab'a'ot ri Kidyos. ¹⁵Weri' xb'antajik aretaq chi' kawinaq kiejeb' q'ij okinaq chrech ri uwaq ik'.

Ri uq'ijil ri Nim Rachoch ri Yahweh

²Pa ri ukab' junab' rech ri ajawinel Dari'o, pa ri uwuq ik', aretaq chi' juwinaq jun ri q'ij chech ri ik', ri utzij ri Yahweh xpe uluq rumal ri upataninel Age'o ri q'axel utzij ri Dyos, jewa' kub'ij ri': ²Chab'ij b'a' weri' chkech ri Sorob'ab'el uk'ojol ri Se'alti'el q'atb'altzij chech ri Juda, chech ri Josu'e uk'ojol ri Yehosadak nim chuchqajaw e chkech konojel ri siwantinimit. ³¿Jachin chixo'l ri ix che xto'taj kanoq e xril we Nim Rachoch ri Yahweh pa ri

ojer uq'ijil kanoq? K'atek'uri', ¿jas ri kiwil kamik ri'? Chiwach kamik ri' ¿la man jeri' taj che man k'o ta upatan? ⁴¡Kamik k'ut ri', mub'an b'a' keb' ak'u'x Sorob'ab'el! Utzij ri Yahweh. ¡Mub'an keb' ak'u'x Josu'e at uk'ojol ri Yehosadak ri nim chuchqajaw! ¡Mub'an keb' ik'u'x iwonojel ix, ix siwantinimit!, utzij ri Yahweh. ¡Chixchakunoq! Ri in, in k'o iwuk' –utzij ri Yahweh Sab'a'ot– ⁵Jeri' jacha ri tzij che xinjikib'a' ub'ixik chiwech aretaq chi' xixel ulop pa ri Egipto e ri wuxlab'al kanajinaq chixo'l ix: ¡Mixib'ij b'a' iwib'! ⁶Rumal rech che jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Man naj ta chik, ri in, kintota' na ri' ri kaj e ri uwachulew, ri polow e ri kolaj ulew. ⁷Ke'intota' na ri' konojel ri jetaq amaq'; k'atek'uri' kpe na ri' ri kiq'inomal konojel ri jetaq tinimit, e ri in kinnojisaj na ri' chech uq'ijil we Nim Ja ri', kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ⁸¡Wech in ri saq pwaq! ¡Wech in ri q'an pwaq! Utzij ri Yahweh Sab'a'ot. ⁹Nim na ri uq'ijil we Nim Ja ri' kpetik, nim na ri uq'ijil chuwach ri jun ojer kanoq, kcha ri Yahweh Sab'a'ot, e pa we jun k'olb'al ri', ri in kinya' na ri' ri nimalaj utzil, utzij ri Yahweh Sab'a'ot.

Ri chomanik kuk' ri echuchqajawib'

¹⁰Pa ri juwinaq kijeb' q'ij chech ri ub'elej ik', pa ri ukab' junab' rech ri Dari'o, ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Age'o ri q'axel utzij ri Dyos, jewa' kub'ij ri': ¹¹Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Chak'oto' kichi' ri echuchqajawib' puwi' ri pixab': ¹²«We jun winaq kuchap ukoq ruk' ri uchi' ratz'yaq tyoxlaj ti'j, k'atek'uri' ruk' ri uchi' ratz'yaq ri' kuchap chi ukoq jun kaxlanwa, jun q'utu'm, ri amaja', ri ase'ite e ronojel uwacha wa, ¿la tyox kkanajik weri'?». Ri echuchqajawib' kkib'ij: «¡Man je taj! man tyox taj kkanajik!». ¹³K'atek'uri' ri Age'o kutajej chi na ub'ixik: «We k'o jun winaq xtz'ilob'ik rumal rech xuchap ukoq jun kaminaq, kuchaq' ukoq jun chkech we jastaq ri', ¿la tz'il kkanajik kanoq?». Ri echuchqajawib' kkib'ij: «Je' nak'ut, ri are' tz'il kkanajik!». ¹⁴K'atek'uri', ri Age'o jewa' kub'ij: «¡Jewa' we jun siwantinimit ri'! ¡Jewa' we jun amaq' chnuwach in! utzij ri Yahweh. Jawa' ronojel ri uchak ri iq'ab' e ronojel ri jastaq che kichi'j waral: ¡Ronojel tz'ilob'inaq!»

Ri ulew kuya' na ri' sib'alaj uwach

¹⁵K'atek'uri', kamik ri', utz ukojik chib'ana' ri iwanima' chi pa we jun q'ij ub'ik ri'.

Chuxe' kanoq che maja' kkojik jun ab'aj puwi' jun chik ab'aj pa ri tyoxlaj uk'olb'al ri Yahweh, ¹⁶¿ix jas ri ix chi'? Kpe uk'amik jumulaj juwinaq pajb'al k'atek'ut k'o xa lajuj pajb'al; kpe ub'anik ri uwa'l uva arech kesaxik kawinaq lajuj q'eb'al, k'atek'ut xa juwinaq q'eb'al kesaxik.

¹⁷Ri in xixinsoko ruk' ri xpak'pan, ruk' ri ch'lakan e ruk' ri saqb'ach, xinb'an k'ax chrech ronojel ri chak che xichakuj ruk' iq'ab' e man xixtzelej ta wuk', ¡utzij ri Yahweh!

¹⁸Chikojo' b'a' pa ri iwanima' che xas pa we jun q'ij ub'ik ri' (xas pa juwinaq kijeb' q'ij rech ri ub'elej ik', xas pa ri jun q'ij che xokisax ri nab'e ab'aj chech ri Tyoxlaj Uk'olb'al ri Yahweh, utz b'a chiwila' weri'). ¹⁹¿La k'o ija' kanajinaq kan pa taq ri k'uja? We xoquje' ri viña, ri wikox, ri granada e ri olivo man k'o ta uwach uya'om, chi pa we jun q'ij ub'ik ri', ri in kintewchi'j na ronojel.

Ri tzij xjikib'axik chech ri Sorob'ab'el

²⁰Ri utzij ri Yahweh, pa ukamul chik xpe ruk' ri Age'o, pa ri q'ij juwinaq kijeb' rech ri ik', jewa' xb'ix chech ri':

²¹Jewa' chab'ij b'a' chech ri Sorob'ab'el q'atb'altzij chrech ri Juda. Ri in kinsilob'isaj na ri' ri kaj e ri uwachulew.

²²Kinqasaj na ri' ri kitem ri jetaq ajawib'al e kinchup na uwach ri' ri kichuq'ab' ri jetaq amaq'.

Kinsalkapij na ri' ri jetaq ch'ich' che kchorej ri kej e xoquje' ri ekejnaq ri kej; ri jetaq kej e ri ekikejb'em, konojel ri' keqaj na chuxe' ri uch'ich' ri ekachalal.

²³Pa we jun q'ij ri' –utzij ri Yahweh Sab'a'ot– katink'am na ub'i in ri at Sorob'ab'el, uk'ojol ri Se'alti'el, che nupataninel in –utzij ri Yahweh– e kinb'an ri' chawech at jeri' jacha jun t'iqb'al mulb'al q'ab', rumal rech che at ri xatincha' in, utzij ri Yahweh Sab'a'ot.

RI SAKARI'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Sakari'as q'axal utzij ri Dyos

Pa taq ri nab'e ujochlaj taq wuj 1-8kab'ix keb' oxib' tzij puwi' ri uyakik ri k'ak' Nim Rachoch ri Dyos jacha kb'ixik pa ri uwuj ri Ageo (Chiwila': Esdras 5,1; 6,14). Ri chak kamajtajik aretaq chi' "keb' junab' chik kajawinik ri ajawinel Dario, kamajtajik pa ri uwajxaq ik'" (1,1). Ri Ageo, xumajij ub'ixik ri utzij pa ri uwaq ik'(Ageo 1,1). K'atek'ut, ri Sakari'as xuya ub'ixik ri utzij k'i junab' chi na chuwach ri Ageo, chi k'ate' na "ri ukaj junab' che kajawinik ri ajawinel Dari'o...pa ri ub'elej ik'" (7,1). Ri Q'atb'al Tzij Zorobabel e ri Nimalaj Chuchqajaw Josue ekeb' e junam kiwach che uyakik ri k'ak' Nim Rachoch ri Dyos.

Pa ri kapitulos 9-14, are ri Yaweh kb'anow ronojel jastaq. Man qeta'm ta ri k'olb'al e ri jetaq junab' aretaq chi' xtz'ib'ax we tzij ri'. Katek'ut we kapitulos ri' nim kib'antajik pa ri kijeb' Utzalaj Taq Tzij, aretaq chi' kaya' ub'ixik che ajawinel ri Jesus: "¡Chakojo' sib'alaj achuq'ab' at che at umi'al ri Si'on! ¡Chatki'kot b'a' ri at che at umi'al ri Jerusalem! Ri awajawinel kpe na awuk': Ri are' suk' e ch'akanel, man nimal taj kub'ano e aq'aninaq chrij jun b'urix, aq'aninaq chrij jun alaj b'urix che ral jun ati't b'urix"(9,9; Mt 21,5); "K'atek'uri', ri in xinb'ij chkech: «We utz chiwech ix, chitojo' b'ari nuq'ij, we man utz taj kiwilo mitoj b'a'». Xkipaj ri tojb'al nuq'ij: juwinaq lajuj siklos saqpwaq" (11,12; Mt 27,3-10); "Kinq'ejej na ri' puwi' ri rachoch ri David e pakiwi' rie'ajjerusalem jun sipanik uxlab'al e jun sipanik rech k'isb'al k'u'x, k'atek'uri' ke'ka'y uloq ri' chwech. Ri jun che xkisoko; kk'is na kik'u'x ri' puwi' jacha ri k'isb'al k'u'x kb'an puwi' jun k'ojolxel che jun chi k'ojolxel, kk'is kik'ux ri' puwi' jacha uk'isik k'u'x kb'an puwi' jun nab'el alk'uwa'lxel" (12,10; Jn 19,37); "Pa we jun q'ij ri' k'o jun b'ulb'ux ri' ktortajik rech ri rachoch ri David e kech konojel rie'ajjerusalem, arech kucha'j ri makaj e ri etzelal" (13,1; Jn 7,38ss; 19,34).

RI SAKARI'AS

Ri tzij rech ri k'exoj ib' chuwach ri Yahweh

¹Pa ri ukab' junab' rech ri Dari'o*¹, pa ri uwajxaq ik', ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Sakari'as ri q'axel utzij ri Dyos che uk'ojol ri B'ereki'as e ri are' uk'ojol ri Iddo, jewa' kub'ij ri': ²«Ri Yahweh sib'alaj xpe royowal pakiwi' ri inan itat»*². ³Jewa' kab'ij na ri' chkech: jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot. Chixtzalej wuk' in -utzij ri Yahweh Sab'a'ot- e ri in kintzalej na ri' iwuk' ix, kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ⁴Mib'an jeri' jacha xkib'an ri inan itat, che ri eq'axel utzij ri Dyos xkiraqej kichi' e xkib'ij chkech: Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot, chixtzalej pa ri iwaqan chuwach ri itzel taq ib'e e chuwach ri itzel taq ichak. K'atek'uri', ri e'are' man xkitatab'ej ta weri' e ma xeniman taj -utzij ri Yahweh-. ⁵Ri inan itat, ¿jawi' ek'o wi? E ri eq'axel utzij ri Dyos, ¿la pa junalik kek'asi' ri eq'axel utzij ri Dyos? ⁶K'atek'ut, ri jetaq nupixab' e ri jetaq nutzij che xinya' ub'ixik chkech ri enupataninelab' ri eq'axel nutzij, ¿la man xb'antaj ta kuk' ri inan itat? K'atek'uri', ri e'are' xetzalejik e xkib'ij: «Ri Yahweh Sab'a'ot xub'an chqech jeri' jacha ri xuchomaj paqawi', jeri' jacha ri qab'e e jacha ri qachak».

Ri nab'e ichik':

ri achijab' kikejb'em ri jetaq kej

⁷Pa ri juwinaq kiejeb' q'ij rech ri ju'lajuj ik' (are ri ik' Seb'at), pa ri ukab' junab' rech ri Dari'o, ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Sakari'as ri q'axel utzij ri Dyos (uk'ojol ri B'ereki'as), uk'ojol ri Iddo, jewa' xb'ix chrech ri'. ⁸Ri in k'o xinwichik'aj chaq'ab'*⁴. Are weri': K'o jun achi ukejb'em jun kyaq kej, tak'al chuxo'l ri jetaq tyoxche' che b'enaq ub'i urab' pa ri cho; chrij ri are' ek'o nik'aj kyaq kej, q'ako'j kej e saq kej. ⁹Ri in xinb'ij: «Ejachin taq wa' e'are' ri', wajawaxel?». K'atek'uri' ri anjel che tajin kch'aw wuk' in xub'ij chwech: «In kink'ut na chawach ejachintaq ri e'are'». ¹⁰Ri achi che tak'al chuxo'l ri jetaq tyoxche' xub'ij: «We e'are' ri', e'are' wa' ri e'utaqom uloq ri Yahweh arech keb'eb'in chuwach ri ulew». ¹¹K'atek'uri' ri e'are' xkib'ij chrech ri anjel rech ri Yahweh che tak'al chuxo'l ri taq tyoxche': «Ri uj xujeb'inoq cho ri uwachulew e ronojel ri uwachulew ja'marinaq k'o pa ri nimalaj utzil». ¹²K'atek'uri', ri anjel rech ri Yahweh xub'ij: «Yahweh Sab'a'ot, ¿tza k'ate' jampa' na katb'iytaj che utoq'ob'isaxik uwach ri Jerusalem e ri jetaq utinimit ri Juda, che xas pakiwi' ri e'are' akojom uloq ri uq'aq'al awoyowal chi oxk'al lajuj junab' uloq?». ¹³Chrech ri anjel che tajin kch'aw wuk' in, ri Yahweh xutzalijisaj nik'aj tzij rech utzil, nik'aj tzij rech toq'ob'. ¹⁴K'atek'uri', ri anjel che tajin kch'aw wuk' in, kub'ij chwech: «Chab'ij we tzij ri': Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot. Ri in sib'alaj loq'oq'eb'al nuk'u'x chrech ri Jerusalem e chrech ri Si'on, rumal k'uri' sib'alaj inachixom chrech, ¹⁵tek'ut, sib'alaj woyowal chkij ri jetaq amaq' che nimal kkib'ano; rumal rech che aretaq chi' ri in woyowal jub'iq' ruk' ri Jerusalem, ri jetaq amaq' ri' xeq'ax chrech ri itzel xkib'an chrech are'. ¹⁶Rumal k'u weri', jewa' kub'ij ri Yahweh ri': Ruk' nimalaj toq'ob' kinka'y chi apan chech ri Jerusalem, pa ri are' kyakitaj chi na jumul ri' ri Nim Wachoch -utzij ri Yahweh Sab'a'ot- e ri k'am rech etab'al kokisax chi jumul ri' pa ri Jerusalem. ¹⁷Xoquje' chab'ij we tzij ri': Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot. Ri jetaq nutinimit kenoj chi na jumul ri' che sib'alaj kimeb'il. Ri Yahweh kukub'isij chi na uk'ux ri' ri Si'on. Kucha' chi na jumul ri' ri Jerusalem».

Ri ukab' ichik':

ri jetaq ruk'a' wakax e ri e'ajch'ayil ch'ich'

²K'atek'uri' xinyak ri nuwoq'och chikaj e k'o jun xinwichik'aj. Are wa' ri': k'o kijeb' ruk'a' wakax. ²E jewa' ximb'ij chrech ri anjel che tajin kch'aw wuk' in: «¿Jas wa' we ruk'a' wakax ri'»?». Kub'ij chwech: «E'are wa' ri ruk'a' wakax che xkijub'uj ub'i ri Juda (Isra'el) e ri Jerusalem». ³K'atek'uri', ri Yahweh xuk'ut chi chnuwach kijeb' e'ajch'ayil ch'ich'. ⁴K'atek'uri', ximb'ij: «¿Jas kulkib'ana we e'are' ri'»?». Ri are' xch'awik e xub'ij chwech: «(Ri enik'aj le' e'are' ri taq ruk'a' wakax che xkijub'uj ub'i ri Juda e man k'o ta jun xraj xuwa'lisaj ri ujolom; e) we e'are' ri' xepetik arech kekixib'ij ub'ik ri e'are', arech kekiqasaj ri taq ruk'a' wakax kech ri jetaq tinimit che xkiwa'lisaj ri ruk'a' wakax puwi' ri utinimit ri Juda arech xkijub'uj ub'i kiwach».

Ri urox wichik': ri winaq che ajetanel

⁵K'atek'uri' xinyak ri nuwoq'och chikaj e ximb'an jun ichik'. Are wa' ri': K'o jun winaq che ruk'am puq'ab' jun k'am rech etanik. ⁶Ximb'ij chrech: «¿Jawi' katb'e wi'»?». Xub'ij chwech: «Kinb'e chretaxik ri Jerusalem, kinwila' janik'apa' ri uwach e janik'apa' ri urab'arik». ⁷K'atek'uri', ri anjel che tajin kch'aw wuk' in xel uloq e jun anjel chik xel uloq che uk'ulaxik. ⁸Xub'ij chrech: «Chatxik'inoq, ja'ch'ab'ej le jun ala le' e ja'b'ij chech: Rajawaxik che torom kkanaj kanoq ri Jerusalem, rumal rech che sib'alaj winaq e ek'i awaj ri' kek'o'ji' chupam. ⁹K'atek'uri', ri in in rech ri' ri are' –utzij ri Yahweh– chrij in jacha jun tapyá q'aq' ri' che kusutij rij, e chupam in uq'ijil ri'».

Keb' tzij rech sik'inik chkech ri winaq

che xek'am ub'i pa kaxlan taq tinimit

¹⁰Jix, jix, chixanimaj ub'i pa we jun tinimit rech ri urox uxkut kaj

–utzij ri Yahweh–,

rumal rech che pa ri kijeb' kyaqiq' rech ri kaj xixinjub'uj ub'i in!, utzij ri Yahweh.

¹¹Jat ub'ik Si'on, chakolo' awib'

ri at che at jeqel pa ri rachoch

ri umi'al ri B'ab'iloni'a.

¹²Rumal rech che jewa'

kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot

che inutaqom uloq ruk' ri Uq'ijil,

chkij ri jetaq amaq' che xixkelaq'aj:

«Jachin kixchapow ukoq ri ix,

are kuchap ukoq ri uq'eqal

nuwoq'och in.

¹³Ri in kinwa'lisaj ri nuq'ab' pakiwi' ri e'are'

arech ri kichak'oj kech

ri ekipataninel kkanaj kanoq».

Xa jek'uri' kiweta'maj ri' che are

ri Yahweh Sab'a'ot inutaqom uloq.

¹⁴Chatb'ixonoq, chatki'kotoq ri at,

at umi'al ri Si'on, rumal rech che ri in

xinpetik, arech kinjeqi' kan chaxo'l,

utzij ri Yahweh.

¹⁵Ek'i amaq' ri' kepe uluq
ruk' ri Yahweh pa ri q'ij ri',
ri e'are' ri' xa ejun
siwan tinimit ri' chnuwach!
Ri e'are' kejeqi' na ri' chixo'l
e kaweta'maj na ri' che are ri Yahweh. Sab'a'ot xinutaq uluq awuk'.

¹⁶K'atek'ut,
ri Yahweh krechb'ej na ri' ri Juda,
jacha rechb'al ri' pa ri Tyoxlaj Ulew,
e kucha' chi na jumul ri' ri Jerusalem.

¹⁷Chutz'apij uchi'
ronojel b'aqilal chuwach ri Yahweh,
rumal rech che kk'astaj uluq
pa ri Tyoxlaj Rachoch.

Ukaj wichik': Ri jetaq ratz'yaq ri Josu'e

³K'atek'uri' xuk'ut chnuwach ri nim chuchqajaw Josu'e, che tak'al chuwach ri anjel rech ri Yahweh, ri Satan tak'al pa ri rikyaq'ab' arech kub'an q'atojtzij puwi' ri are'. ²Ri anjel rech ri Yahweh xub'ij chech ri Satan: «Chub'ana' b'a' k'ax ri Yahweh chawech Satan, chub'ana' k'ax ri Yahweh chawech, ri Are' che xucha' ri Jerusalem. ¿La man jun ch'akoj ta wa' che xesax uluq pa ri q'aq'». ³K'atek'uri', ri Josu'e, tak'al chuwach ri anjel ruk' tz'il taq ratz'yaq. ⁴Xch'awik e jewa' xub'ij chkech ri jachintaq etak'al chuwach: «Chiwesaj ri tz'il taq ratz'yaq ukojom e chikojo' ratz'yaq rech nimaq'ij». K'atek'uri' xub'ij: «Chawilampe', xinwesaj chawij ri amak e kokisax ri' chawech utzalaj e je'lik taq atz'yaq». ⁵K'atek'uri' kub'ij: «Chikojo' jun saqalaj upuwi' cho ri ujolom!». Kkikoj ri saqalaj puwi' cho ri ujolom e kkikoj ri saqalaj ratz'yaq.

K'atek'uri' ri anjel rech ri Yahweh che tak'al na ⁶xub'ij we tzij ri' chrech ri Yahweh: ⁷«Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: We katb'in pa ri nub'e e kak'ol pa ri awanima' ri nupixab', at ri' ri at q'atb'altzij pa ri Wachoch, xas at wi ri' kalawchij ri taq rokb'al e kinya' na ri' chawech jun ak'olb'al chkixo'l ri ek'o waral ri'».

Ri upetb'al ri ija'lil

⁸Chatatab'ej b'a' ri at Josu'e ri at nim chuchqajaw, ri at e ri e'awachi'l che ket'uyi' chawach –rumal rech che ri e'are' e'achijab' che nim kib'antajik rumal ri uwach kiq'ij–: «Ri in kink'am na uluq ri' ri nupataninel "Ija'lil"». ⁹Are wa' ri ab'aj che kinkoj in chuwach ri Josu'e. Cho we jun ab'aj ri' k'o wuqub' woq'ochaj. Xas in ri kintz'ib'aj na ri tz'ib'atalik chuwach –utzij ri Yahweh Sab'a'ot–, k'atek'uri', kinwesaj ub'i ri' ri umak we tinimit ri' xa pa jun q'ij. ¹⁰Pa we jun q'ij ri' –utzij ri Yahweh Sab'a'ot– kisik'ij na iwib' ri' iwonojel arech kimulij iwib' chuxe' ri uche'al ri uva e chuxe' ri wikox.

Uro' wichik':

Ri tzuk'b'al chaj e ri keb' uche'al olivo

⁴¹Ri anjel che xch'aw wuk' in xtzalej uluq e xinuk'asuj jacha uk'asuxik jun achi che ri uwaram. ²K'atek'uri' kub'ij chwech: «¿Jas ri kawilo». Ri in xinb'ij: «Kinwil jun tzuk'b'al chäj

che q'an pwaq ronojel, k'o jun k'olb'al chrech puwi' uloq; e ajsik k'o wuqub' uk'olb'al chäj, wuqub' jawi' kokisax wi ri chäj. ³Chunaqaj weri' k'o keb' olivos, jun pa ri rikyaq'ab' e ri jun chik pa ri umox». ⁴Xoquje' xinb'ij chrech ri anjel che xch'aw wuk': «¿Jas k'u kub'ij wa' we taq jastaq ri', wajawxel?». ⁵Ri anjel che xch'aw wuk' xub'ij chwech: «¿La man aweta'm taj ri kub'ij we jastaq ri'?». Xinb'ij chrech: «Man weta'm taj wajawxel, man weta'm taj». ^{6a}K'atek'uri', jewa' xub'ij chwech ri':

^{10b}«Le wuqub' le', are ri uwoq'och rech ri Yahweh, ri e'are' keb'linik pa ronojel ri uwachulew». ¹¹K'atek'uri' xinb'ij we tzij ri' chrech ri are': «¿Jas ub'e'al le keb' olivos, che jun k'o pa ri rikyaq'ab' ri chajb'al e jun pa ri umox?». ¹²(Xintz'aqatisaj ub'ixik chrech: «¿Jas ub'e'al le keb' uq'ab' olivo che pa ri keb' upam kturuw uloq q'an pwaq?»). ¹³Ri are' xub'ij chwech: «¿La man aweta'm ta ri at ri ub'e'al weri'?». Xinb'ij: «Man weta'm taj wajawxel». ¹⁴Kub'ij chwech: «E'are wa' ri ekeb' che ji'o'nsam ri ole'o puwi' ri kijolom, ri e'are' etak'al chutzal ri ajawxel rech ronojel ri uwachulew».

Oxib' tzij puwi' ri Sorob'ab'el

^{6b}Are wa' ri utzij ri Yahweh puwi' ri Sorob'ab'el: Man rumal ri kowinem on man rumal ta ri chuq'ab', xane xuwi rumal ri wuxlab'axel -kcha ri Yahweh Sab'a'ot-.

⁷¿At jachin ri at nimalaj juyub'? Chuwach ri Sorob'ab'el xaq at jun lya'nik taq'aj na ri'. K'atek'uri', ri are' kresaj ub'i ri' ri jun ab'aj che kutz'apij ri ajsik, aretaq chi' kkiraqej kichi': «¿Utz chech are', xaq are chech ri are'!»

⁸Ri utzij ri Yahweh xpe wuk' in, jewa' xub'ij chwech ri': ⁹Are ri uq'ab' ri Sorob'ab'el xumajij ub'anik we Nim Ja ri' e are ri uq'ab' are' kuk'is na ub'anik wa' (Xa jek'uri' wa' ri ix kiweta'maj che are ri Yahweh Sab'a'ot xinutaq uloq iwuk'). ^{10a}¿Jachin xretzelaj uwach ri jetaq q'ij aretaq chi' xmajtaj uyakik pa taq b'iq'al? ¿Keki'kot ri' aretaq chi' kkil na ri ab'aj estaño pa ri uq'ab' ri Sorob'ab'el!

Ri uwaq wichik': ri wuj che krapapik

⁵¹Xinyak chi jumul ri nuwoq'och ajsik e k'o chi jun ichik' xinb'ano: K'o jun wuj b'otolik che tajin krapapik. ²K'atek'uri' ri anjel xub'ij chwech: «¿Jas kawilo?». Xinb'ij chrech: «Ri in kinwil jun wuj che tajin krapapik; juwinaq xk'ab' ri urab'arik e lajuj xk'ab' ri uwach». ³K'atek'uri', xub'ij chwech: «Are la' ri Kyaqsaq che kq'eje b'i chupalaj ronojel ri amaq'. Rumal rech che kub'ij ri kyaqsaq, konojel ri elaq'omab' ke'esax ub'i ri' waral e ri kyaqsaq kub'ij che konojel winaq che kkijikib'a' ub'ixik jun tzij che man tzij taj, kesax ub'i ri' waral.

⁴In ri xinto' uwach ri are' -utzij ri Yahweh Sab'a'ot- arech kok pa ri rachoch ri elaq'om e pa ri rachoch ri jachin kub'ij jun tzij pa ri nub'i' in che man tzij taj, arech kjeqi' panik'aj chrech ri rachoch e kupororej ub'ik ri jetaq uche' e ri taq ab'aj».

Ri uwqub' wichik':

ri ixoq che k'o pa ri etab'al

⁵Ri anjel che tajin kch'aw wuk' in, xpe uloq e xub'ij chwech: «Chayika' ri awoq'och e chawila' jas uwach ri tajin kel uloq». ⁶K'atek'uri' ri in xinb'ij: «¿Jas uwach?». Kub'ij: «Are jun nim etab'al che tajin kel uloq». E xutz'aqatisaj chi na ub'ixik: «Are wa' ri ketzalal pa ronojel ri amaq'». ⁷K'atek'uri' ri setesik ch'ich' chuqb'al uwi' xtortajik e panik'aj k'o jun Ixoq t'uylul loq pa ri nim pajb'al. ⁸Xub'ij ri are': «Are wa' ri itzel». Ri are' xuk'yaq b'i ri jun ixoq pa ri nim pajb'al e xutzaqopij ub'i ri jun setesik ch'ich' ch'uqb'al uwi' arech kutz'apij ri

jun pajb'al. ⁹Xinyak chi jumul ri nuwoq'och e xinb'an chi jun ichik'. Ek'o keb' ixoq' xeq'alajinik. Ri kyaqiq' xuxut'uj ri kixik'; ri e'are' k'o kixik' jeri' jacha uxik' jun sigueña; xkiyak ukoq ri nim etab'al chuxo'l ri uwachulew e ri kaj. ¹⁰K'atek'uri' xinb'ij chrech ri jun anjel che tajin kch'aw wuk' in: «¿Jawi' kkik'am ub'ik ri e'are' le nim etab'al?». ¹¹Xub'ij chwech: «Kekiyaka' na jun Nim Ja pa ri amaq' Sena'ar e xkikoj na wa' weri' cho jun raqanja».

Uwajxaq wichik': ri taq ch'ich' kchorej kej

⁶¹Xinyak chi jumul ri nuwoq'och e xinb'an chi jun ichik. Are wa' ri': ek'o kijeb' ch'ich' kchorej kej che tajin ke'el uloq chuxo'l ri keb' juyub'; e ri juyub', esaq ch'ich' taq juyub'. ²Pa ri nab'e ch'ich' ek'o keb' kyaq taq kej; pa ri ukab' ch'ich' ek'o q'eq' taq kej; ³pa ri urox ch'ich' ek'o saq taq kej e pa ri ukaj ch'ich' ek'o kyaq taq kej. ⁴K'atek'uri' xinb'ij chrech ri anjel che tajin kch'aw wuk': «¿Jas wa' weri' wajawxel?». ⁵Ri anjel xub'ij chwech: «Are wa' we kijeb' kyaqiq' pa ri kaj che ke'el ub'ik aretaq chi' xk'uttajik kib' chuwach ri Ajawxel rajaw ronojel ri uwachulew. ⁶Jawi' ek'o wi ri q'eq taq kej, chila' ke'el ub'i wi e kkisuk' ub'i pa ri amaq' rech ri urox uxkut kaj, ri saq' taq kej keteri' chi ub'i chkij ri e'are' e ri ekyaq taq kej kkisuk' ub'i pa ri amaq' rech ri Si'on». ⁷Ruk' kichuq'ab' ke'el uloq, are kkaj aninaq keb'e pa ronojel ri uwachulew. Kub'ij chkech: «Jix, jixib'in pa ronojel ri uwachulew». E jeri' xkib'ano, xeb'e pa ronojel ri uwach ulew. ⁸Kinusik'ij ri in e kub'ij chwech: «Chawilampe', jachintaq ri keb'e ub'i pa ri amaq' k'o pa ri urox uxkut kaj keb'e che uqasaxik ri wuxlab'al puwi' ri amaq'».

Ri ketekik wiqib'al jolomaj

⁹Ri utzij ri Yahweh xpe wuk', jewa' we tzij ri': ¹⁰Chamolo' jun kuchuj chkixo'l ri winaq xek'am ub'i pa jun kaxlan tinimit: ri Jelday, ri Tob'i'as e ri Yeda'i'as; pa we jun q'ij ri' katb'e na ri' pa ri rachoch ri Jo'asi'as ri uk'ojol ri Sefani'as, ri e'are' che epetinaq uloq pa ri B'ab'iloni'a. ¹¹Chak'ama' ub'i ri saq pwaq e ri q'an pwaq, chab'ana' b'a' jun ketekik wiqob'al jolomaj e kakoj na cho ri ujolom ri Josu'e ri uk'ojol ri Yehosadaq ri nim chuchqajaw. ¹²K'atek'uri' kab'ij na ri' we taq tzij ri' chrech. Kab'ij chrech: Jawa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot, k'olik ri' jun achi che ub'i' Ija'lil; jawi' kk'oji' wi ri are', xas k'o ri' ri ktuxnik e ri are' kuyak chi na jumul ri' ri Nim rachoch ri Yahweh. ¹³Ri are' kuyak chi na jumul ri' ri Nim Rachoch ri Yahweh, ri are' kruk'aj na ri' ri jetaq retal ri jun ajawinel. Kt'uyi' na ri' cho ri utem ruk' ukowinem, kk'oji' jun chuchqajaw ri' pa rikyaq'ab'. Jun nimalaj utzil ri' kk'oji' chkixo'l ri e'are'. ¹⁴K'atek'uri', ri ketakik rech wiqob'al jolomaj, rech ri' ri uq'ijil ri' ri Helda'i, ri Tob'iyya, ri Yedayu, xoquje' na'tisab'al rech ri loq'oq'eb'al uk'u'x ri ral ri Sefani'a, na'tisab'al ri' pa ri Nim rachoch ri Yahweh. ¹⁵K'atek'uri', ri jachintaq naj ek'o wi, ketzalej na uloq ri' e kkiyak chi na jumul ri' ri Nim rachoch ri Yahweh. E ri ix kiweta'maj ri' che are ri Yahweh Sab'a'ot inutaqom uloq iwuk'. Je' nak'uwa' we ri ix qastzij kitatab'ej ri uch'awib'al ri Yahweh Idyos.

Puwi' ri mewajik

⁷¹Pa ri ukaj junab' rech ri ajawinel Dari'o, (ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Sakari'as), pa ri ukaj q'ij rech ri ub'elej ik', pa ri ik' Kislew, ²ri B'etel xe'utaq ub'ik ri Sar-Eser ri Pekem-Melek, e ri e'uwinag, arech ke'kija'marisaj uwach ri Yahweh, ³e arech ke'kib'ij chkech ri echuchqajawib' ek'o pa ri Nim Rachoch ri Yahweh e chkech ri eq'axel utzij ri Dyos: «¿La rajawaxik kinoq' pa ri uro' ik' e kinmewajik jeri' jacha nub'anom k'i taq junab' uloq?»

Ri ojer tinimit

⁴K'atek'uri', ri utzij ri Yahweh Sab'a'ot xpe wuk', jewa' ri tzij ri': ⁵Cha'ch'ab'ej b'a' konojel ri siwantinimit ek'o chuwachulew e ri echuchqajawib': «Aretaq chi' xixmewajik e xixoq' pa ri uro' e pa ri uwuq ik' e jewa' xib'ano qas pa oxk'al lajuj junab', ðla rumal ri loq'oq'eb'al ik'ux chwech ri in sib'alaj xixmewajik ri ix? ⁶K'atek'uri', aretaq chi' kixwa'ik e kiquumuj ri iwuk'ya, ðla man ix taj ri kixwa'ik e kiquumuj ri iwuk'ya'? ⁷ðLa man iweta'm taj ri taq tzij che xub'ij ri Yahweh rumal ri kichak ri ojer taq eq'axel utzij ri Dyos, aretaq chi' ri Jerusalem ja'maril k'o kuk' ri jetaq tinimit che naqaj ek'o wi chech, e aretaq chi' ejeqel winaq pa ri Negueb' e ri Taqaj-Ulew? ⁸Ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Sakari'as jewa' xub'ij chrech ri': ⁹Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Chib'ana' jun qastzij q'atb'altzij e chib'ana' ri utzil e ri toq'ob' kuk' konojel ri ewachalal. ¹⁰Mib'an k'ax chrech ri malka'n chichu' e chrech ri minor, chrech ri kaxlan winaq e chrech ri meb'a' e michomaj ub'anik ri itzel pa ri iwanima' chrech jun chik. ¹¹Tek'ut, ri e'are' man xkaj taj xeniman chrech weri', are ne xkisutij ri kij e man xeniman taj; xkitz'apij ri kixikin arech man kkita' taj weri'; ¹²xkib'an jun ab'aj chrech ri kanima' arech man kkita' ta ri pixab' e arech man kkita' ta ri tzij che xutaq uluq ri Yahweh Sab'a'ot –rumal ri ruxlab'al– rumal ri kichak ri e'ojer q'axel utzij ri Dyos. K'atek'uri' xpe nimalaj royowal ri Yahweh Sab'a'ot. ¹³K'atek'uri', xk'ulmatajik weri': Rumal rech che ri are' xsik'in chkech ri e'are' k'atek'uri' ri e'are' man xetan taj, xajek'uri', xoquje' ri e'are' kesik'in chwech in, e ri in man ke'intatab'ej taj, kcha ri Yahweh Sab'a'ot, ¹⁴xane x'e'injub'uj ub'ik chkixo'l konojel ri jetaq amaq' che man ketam ta kiwach; e xa jek'uri' ri kulew k'isinaq tzij puwi' xkanaj kanoq chkij; man k'o ta chi jun winaq kb'ek on kpetik. Xajek'uri', jun utzlaj ulew xb'an jun tz'inalik ulew chrech!»

Ri kolotajem

8¹Ri utzij ri Yahweh Sab'a'ot

xpetik jewa' ri tzij kub'ij ri':

²Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot.

Ri in sib'alaj in achixom rumal
ri Si'on ruk' nimalaj woyowal
ri achixom chech.

³Jewa' kub'ij ri Yahweh:

Xintzalej uluq ri Si'on,
e kwaj kinjeqi' kan chuxo'l ri Jerusalem,
ri Jerusalem kokisax ub'i' ri':
Tinimit che Man kuk'ex ta ri Utzij,
e ri juyub' rech ri' ri Yahweh Sab'a'ot,
Tyoxlaj–Juyub'.

⁴Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot:

Ri enim winaq chik,
chi ixoqib' e chi achijab'
ket'uyi' chi na jumul ri'
pa taq k'ayb'al rech ri Jerusalem,
konojel ri' k'o ri kich'imi'y pa ri kiq'ab',
rumal rech che sib'alaj k'i
ri q'ij xek'asi'k.

⁵Ri taq k'ayb'al rech ri tinimit kenoj ri' chrech alab'om e alitomab',

che tajan ke'etz'anik pa ri taq k'ayb'al.

⁶Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot:

We jun mayb'al ub'anik weri'

chkiwach ri jachitaq ri xekanaj kanoq pa we tinimit pa taq we q'ij ri'

Ɂla xoquje' jun mayib'al

ub'anik ri' chnuwach in?

Utzij ri Yahweh Sab'a'ot.

⁷Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot:

Ri in ke'inkol ri enuwinaq

rech ri jetaq amaq' ek'o pa relb'alq'ij

e pa ri amaq' jawi' kqaj wi ri q'ij.

⁸Ri in ke'intzalejisaj uloq ri'

arech kejeqi' pa unik'ajal ri Jerusalem.

E ri e'are' ke'okik enusiwantinimit,

e in ri', ri in Kidyos,

ruk' saqalajtzij e ruk' suk'il.

⁹Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Chikojo' b'a' ri uchuq'ab' iq'ab', ri ix che xita' pa taq we q'ij ri' ri tzij xub'ij kichi' ri eq'axel utzij ri Dyos, chi pa taq ri q'ij aretaq chi' xokisax ri nab'e taq ab'aj rech ri Nim Rachoch ri Yahweh Sab'a'ot, arech kyak chi na jumul ri Tyoxlaj K'olb'al. ¹⁰Rumal rech che chi pa taq we q'ij ri', man k'o ta ktoj chkech we achijab' ri' e man k'o ta tojb'al kech ri jetaq awaj; man k'o ta nimalaj utzil chkech ri achijab' che ke'ok uloq e che keb'el ub'ik rumal ri k'ulel; k'atek'uri' ri in xe'intzoqopij ub'i ri achijab', ri enik'aj pakiwi' ri enik'aj chik. ¹¹K'atek'ut, kamik ri', ri in ma in k'o ta chi kuk' ri jachintaq xeto'taj kanoq pa we jun tinimit ri', jacha ri ojer tzij kanoq, utzij ri Yahweh Sab'a'ot. ¹²Rumal rech che k'o rija'lil ri' ri nimalj utzil; ri viña kuya' uwach ri', ri ulew kuya' na ri' ri uwach e ri uwokaj kuya' na ri' xaqk'aj. Ri in kinya' na wa' ronojel weri' chkech ri winaq che xeto'taj na kanoq pa we rinimit ri'. ¹³K'atek'uri', kk'ulmatajik na ri' che jeri' jacha xixuxik jun kyaqsaq chkixo'l ri jetaq amaq', ri ix che ix rachoch ri Juda e ri ix che ix rachoch ri Isra'el, jeri' ikolik na kinb'an in, k'atek'uri' kixux ri' ix jun tewchi'b'al. ¡Mixe'j b'a' iwib'!, chikojo' b'a' uchuq'ab' ri iq'ab'!

¹⁴Xane jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Ri in nuchomam kinb'an k'ax chiwech, aretaq chi' ri inan itat xkib'an ri itzel chnuwach –kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot– e man xink'ex ta ri nuk'ux chech weri', ¹⁵k'atek'uri', pa taq we q'ij ri' nuchomam kinb'an ri utzil chech ri Jerusalem e chech ri rachoch ri Juda. ¡Mixib'ij b'a' iwib'!

¹⁶Are wa' ri jastaq che rajawaxik kib'ano: Chib'ij ri saqalajtzij chb'il taq iwib', pa ri rokb'al ri tinimit chib'ana b'a' jun q'atb'altzij rech utzil; ¹⁷michomaj pa ri taq iwanima' ub'anik ri itzel chb'il taq iwib', miloq'oq'ej ri tzijsal. Rumal rech che ronojel weri' xas itzel kinwil wi ri in, in Yahweh.

Ri tzalejib'al utzij ri Yahweh puwi' ri mewajik

¹⁸Ri utzij ri Yahweh Sab'a'ot xpe wuk', jewa' ri jetaq tzij ri':

¹⁹«Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Ri mewajik pa ukaj ik', ri mewajik pa ri uro' ik', ri mewajik pa ri uwuq ik' e ri mewajik pa ri ulajuq ik', nimalaj ki'kotemal ri', nimalj utzil ri' kokik pa ri Rachoch ri Juda, nimalaj taq nimaq'ij ri'. Chiloq'oq'ej b'a' ri saqalaj tzij e ri nimalaj utzil!»

Ri kolotajem

²⁰Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Ek'o na nik'aj tinimit che kepe na ri' e xoquje' esiwantinimit kepe uloq pa nima'q taq tinimit. ²¹K'atek'uri', jun siwantinimit kkib'ij ri' chrech jun siwantinimit chik: «Jo' b'a che oq'e'j chuwach ri Yahweh e je'qatzukuj b'a' ri Yahweh Sab'a'ot, ri in kinb'e wa'». ²²K'atek'uri', ek'i amaq' ri' e nimalaj taq tinimit ri' kepe na che utzukuxik ri Yahweh Sab'a'ot pa ri Jerusalem e ke'b'e'oq' na ri' chuwach ri Yahweh.

²³Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Pa taq we q'ij ri', elajuj achijab' ri', konojel ri' k'o ri kich'ab'al rech ri kitinimit, kkichap ri' ri uchi' ratz'yaq jun ajjude'a e kkib'ij ri' chrech: «Ri uj kqaj kujb'e ub'i iwuk' rumal rech che qatom utzijol che ri Dyos k'o iwuk'».

Ri k'ak' uwachulew

⁹Ri Tzizj.

Ri utzij ri Yahweh k'o
pa ri ramaq' ri Hadrak,
e pa ri Damasko jeqel wi kanoq.
Rumal rech che ri Yahweh k'o
ri uwoq'och pakiwi' ri winaq
e pakiwi' konojel ri ujuq'at ri Isra'el.

²Xoquje' ri Hamat che k'o

pa ri retal rulew,
Tiro e Sidon che sib'alaj k'o uno'jb'al.

³Ri Tiro e ri Sidon xkiyak

jun kolaj kik'olb'al,
xumulij ri saq pwaq jeri'
jacha umulik ulew,
e xumulij q'an pwaq jeri' jacha umulik ri kyaq ulew pa taq ri k'ayb'al.

⁴K'atek'uri' ri Ajawxel

krechb'e'j na wa' weri',
kutitz' ub'i ri' pa ri polow ri' uchuq'ab',
k'atek'ut, ri q'aq' kuporej ub'i ri' ri are'.

⁵Ri Askelon kril wa' weri' e kuxib'ij rib' ri',

xoquje' kril ri' ri Gasa e kub'alkatij rib' ri' rumal ri q'oxom,
ri Ekron kril na ri' ri reyeb'al
che k'isinaq tzizj puwi'.

Man k'o ta chi ajawinel ri' pa ri Gasa,
man k'o ta chi jun winaq ri' kkanaj
kan pa ri Askelon,

⁶K'atek'uri', jun kaxlan

winaq ri' kjeqi' pa ri Asdod.
Ri in kink'is na tzizj ri' puwi'
ri nimal kkina' ri Ajfiliste'os,

⁷kinwesaj kik' ri' puchi',

e kinwesaj ri' ri retzelal cho taq ri uware.
Xoquje' ri are' kto'taj kan ri'
chrech ri Qadyos ri are' kkanaj kan ri' pa ri Juda jacha jun achalaxik,
e ri Ekron kb'an na ri'

chrech jacha jun Jeb'use'o.
⁸Ri in kinjeqi' ukoq ri' chunaqaj
 ri wachoch in jacha laq'b'anel,
 in jeri' na k'uri' in jacha jun
 che kb'ek e che kpetik,
 man k'o ta chi jun winaq kb'e pakiwi' che ub'anik k'ax chkech,
 rumal rech che kamik ri'
 ri in kinka'y ruk' ri nuwoq'och.

Ri ajawinel

⁹Chakojo' sib'alaj achuq'ab' at
 che at umi'al ri Si'on!
 ;Chatki'kot b'a' ri at che at
 umi'al ri Jerusalem!
 Ri awajawinel kpe na awuk':
 Ri are' suk' e ch'akanel,
 man nimal taj kub'ano
 e aq'aninaq chrij jun b'urix,
 aq'aninaq chrij jun alaj b'urix
 che ral jun ati't b'urix.
¹⁰Ri are' kresaj ri' ri jetaq uch'ich'al kej
 pa ri Efraim,
 e kresaj ri' ri jetaq kej pa ri Jerusalem:
 kesax na ri' ri ch'ab' rech ch'o'j.
 Ri are' kuya na ub'ixik ri'
 ri nimalaj utzil pakiwi' ri jetaq amaq'.
 Ri unimal ri rulew kopan ri' pa jun
 polow chi k'ate' ri jun chik polow,
 e kopan na ri' pa ri nimaja' chi k'ate'
 pa ri uk'isb'alil ri uwachulew.

Ri k'ak' Isra'el

¹¹Xoquje' ri at, rumal ri kik'el rech ri chapb'alq'ab' xab'an wuk',
 ri in ke'inwesaj na ri' pa ri jul ri awinaq,
 jawi' man k'o ta ja'.
¹²Chixtzalej b'a uloq pa ri kowlaj k'olb'al
 ri ix che xixk'am ub'i
 pa jun tinimit chik ruk'
 sib'alaj eweye'b'al.
 Pa we jun q'ij ri' ri in kinya' ub'ixik weri',
 ri in kamul ri uk'axel kintzalejisaj
 chi na chawech.
¹³Rumal rech che
 ri in xinsuk'umaj chwech ri Juda,
 e ri Efraim xinkojo jacha jun ch'ab',
 ri in kinwa'lisaj na ri kichuq'ab'

ri ak'ojolab' ri at Si'on,
 pakiwi' ri ak'ojol ri at Yavan,
 kinb'an na ri' chawech at jeri' jacha
 jun ch'ich' rech jun ajch'o'j.

¹⁴K'atek'uri', ri Yahweh kuk'ut
 na rib' ri' pakiwi' ri e'are',
 e ri uch'ab' kch'oplin ri' jeri'
 jacha ri kuypa';
 ri Ajawxel Yahweh kuch'awisaj
 na ri' ri ruk'a' wakax,
 kpe na uloq ri' pa ri kyaqiq'
 rech ri ukaj uxkut ulew.

¹⁵Ri Yahweh Sab'a'ot kuto' kiwach ri',
 kxaq'elb'ex na ri', ktak'alb'exik na ri'
 ri jetaq ab'aj che xk'eq chkech
 ruk' ikyaq', kqumux na ri' ri kik'el jeri'
 jacha uqumuxik ri amaja',
 e ri e'are' kenoj na ri' jacha
 ri jetaq q'eb'al rech chikib'al ja'
 ejeri' jacha ri ab'aj che ek'o
 pa ri ujutz' ri tab'al toq'ob'.

¹⁶K'atek'uri', kekoltaj na ri' ri e'are' rumal
 ri Yahweh, ri Kidyos, pa we jun q'ij ri'
 ejacha jupuq uchij ri' kub'an
 chkech ri siwan utinimit,
 rumal rech che ejacha utzalaj taq ab'aj
 ri' k'o chrech ri ketekik wiqob'al jolomaj,
 che kchub'linik ri usaqil puwi' ri rulew.

¹⁷¡Sib'alaj je'lik ri' weri'!
 ¡Nimalaj utzil ri' weri'!
 Ri triko kuya kichuq'ab' ri' ri alab'om,
 e ri utzalaj amaja' kuya'
 kichuq'ab' ri' ri eq'apojib'.

Ri Yahweh man kuk'ex ta ri utzij xub'ij

¹⁰¹Chita b'a' ri jab' chrech ri Yahweh
 rech ri säq'ij,
 aretaq chi' man k'o ta jab'.
 Rumal rech che are
 ri Yahweh kb'anowik ri jetaq sutz'
 rech ri nim taq kaqulja.
 Ri are' kuya' na ri'
 chiwech nimalaj taq jab'
 arech ksi'jnik ri jetaq q'ayes k'o
 cho taq ri iwulew.

²Rumal rech che ri e'esal uwach dyos
 kkib'ij ri tzij che man tzij taj

e ri e'ajch'ob'onelab' xuwi kkil
 ri tzij che man tzij taj,
 ruk' ri jetaq wichik' che man tzij taj
 kkikub'isaj kik'u'x ri winaq,
 man k'o ta jun utzil
 kub'isab'al k'u'x kkiya'o,
 rumal k'u wa' weri',
 ri e'are' xe'el ub'ik ejacha taq chij
 ekosinaq rumal rech
 che man k'o ta ajyuq' chkech.

Ri ukoltajem e ri utzalejik ri Isra'el

³Pakiwi' ri e'ajyuq'ab' yakatajinaq
 sib'alaj woyowal,
 ke'insolij na k'uri' ri e'ama' taq k'isik'.
 Aretaq chi' ri Yahweh Sab'a'ot
 kusolij na ri' ri jupuq uchij,
 ri rachoch ri Juda,
 kub'an na ri' chkech ejacha
 ukej rech uq'ijil pa ri ch'o'j.

⁴Chuxo'l ri are' kresaj na ri' ri ujutz'
 e ri utikb'alil rachoch;
 chuxo'l ri' kresaj na ri ch'ab' rech ri ch'o'j,
 chuxo'l ri are' kresaj na ri'
 konojel ri eq'atb'altzij.
 Ejunam konojel ⁵ri e'are' ejeri' na
 k'uri' jacha ri e'utzalaj taq ajch'o'jab'
 che kkixaq'alb'ej pa ri ch'o'j
 ri xoq'ol xo'l taq b'e.
 Kech'ojin ri' rumal rech
 che k'o ri Yahweh kuk',
 e kech'akan ri' pakiwi'
 ri ekikejb'em ri jetaq kej.

⁶Ri in kinya' na ri' uchuq'ab'
 ri rachoch ri Juda e kinb'an na ri'
 che kch'akan ri rachoch ri Jose.
 Ke'intzalejisaj chi na uloq ri' rumal
 rech che ri in kintoq'ob'isaj
 kiwach ri e'are',
 e ri e'are' ejeri' nak'uri' jacha
 man k'o ta xe'inkyaq ub'ik,
 rumal rech che in, in Yahweh Kidyos
 e kintatab'ej nak'uri' ri kitzij.

⁷Ri e'ajfra'im ke'ux na k'uri' jacha
 e'utzalaj taq ajch'o'jab',
 e kki'kot na k'uri' ri kanima' jacha
 ri winaq che kkitij ri amaja';

- ri kik'ojol kkil na ri' weri' e kekik'ot ri'
 ri kanima' nim kkil wi ri' ri Yahweh.
- ⁸Ri in ke'inxulq'ab'aj na ri' ri e'are'
 arech kkinmulij kib',
 rumal rech che in xe'inloq' ri e'are',
 e sib'alaj ek'i na k'uri'
 jacha ri ojer kanoq.
- ⁹In ri xe'injub'uj ub'i ri e'are' chkixo'l
 ri jetaq amaq',
 k'atek'ut, pa ri naj taq tinimit
 kkina'taj na ri' chwech,
 kekik'iysaj na ri' ri kalk'uwa'l
 e ketzalej na uloq ri'.
- ¹⁰Ke'inwesaj na uloq ri' pa ri tinimit Egipto,
 e chi pa ri Assur ke'inmulij na
 uloq ri' ri e'are';
 e kink'am ub'i kib'e ri'
 pa ri rulew ri Gala'ad e ri Lib'ano,
 e ma kub'an ta wa' we ulew ri' chkech.
- ¹¹Kkiq'axej ub'i ri' ri polow rech ri Egipto
 (ri Are' kuch'ay na ri'
 ri uq'etal ri polow),
 ronojel taq ri ucho ri Nilo kchaqij ri',
 ri nimal kub'an ri Assur (Asiri'a)
 kpuch'tajik ri',
 e man kk'ojo' ta chi
 jun ajawinel ri' pa ri Egipto.
- ¹²Ri in kinkowirisaj ri'
 ri kichuq'ab' ruk' ri Yahweh,
 pa ri ub'i' ri' ri Are' keb'in na ri',
 utzij ri Yahweh.
- 11**¹Chajajaq' ri awokb'al ri at Lib'ano,
 e ri q'aq' chuporoy
 ub'i ri' ri jetaq atak'är!
- ²Chatoq' b'a' at, at k'äsis,
 rumal rech che ri tak'är xtzaq ub'ik,
 chatoq'oq rumal rech che
 ri nimalaj kib'anik xchup kiwach.
 Chixoq'oq ri ix,
 ix b'aqit rech ri B'asan
 rumal rech che xjikax ub'i
 ri k'ache'laj jawi' man kb'an ta okem.
- ³Xtatajik ri k'isb'al kik'u'x ri e'ajyuq,
 rumal rech che xchup ub'i
 uwach ri kiq'ijil.
 Ktatajik ri kich'awib'al
 ri e'alaj taq koj,

rumal rech che xchup
uwach ri uq'ijil ri Jordan.

Ri keb' ajyuq'ab'

⁴Jewa' kub'ij ri Yahweh Nudyos:

«Cha'yuq'uj b'a' ri chij che tajin keb'e pa ri kamikal, ⁵ri keloq' ub'ik kumal ri eloq'omanel k'atek'uri' man k'o ta kkitoq'ob'isaj kiwach kekikamisaj, e ri e'ajk'ay kkib'ij: «Tewchi'talik b'a' ri Yahweh, ri in, in q'inom chik!», e k'uri' ri e'ajyuq' man ke'ok ta il chkech. ⁶Rumal rech che ri in man k'o ta chi jun utzil kinb'an chkech ri ek'o chuwachulew –utzij ri Yahweh–. K'atek'ut, ri in ke'injach na wa' konojel ri winaq pa kiq'ab' ri kik'ulja, e pa uq'ab' ri kajawinel, ri e'are' kpuch' na ri' ri tinimit e man kinto' ta kiwach ri' ri e'are' pa kiq'ab'». ⁷K'atek'uri', ri in xe'inyuq'uj ri chij che erech chi ri kamikal, che ekech chi ri eyakanel chij. K'atek'uri', xintzukuj keb' nuch'imi'y, ri nab'e' xinkoj ub'i «toq'ob'» e ri jun chik xinkoj ub'i «yutb'al ib'», e xinmajij kiyuq'uxik ri chij. ⁸Pa jun ik', ri in xinchup kiwach ri e'oxib' ajyuq'ab'. K'atek'ut, ri in man ja'maril taj in k'o kuk' e ri e'are' xoquje' xk'istaj kik'u'x chwech. ⁹K'atek'uri', xinb'ij: «Ri in man kixinyuq'uj ta chik. Jachin rajawaxik kkamik, chkamoq, jachin rajawaxik ksachik, chsachoq, e jachintaq ri kekanaj kanoq chkitija' kib' chkixo'l». ¹⁰K'atek'uri', xink'am ukoq ri nuch'imi'y «Toq'ob'» e xinq'ipo arech kchup uwach ri chapb'alq'ab' xinb'an kuk' konojel ri jetaq tinimit. ¹¹Xchuptaj uwach ri chapb'alq'ab' pa we jun q'ij ri', e ri e'ajyakanel chkech ri chij che tajin kinkilo xketa'maj che weri' jun utzij ri Yahweh. ¹²K'atek'uri', ri in xinb'ij chkech: «We utz chiwech ix, chitojo' b'a ri nuq'ij, we man utz taj kiwilo mitoj b'a'». Xkipaj ri tojb'al nuq'ij: juwinaq lajuj siklos saq pwaq. ¹³Ri Yahweh xub'ij chwech: «Ja'k'yaqa' weri' pa ri' ch'ich' k'olb'alpwaq, we utzalaj utojb'al nuq'ij xkib'ano ri'». Xink'am ub'i ri juwinaq lajuj siklos saq pwaq e xink'yaqa' pa ri Rachoch ri Yahweh, pa ri ch'ich' k'olb'alpwaq. ¹⁴K'atek'uri' xinq'ip ri ukab' nuch'imi'y ri «ri yutb'al ib'», arech kintuk ri achalaxik ib' chkixo'l ri Juda e ri Isra'el.

¹⁵K'atek'uri' ri Yahweh xub'ij chwech: «Xoquje' chak'ama' ukoq e chakojo' ri ratz'yaq jun ajyuq' che k'ax uch'ab'exik, ¹⁶rumal rech che ri in kinwa'lisaj na wa' pa we tinimit ri' jun ajyuq' che man k'o ta na'tal chrech rumal ri chij che ksachik, man kutzukuj taj ri chij che xujal ub'i ub'e, man kukunaj ta ri chij che soktajinaq, man kok ta il ri' chrech ri chij che utz uwach; xane are kutij na ri' ri ti'j chkech ri echom taq awaj, e xoquje' xane kub'oqej na ri' ri kixk'yaq.

¹⁷Itzel kech ri ajyuq'ab' che man e'utz taj
che kekisach kan ri ejupuq taq chij!
;Ri ch'ich' rech ch'o'j
kch'o'jin na ri' ruk' ri uq'ab',
e kuriq ub'i ri' ri rikyaq'ab' uwoq'och!
;Xas chaqi'j b'a' ub'i ri uq'ab'
e chmoyiroq b'a'
ri rikyaq'ab' uwoq'och!»

Ri k'ak' Jerusalem

12¹Ri tzi.

Utzij ri Yahweh kub'ij puwi' ri Isra'el. Utzij ri Yahweh, ri kulik'ej ri kaj e ri kb'anow ri uwachulew, ri kb'anow ri ruxlab'al ri winaq pa rech wi are'. ²Ri in, kinb'an na jun pajb'al

amaja' chrech ri Jerusalem che ke'uq'ab'arisaj konojel ri siwantinimit che ek'o naqaj chrech. Xoquje' jewa' kb'antaj wa' chech ri Juda aretaq chi' ksutix rij ri Jerusalem.

³Pa we jun q'ij ri', ri in, ab'aj kinb'an na chech ri Jerusalem arech kkiwa'lisaj konojel ri jetaq tinimit e konojel ri jachintaq kkiwa'lisaj ri are'; nimalaj kesoktajik ri'. K'atek'uri', kkimulij na kib' ri' puwi' ri' are' konojel ri jetaq amaq' rech ri uwachulew. ⁴Pa we jun q'ij ri' –utzij ri Yahweh– ke'insok na ri' konojel ri ekej rech ch'o'j e kinmoxirisaj na ri' ri winaq ukejb'em –k'atek'ut, puwi' ri rachoch ri Juda utzalaj ujaqik na kinb'an ri nuwoq'och– e konojel ri jetaq tinimit ke'inmoyirisaj kan ri'. ⁵K'atek'uri', ri winaq che ekinimal ri Juda kkib'ij na ri' pa ri kanima': «Ri kichuq'ab' ri e'ajjerusalem, k'o ruk' ri uchuq'ab' ri Yahweh Sab'a'ot ri Kidyos». ⁶Pa we jun q'ij ri', kinb'an na ri' chkech ri ekinimal ri Juda ejacha jun nimalaj porob'al si', ejeri' jacha jun chaj che k'o pa ri k'im. Kkipororej ri' chi pa ri kikyq'ab' e pa ri kimox konojel ri jetaq tinimit che ek'o naqaj chkech. K'atek'uri', xas pa ri ukolb'al, pa ri Jerusalem kejeqi' chi na jumul ri' ri siwan utinimit. ⁷Ri Yahweh, are nab'e kukol na ri' ri jetaq tz'um ja rech ri Juda, arech ri uq'ijil ri rachoch ri David, e ri kiq'ijil ri e'ajjerusalem man kuwa'lisaj ta rib' puwi' ri Juda. ⁸Pa we jun q'ij ri', ri Yahweh kuto' kiwach ri' ri siwantinimit pa ri Jerusalem: jachin ri kb'irb'itik, jeri' na k'u ri' jacha ri David pa we jun q'ij ri' e ri rachoch ri David chujala ub'i ri' ri Dyos, jacha jun anjel ri' rech ri Yahweh knab'ejik chkiwach.

⁹Pa we jun q'ij ri', ri in, kintzukuj na ri' uchupik kiwach konojel ri jetaq tinimit che kpe uloq che uk'ule'laxik ri Jerusalem. ¹⁰Kinq'eje na ri' puwi' ri rachoch ri David e pakiwi' ri e'ajjerusalem jun sipanik uxlab'al e jun sipanik rech k'isb'al k'u'x, k'atek'uri' ke'ka'y uloq ri' chwech. Ri jun che xkisoko; kk'is na kik'u'x ri' puwi' jacha ri k'isb'al k'u'x kb'an puwi' jun k'ojolxel che jun chi k'ojolxel, kk'is kik'ux ri' puwi' jacha uk'isik k'u'x kb'an puwi' jun nab'e alk'uwa'lxel. ¹¹Pa we jun q'ij ri' nim ri' ri oq'ej kb'an pa ri Jerusalem, jeri' nak'uri' jacha ri oq'ej kb'an puwi' ri Hadad Rimmon pa ri taq'aj rech ri Meguiddon. ¹²K'atek'uri', pa ronojel ri tinimit, chkijujunal juq'at winaq ke'oq' na ri'.

Ri ujuq'at ri rachoch
ri David kitukel ri' ke'oq'ik,
kitukel ri' kuk' ri kixoqilal.
Ri ujuq'at ri rachoch ri Natan kitukel ri',
kitukel ri' kuk' ri kixoqilal.

¹³Ri ujuq'at ri rachoch ri Levi kitukel ri',
kitukel ri' kuk' kixoqilal.
Ri ujuq'at ri rachoch
ri Sime'i kitukel ri',
kitukel ri' kuk' ri kixoqilal.

¹⁴Konojel ri enik'aj juq'at chik,
chjujunal juq'at kitukel ri',
kitukel ri' kuk' ri kixoqilal.

13¹Pa we jun q'ij ri' k'o jun b'ulb'ux ri' ktortajik rech ri rachoch ri David e kech konojel ri e'ajjerusalem, arech kucha'j ri makaj e ri etzelal.

²Pa we jun q'ij ri' –utzij ri Ajawxel– che ri in kinpuch' ub'i ri' pa we tinimit ri' ri kib'i' ri man tzij taj edyos, man kena'tax ta chi jumul ri'. Xoquje' ri eq'axel utzij ri Dyos e ri itzelalaj uxlab'al ke'inwesaj ub'i ri' pa ri tinimit ri'.

³E we k'o na jun che kraj kub'an q'axel utzij ri Dyos, ri utat e ri unan che xkiya choq'ijsaq, kkib'ij na ri' chrech: «Ri at, man katk'asi' ta chi wa', rumal rech che kab'ij ri man

tzij taj pa ri ub'i' ri Yahweh». E aretaq chi' ri are' tajin kuya ub'ixik ri utzij, ri unan utat che xkiya choq'israq kkisok na ri' ri are'.

⁴Pa we jun q'ij ri', ri eq'axel utzij ri Dyos kek'ix ri' rumal ri jetaq kichik' kkiya ub'ixik. Man kkikoj ta chi jumul ri' ri tz'um atz'yaq arech kkiya ub'ixik ri man tzij taj.

⁵Xane kkib'ij na ri' chkijujunal: «Ri in man in q'axel ta utzij ri Dyos, ri in xa in jun achi kinchakuj ri ulew, rumal rech che are wi ri ulew wechb'al chi aretaq chi' in k'ojol na uloq».

⁶K'atek'uri' we k'o jun kub'ij chkech: «¿Jas k'uche che k'o retal ri atsoktajinaq wi cho ri ak'ux?». Kub'ij na ri': «Wa' weri' e'are ri wachi'l xeb'anow chwech».

Ri k'ak' winaq

⁷Chatk'astaj b'a' nuch'ich' rech ch'o'j chrij ri wajyuq' e chrij ri jun winaq che wachi'l – utzij ri Yahweh Sab'a'ot–.

¡Chasoko' b'a' ri ajuuq'
e chkijub'uj b'a' ub'i kib' ri chij,
e ri in kinkoj na ri' ri nuq'ab'
pakiwi' ri e'alaj taq chij!

⁸K'atek'uri', kk'ulmataj na ri'
pa ronojel ri uwachulew
–utzij ri Yahweh–,
chech ri oxib' uch'aqapil,
keb' uch'aqapil kekam ri'
xa jun uch'aqapil chech
ri oxib' keto'taj kan ri'.

⁹Ri in kink'am ub'i ri' we
jun uch'aqapil ri' pa ri q'aq',
ke'insuk'umaj ri' ri e'are' jeri'
jacha usuk'umaxik ri saq pwaq,
kinb'an na ri' chkech jeri' jacha
kb'an chrech ri q'an pwaq.
Ri are', kinusik'ij na ri' ruk' ri nub'i',
e ri in kintzalej uwach ri' ri utzij;
Kinb'ij na ri':
«¡Ri are', are nusiwantinimit!»
e ri are' kub'ij na ri':
«¡Ri Yahweh are Nudyos!»

Ri tzij puwi' ri k'isb'al ch'oj pa

ri uk'isb'al taq q'ij. Ri uq'ijil ri Jerusalem

¹⁴¹Petinaq uloq ri uq'ij ri Yahweh, aretaq chi' kjach na pa ri atinimit ri jastaq awech che xelaq'ax ub'i chaweche. ²Ri in ke'inmulij na ri' chech ri ch'o'j chrij ri Jerusalem konojel ri jetaq amaq' che ek'o naqaj chrech are'; kqaj na ri' ri tinimit pakiq'ab', kb'an ri' ri elaq' pa taq ri ja, kb'an na k'ax ri' chkech ri ixoqib'; panik'aj chrech ri tinimit kk'am ub'i ri' pa jun kaxlan tinimit, k'atek'ut, ri winaq che keto'taj kan pa ri tinimit man kpuch' ta kiwach ri'.

³K'atek'uri', ri Yahweh kel na uloq ri' e kch'o'jin na ri' kuk' ri jetaq amaq' ri' jeri' jacha pa jun q'ij rech ch'o'j kb'anik. ⁴Pa we jun q'ij ri', ri raqan ktak'i' na ri' puwi' ri juyub' rech ri Olivos che k'o chuwach ri Jerusalem pa ri Relb'alq'ij. K'atek'uri', ri juyub' rech ri Olivos,

kjob'ob' ub'ik ri' panik'aj, kmajtaj ub'i pa ri relb'alq'ij e kopan pa ri uqajib'alq'ij, kkanaj kan ri' jun nimalaj taq'aj, panik'aj chrech ri juyub' kusuk' ub'i ri' pa ri urox uxkut kaj e ri jun upanik'aj chik kusuk' ub'i ri' pa ri ukaj uxkut ulew. ⁵E ri ix kixanimaj ub'i ri' pa ri taq'aj chrech ri nujuyub', rumal rech che ri taq'aj chech ri jetaq juyub' kopan ri' qas pa ri Yasol; kixanimaj ub'i ri' jacha xixanimajik rumal ri kab'raqan pa ri taq uq'ij ri Osi'as ri rajawinel ri Juda. K'atek'uri', kpe ri' ri Yahweh Nudyos e konojel ri e'utyoxlaj taq uwinaq epetinaq uloq ri' ruk'.

⁶Pa we jun q'ij ri' man k'o ta chi jun chäj ri', man k'o ta ri tew e ri saqtew. ⁷Xa jun chi q'ij wa' we jun q'ij ri' –xuwi ri Yahweh ri' reta'm weri'– man k'o ta chi paq'ij e man k'o ta chi chaq'ab' ri', xane paq'ij ri' chaq'ab'. ⁸Kk'ulmataj ri' pa we jun q'ij ri', che ruk' uchuq'ab' kel na uloq ri' pa ri Jerusalem jun b'ulb'ux; panik'aj kusuk' ub'i pa ri polow rech ri relb'alq'ij e panik'aj chik kusuk' ub'i pa ri polow rech ri uqajib'alq'ij. We ja' ri' k'o pa säq'ij e pa ri q'älaj.

⁹K'atek'uri', ri Yahweh ajawinel ri' puwi' ronojel ri uwachulew; pa we jun q'ij ri' xuwi k'o ri' ri Yahweh e xuwi k'o ri' ri ub'i'. ¹⁰Ronojel ri amaq' kujal ub'i jun taq'aj ri', kmajtaj ub'i ri' pa ri Gueb'a e kopan ri' pa ri Rimmon, pa ukaj uxkut ulew chech ri Jerusalem. E ri are' kril na ri' che ajsik ri' kk'o'ji' wi', e k'o winaq ri' kejeqi' chupam xas pa ri uk'olb'al, kmajtaj ub'i pa ri Rokb'al ri B'enjamin e kopan ri' pa ri uk'olb'al ri ojer Rokb'al ri Tinimit e kmajtaj chi ub'ik pa ri keq'te' rech Hanane'el e kopan ruk' ri ab'aj rech ri tikb'al uva rech ri ajawinel. ¹¹Kb'an jeqelem ri' pa ri are', man k'o ta chi jun kamikal ri' puwi' e ri esiwantinimit kek'asi' ri' pa ja'maril.

¹²K'atek'uri', are wa' ri k'ax che ruk' ke'usok na ri Yahweh konojel ri jetaq tinimit che xech'o'jin kan ruk' ri Jerusalem: Kuq'ayisaj ri' ri kiti'ojal aretaq chi' etak'toj na, ri kiwoq'och kq'iy ri' pa ri ujulil e ri kaq' kq'iy ri' pakichi'. ¹³Pa we jun q'ij ri', ri Yahweh kupetisaj ri' chixo'l jun nimalaj xib'rikil. Konojel ri' kkichap ukoq ri uq'ab' ri kachi'l e kkiyak ri' ri kiq'ab' ri jun puwi' jun chik.

¹⁴Xoquje' ri Juda kch'o'jin na ri' pa ri Jerusalem. Kmulix na ri' ri jetaq kiq'inomal konojel ri jetaq amaq' che ek'o chunaqaj chrech: ri q'an pwaq, ri saq pwaq e sib'alaj atz'yaq.

¹⁵Xoquje' junam ri' ri kisoktajik ri kej kub'ano, ri mulos, ri kamellos, ri b'urix e konojel ri jetaq awaj che kekanaj kan pa taq ri kik'olb'al: jjun soktajem jacha weri'!

¹⁶Kb'antajik na ri' che konojel ri jachintaq ri xeto'taj na kanoq pa ronojel ri jetaq tinimit che xepaqi' uloq chrij ri Jerusalem, kepaqi' na uloq ri' ronojel taq junab' che uq'ijilaxik ri ajawinel Yahweh Sab'a'ot e kekib'ana' ri' ri nimaq'ij rech ri taq tz'um ja.

¹⁷K'atek'uri' ri jun e'ajupaja winaq rech ri uwachulew che man kepaqi' ta che uq'ijilaxik ri ajawinel Yahweh Sab'a'ot pa ri Jerusalem, man k'o ta jab' ri' chkech e'are'. ¹⁸We ri achalaxik ek'o pa ri Egipto man kepaqi' ta uloq e man kpe taj, kpe na ri' puwi' ri are' ri jun k'ax che ruk' ke'usok ri Yahweh jetaq amaq' che man kepaqi' ta che ub'anik ri nimaq'ij rech ri tzu'm taq ja. ¹⁹Je' nak'uri' ri k'ax chrech ri Egipto, e ri k'ax chkech konojel ri jetaq amaq' che man kepaqi' ta uloq che ub'anik ri nimaq'ij rech ri tz'um taq ja.

²⁰Pa we jun q'ij ri' tz'ib'atalik ri' pa taq ri kikampanas ri jetaq kej: «Tyoxrisam chrech ri Yahweh» e ri ch'ich' taq b'o'j pa ri rachoch ri Yahweh, kok ri' jacha pajb'al amaja' che kchikixik chuwach ri ab'aj rech tab'al toq'ob'. ²¹E ronojel ch'ich' b'o'j pa ri Jerusalem e pa ri Juda, ktyoxrisaxik ri' chrech ri Yahweh Sab'a'ot. Konojel ri jachintaq kkaj kkichi'j jun tab'al toq'ob' kekik'ama' ub'i ri' ri b'oj e chupam ri' kkitzak wi; e man k'o ta chi jun ajk'ay ri' pa ri rachoch ri Yahweh Sab'a'ot pa we jun q'ij ri'.

RI MALAKI'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Malaki'as q'axal utzij ri Dyos

Ri jun tzij Malaki'as are kub'ij "Nutaqonel". K'o chik ri k'ak' Nim Rachoch ri Dyos (Esdras 6,19-22). K'atek'ut, ri echuchqajawib' man, utz ta ub'anik ri kichak kipatan kakib'an pa ri Nim Rachoch ri Dyos: "Rumal rech che ri ix kichi'j cho ri ab'aj rech tab'al toq'ob' kaxlanwa che man ch'ajch'oj taj. – K'atek'ut, kamik ri' ri ix kib'ij: ¿Jas ri man ub'e'al taj qab'anom chawech e at qatz'ilob'isam? – Aretaq chi' kib'ij: Itzel ri umexa ri Yahweh" (1,7).

Man xk'o'ji' ta jun chik q'axal utzij ri Dyos chuwach chi apan ri are'. K'atek'ut k0i ri eye'b'al che jun petb'al: ²³Ri in kintaq ub'ik chiwech ri' ri Eli'as ri q'axel utzij ri Dyos, chuxe' kanoq aretaq chi'maja' kpe ri Uq'ij ri Yahweh, ri jun nimalaj uq'ij e k'axalaj uq'ij. ²⁴Kutzalejisaj na ri' ri kanima' ri enan tat chkech ri e'alk'uwa'lxelab' e kutzalejisaj na ri' ri kanima' ri e'alk'uwa'lxelab' chkech ri enan tat, rumal, wene' ke'insoko in chi nimalaj siwantinimit ruk' ri kamikal" (3,23-24). We tzij ri' kriqitajik pa ri Utzalaj taq Tzij. Chiwila': Mt 11,14; 17,10-13; Mc 9,11-13; Lc 1,17.

RI MALAKI'AS

1¹Ri tzij.

Ri utzij ri Yahweh kuya ub'ixik chrech ri Isra'el rumal ri uchak upatan ri Malaki'as.

Ri Yahweh kuloq'oq'ej ri Isra'el

²Ri in xixinloq'oq'ej ri ix! Kcha ri Yahweh. –K'atek'ut ri ix kib'ij: ¿Jawi' ri xujaloq'oq'ej wi ri at? ¿La man are ta puch ri Esa'u ri rachalal ri Jakob'? Utzij ri Yahweh; xane ri in xinloq'oq'ej ri Jakob' – ³k'atek'ut, ri in ti'tik xinna' chrech ri Esa'u. Xinjach ri jetaq ujuyub' arech kokik tz'inilikalaj ulew e ri rechb'al xinjach chkech ri jupuq taq yo'k ek'o pa ri tz'inalik ulew. ⁴We ri Edom kub'ij: «Ri uj xujpitz'tajik, k'atek'ut kqayak chi na jumul wa' we jetaq ab'aj ri'», jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot ri': Ri e'are' kkiyak chi nan jumul ri' ri tinimit, k'atek'ut ri in kinchup chi na uwach ri'! E kokisax kib'i' ri': «Tinimit che man k'o ta ukojonik». E, «Ri tinimit che pa junalik royowal ri Yahweh ruk'». ⁵Ri iwoq'och kril na wa' weri' e kib'ij na ri': Ri nimalaj ub'antajik ri Yahweh kuq'axej ri uk'ulb'a't ri tinimit Isra'el.

Q'atb'al tzij pakiwi' ri echuchqajawib'

⁶Jun k'ojolxel kuya' uq'ijil ri tatxel, jun pataninel kuya uq'ijil ri rajaw. K'atek'ut, we in ri in Tatxel ¿jawi' k'o wi ri Nuq'ijil? We in ri in Ajaw, ¿jawi' k'o wi ri xib'rikil chnuwach in? Kcha ri Yahweh Sab'a'ot, chiwech ix, ix chuchqajawib' che kiwetzelay ri Nub'i'? – Tek'ut ri ix kib'ij: jasche xqetzelay ri Ab'i'? ⁷Rumal rech che ri ix kichi'j cho ri ab'aj rech tab'al toq'ob' jetaq wa che man ch'ajch'oj taj. –K'atek'ut, kamik ri' ri ix kib'ij: ¿Jas ri man ub'e'al taj qab'anom chawech e at qatz'ilob'isam? –Aretaq chi' kib'ij: Itzel ri umexa ri Yahweh. ⁸Aretaq chi' ri ix Ke'ik'am uloq che ri tab'al toq'ob' emoy taq awaj, ¿la man itzel ta k'uwa' weri'? E aretaq chi' kik'am uloq jun ch'oko' on jun yawab' awaj, ¿la utz k'u wa' weri' kib'ano? Chak'ama' b'a' ub'ik weri' chrech ri q'atb'altzij: ¿La utz na k'uri' kril are' weri'? ¿La utzalaj ak'ulaxik ri' kub'an chawech? Kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ⁹K'atek'uri', kamik ri' chita' b'a' ri toq'ob' chech ri Dyos arech kutoq'ob'isaj qawach. Piq'ab' kpe wi weri', ¿La utz k'u ik'ulaxik ri' kub'ano? Kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot, ¹⁰¿jachin chixo'l ix kukach'o kutz'apij ri uchi' ri Nim Ja arech man kixpe ta che utz'umaxik ri ab'aj rech tab'al toq'ob'? Man utz taj kixinwilo ri ix, kcha ri Yahweh Sab'a'ot, e man kink'amowaj ta ri jetaq sipanik kib'ano che rech ri tab'al toq'ob'. ¹¹K'atek'ut, qas pa ri relb'alq'ij uloq e kopan pa ri uqajib'alq'ij, nimalaj ri Nub'i' chxixo'l ri jetaq amaq' e pa ronojel k'olb'al kokisax jun tab'al toq'ob' rech k'ok'alaj q'ol chuwach ri Nub'i' e jun sipanik chuwach ri nub'i' che man tz'ilob'inaq taj. Rumal rech che Nimalaj ub'anik ri Nub'i' chxixo'l ri jetaq amaq'! kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ¹²K'atek'uri', ri ix kib'an k'ax chrech aretaq chi' kib'ij: Ri umexa ri Ajawxel man ch'ajch'oj taj e man utz taj ri jetaq wa k'o chuwach. ¹³K'atek'uri', kitz'aqatisaj ub'ixik: ¿Chiwilampe' sib'alaj kosem! E ri ix kiwetzelay nuwach in, kcha ri Yahweh Sab'a'ot. Ri ix kik'am uloq ri jetaq awaj che kiwelaq'aj uloq, kik'am uloq ri ech'oko' e ri eyawab' e ke'ik'am uloq chrech ri sipanik. ¿La kink'amowaj k'uri' ri in piq'ab' weri'? kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ¹⁴Itzel rech ri jun winaq che ajb'analtzij!, ri k'o jun ama' uchikop chuxo'l ri jupuq taq awaj k'o ruk' e kuya ub'ixik che kutas na chrech ri tab'al toq'ob', k'atek'uri', are kukamisaj chrech ri

Ajawxel jun chkech ri man utz taj. Chwech ri in, che in ri in Jun Nimalaj Ajawinel, kcha ri Yahweh Sab'a'ot e ri in che ri Nub'i' jun nimalaj xib'rikil chkixo'l ri jetaq amaq'.

²1;K'atek'uri', kamik ri', chiwech ix ri ix chuchqajawib' we jun pixab' ri'! ²We ri ix man kitatab'ej taj weri', we man kiwaj ta pa ri iwanima' kiya' uq'ijil ri Nub'i', kcha ri Yahweh Sab'a'ot, ri in kintaq na ri' piwi' ri kyaqsaq e kinkyaqsaqarisaj na ri' ri itewchi'b'al. Je' nak'ut, ri in xb'antaj wumal kyaqsaq chrech, rumal rech che man k'o ta jun chixo'l ix che kukoj weri' pa ri ranima'. ³Kamik ri', ri in kinq'ip na ri iq'ab' e kink'yaq na ri' umes awaj chipalaj –ri jetaq umes ri inimaq'ij kib'ano– e ri ix kixk'yaq ub'ik ri' ruk' weri'. ⁴K'atek'uri', ri ix kiweta'maj na k'uri' che in ri xintaqow ub'i we pixab' ri' chiwech arech kkanaj kan ri chapb'alq'ab' xinb'an ruk' ruk' ri Levi, kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ⁵Ri chapb'alq'ab' xinb'an ruk' ri are, jun chapb'al q'ab' rech k'aslemal e rech utzil e xinya' weri' chrech ri are', jun chapb'alq'ab' rech xib'rikil e ri are' kuna' rib' chnuwach e ri nub'i' nimalaj uq'ij kuya'o. ⁶Ri uchi' xas are kuk'ut ri saqalajtzi e ri itzel man kriqitaj ta pa ri uchi'; pa ri nimalaj utzil e pa jikomak kb'in wuk' in; e sib'alaj ek'i xe'resasaj pa ri itzel. ⁷Rumal rech che ri uchi' ri chuchqajaw rajawaxik kuk'ol ri no'jb'al e puchi' ktzukur wi ri k'utb'al rumal rech che ri are' q'axel utzij ri Yahweh Sab'a'ot. ⁸1;K'atek'uri', ri ix xijalk'atij ri ib'e, iwumal ix ek'i winaq xkipachq'ij ri kaqan, rumal ri ik'utb'al xe'tzaq ri winaq; ri ix xichup uwach ri chapb'al q'ab' xub'an ri Levi! Kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ⁹Rumal k'uwa' weri', ri in xinwetzelay iwach e xitz'ilob'isaj iwach chkiwach konojel ri siwantinimit, rumal rech che ri ix man xik'ol ta ri nub'e pa ri iwanima', k'atek'ut, ke'q'axej kimak nik'aj winaq xas chi chuwach ri pixab'.

Ri k'ulanem kuk' kaxlan taq winaq e ri jachoj ib'

¹⁰Qonojel ri uj, ¿la man xa ta jun ri qatatxel k'olik? ¿La man xa ta jun ri Dyos xujb'anowik ri uj? ¿Jasche che ri uj kqab'an k'ax chb'il qib', aretaq chi' kqetzelaj uwach ri chapb'al q'ab' xkib'an ri eqatat? ¹¹Ri Juda xusalkapij rib': xb'antaj jun etzelal pa ri Isra'el e pa ri Jerusalem. Rumal rech che ri Juda xretzelej uwach ri tyoxlaj k'olb'al che uloq'oq'eb'al ri Yahweh. Xk'uli' ruk' umi'al jun kaxlan dyos. ¹²1;Chupuch'u' b'a' uwach ri Yahweh ri jun achi che jewa' kub'ano, pune'taj uwinaq ri tz'um taq rachoch ri Jakob' on winaq chixo'l ri kkik'am uloq ri sipanik chuwach ri Yahweh Sab'a'ot! ¹³Jun ukab' chik kib'ano ri ix are weri': xiq'ejej uwa'l iwach cho ri ab'aj rech tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh, xinojisaj chrech ri iwoq'ej e rumal ri kixjiq'jatic, rumal rech che ri are' man kka'y ta chi apan chrech ri sipanik, xoquje' man kuk'amowaj ta chik pa ri iq'ab'. ¹⁴K'atek'uri' ri ix kib'ij: ¿Jasche wa'? –Rumal rech che ri Yahweh are q'atb'altzij chaweche at ruk' ri awixoqil aretaq chi' at k'ojol ala na, ri are' che xak'ex uwach, ri are' che are awachi'l e are ri awixoqil rumal ri chapb'alq'ab' xab'ano. ¹⁵¿La man xub'an ta ri Are' chiwech ix xa jun chi winaq che k'o uti'ojal e ruxlab'al? E we jun winaq ri' ¿jas ri kutzukur? ¿Jun rija'lil che are ri Dyos kya'ow chrech! ¿Mak'x b'a' uwach ri awixoqilal rech ri ak'ojolil! ¹⁶Ri jachoj ib' rumal ri ti'tik, –kcha ri Yahweh ri Udyos ri Isra'el– xa kulik'ej ri' ri k'ax chuwach ri raztz'yaq, chik'olo' b'a' ri ik'aslemal chuwach weri' e mijach b'a' ub'ik ri iwixoqilal.

Ri uq'ij ri Yahweh

¹⁷1;Ri Yahweh kosinaq rumal ri jetaq itzij! –K'atek'uri', kib'ij: ¿Jas ri rumal kkos qumal uj?– rumal aretaq chi' kib'ij: Ri jun winaq che kub'an ri itzel, are utz winaq chuwach ri

Yahweh, e ri are' kutoq'ob'isaj kiwach we winaq ri'; on aretaq chi' kib'ij: ¿Jawi' k'o wi ri Dyos che kub'an ri suk'il?

³Kamik ri', ri in kintaq ub'i wa' ri q'axel nutzij, arech ku'suk'umaj ri nub'e chnuwach. K'atek'uri', aninaq chi aq'anoq kok ri' pa ri tyoxlaj uk'olb'al ri Ajawxel che ri ix tajin kitzukuj; e ri anjel rech ri chapb'alq'ab' che kirayij uwach ix, petinaq uluq! Kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ²¿Jachin kuq'i' ri' ri upetb'al ri uq'ij ri Yahweh? ¿Jachin kuq'i' ri' ktak'i' kanoq chuwach aretaq chi' kuk'ut na rib'? Rumal rech che ri are' jeri' jacha ri q'aq' che kukoj ri ajja'risanel ch'ich' e ri are' jeri' jacha ri ch'ipaq che kusaqarisaj ri atz'yaq. ³Kpe na ri' arech kuch'ajch'ob'ej ri saq pwaq ruk' ri q'aq'. Ke'uch'ajch'ob'ej na ri' ri eralk'uwa'l ri Levi e ke'usuk'umaj na ri' jacha usuk'umaxik ri q'an pwaq e ri saq pwaq, e'are ri' chuwach ri Yahweh ri keya'ow ri suk'il sipanik. ⁴K'atek'uri', utz ri' chuwach ri Yahweh ri usipanik ri Juda e ri usipanik ri Jerusalem, je' nak'uri' jacha pa taq ri ojer tzij kanoq, jacha pa ri nab'e taq junab'. ⁵Ri in kinqib' na k'uri' iwuk' che ub'anik ri q'atb'altzij e in jun q'ataltzij ri' pakiwi' ri e'ajch'ob'nelab', pakiwi' ri kemakun ruk' ixoq achi e pakiwi' ri jachintaq kkijikib'a' kitzij puwi' ri man tzij taj, pakiwi' ri e'ajb'anal k'ax chrech ri ajchak, ri kkib'an k'ax chrech ri malka'n chichu' e chrech ri minor, e pakiwi' ri kkib'an k'ax chrech ri pixab' chrech ri kaxlan winaq rumal rech che xas man kkina' ta kib' chnuwach in, kcha ri Yahweh Sab'a'ot.

Ri ulajuj uch'aqapil pwaq kya chrech ri Nim Rachoch ri Dyos

⁶Ri in, in Yahweh che man kink'ex ta wib' e ri ix ix ralk'uwa'l ri Jakob' che man k'o ta uk'isik chiwach xas jeri' jacha ⁷pa taq ri kiqu'ij ri itat, ri ix naj ix k'o wi chrech ri jetaq nupixab' e man ik'olom ta pa ri iwanima'. Chixtzalej b'a' wuk' in e ri in kintzalej na ri' iwuk' ix! kcha ri Yahweh Sab'a'ot. –Ri ix kib'ij: ¿Jas ri rajawaxik kujtzalej chupam? ⁸¿La kkowin jun winaq kusub' ri Dyos? ¿Xane kinisub' ix ri in! K'atek'uri' kib'ij na: ¿Jas ri atqasub'um wi ruk'?– inisub'n ruk' ri ulajuj uch'aqapil e ruk' ri taq alkab'al. ⁹Ri ix, ixkyaqsaq rumal rech che kinisub'u, kinisub'u junam iwonjo'el chi nimalaj tinimit. ¹⁰Tz'aqat b'a' chik'ama' ub'i ronojel ri ulajuj uch'aqapil pwaq pa ri uk'olb'al pwaq, arech k'o ri tzuqb'al pa ri wachoch. Xa jek'uri' chinikojo' b'a' pa ri k'ax ruk' weri', kcha ri Yahweh Sab'a'ot, k'atek'uri' kiwil na k'uri' we man kinjaq ta ri uchi' ri kaj chiwech e we man kinq'ejeje ta ri tewchi'b'al piwi' chi k'ate' tolonik kkanaj na kanoq. ¹¹Rech toq'ob'isab'al iwach, we ri in ma kinyu'j na ta ub'i ri' ri tijnel arech man kuk'is ta tzij puwi' ri uwach ri ulew kuya'o e arech man chaqi'j taj kkanaj kan ri tikb'al uva chiwach, kcha ri Yahweh Sab'a'ot. ¹²Konojel na k'uri' ri jetaq amaq' kkiya na nimala utzil ri' piwi', rumal rech che ri ix, ix jun ch'uch'ujalaj ulew ri' che ix rech ki'laj taq jastaq, kcha ri Yahweh Sab'a'ot.

Ri kich'akoj ri esuk' taq winaq pa ri Uq'ij ri Yahweh

¹³Sib'alaj k'ax ri itzij chwech, kcha ri Yahweh. K'atek'uri', ri ix kib'ij na: ¿Jas ri qab'im paw'i ri at? –¹⁴Ri ix kib'ij: man k'o ta upatan chqech ri upatanaxik ri Dyos, e ¿Jas kqach'ako rumal uk'olik ri upixab' e rumal che kqak'is qak'u'x chuwach ri Yahweh Sab'a'ot? ¹⁵Kamik ri', ri uj kqab'ij che utzil ek'olik ri nimal kkib'ano, ri e'are' are ne utz kib'anom rumal che kkib'an ri itzel; xoquje' kkikoj ne' ri Dyos pa k'ax e utz keb'e'eloq pa ri kik'aslemal! ¹⁶K'atek'uri', jachintaq kixib'im kib' chuwach ri Yahweh, kkib'ij chkib'il kib'. Ri Yahweh utz

utatab'exik xub'an weri' e xuto; xtz'ib'ax chuwach ri are' jun wuj arech kena'taj chrech e kutoq'ob'isaj kiwach ri jachintaq kkin'a kib' chuwach ri Yahweh e jachintaq kechoman chrech ri ub'i'. ¹⁷Pa ri jun q'ij che kinsuk'umaj na ri in, we winaq ri' che kkina' kib' chnuwach, kcha ri Yahweh Sab'a'ot, ewech in ri'. Kintoq'ob'isaj na kiwach ri' ri e'are' jeri' jacha kub'an jun tatxel che kutoq'ob'isaj uwach ri uk'ojol che kpatanajik chrech ri are'. ¹⁸K'atek'uri', ri ix kixkowin ri' chunik'oxik jachike ri jalajoj chkixo'l ri jun che suk' winaq e ri jun che itzel winaq, jachin kupatanij ri Yahweh e jachin man kupatanij ta ri are'. ¹⁹K'atek'uri', kamik ri' petinaq uluq we jun q'aq'alaj q'ij ri', ri uq'aq'al jeri' jacha ri uq'aq'al jun tuj. Ri jachintaq nimal kkib'ano, ri jachintaq eb'anal taq k'ax, jeri' na kuri' kekanaj kanoq jacha ri k'im; ke'upororej na k'uri' ri jun q'ij che petinaq uluq –kcha ri Yahweh– tza kopan ri' che man k'o ta urab' e uq'ab' kuya' kanoq. ²⁰K'atek'uri', ri ix che kina' iwib' chuwach ri Nub'i', kchub'lin na k'uri' ri uq'ij ri suk'il chiwech e ri jetaq ujuch' kruk'aj uluq ri' ri ukunab'alil ri ik'aslemal; k'atek'uri', ri ix kixch'oplin na k'uri' kixel ub'ik pa ri kral jacha kkib'an ri e'alaj taq chom wakax. ²¹Ke'itak'alb'ej na k'uri' ri e'itzel taq winaq, rumal rech che ri e'are' echaj chi na k'uri' chuxe' ri iwaqan, pa ri jun Q'ij che ri tajin kinsuk'umaj in, kcha ri Yahweh Sab'a'ot.

Jun k'isb'al tzij

²²China'tisaj ri Upixab' ri Mo'ises, ri nupataninel, che xinya ub'ixik chrech ri are' pa ri Horeb' k'i taq pixab' e k'i taq tzij che kech konojel ri Isra'el.

²³Ri in kintaq ub'ik chiwech ri' ri Eli'as ri q'axel utzij ri Dyos, chuxe' kanoq aretaq chi' maja' kpe ri Uq'ij ri Yahweh, ri jun nimalaj uq'ij e k'axalaj uq'ij. ²⁴Kutzalejisaj na ri' ri kanima' ri enan tat chkech ri e'alk'uwa'lxelab' e kutzalejisaj na ri' ri kanima' ri e'alk'uwa'lxelab' chkech ri enan tat, rumal, wene' ke'insoko in chi nimalaj siwantinimit ruk' ri kamikal.